

Od radničkih borbi ka socijalnom pokretu UG Ravnopravnost

Od radničkih borbi ka socijalnom pokretu

UG Ravnopravnost

***Od radničkih borbi
ka socijalnom pokretu***

Prvo izdanje

IMPRESSUM

Izdavač:

UG Ravnopravnost

Urednik:

Branislav Markuš

Lektura i korektura:

Vanja Lazić

Dizajn i prelom:

Robert Fai

Ilustracija:

Zoran Međo

Štampa:

d.o.o. Dragić - Zrenjanin

Tiraž:

700

Godina:

2013

Zahvaljujemo se svim učesnicima Okruglog stola: “Uspesi i neuspesi radničkih borbi”, održanog 1. septembra 2012. godine, u Zrenjaninu.

OD RADNIČKIH BORBI KA SOCIJALNOM POKRETU

Uredio
Branislav Markuš

UG Ravnopravnost

Sadržaj

Strana

PREDGOVOR

Uvod	8
------------	---

BIRATI SVOJ PUT

Transformacija kapitalizma i strategija radničkih borbi	13
Tranzicija se nije desila slučajno	16
Ko su ljudi koji su ulazili u te radničke borbe?	19
Internacionalizam u radničkom pokretu ne treba zaboraviti	22
Oni koji imaju vlast pre ili kasnije će čovečanstvo dovesti do novih stravičnih ratova	24
Akciona platforma Pokreta Ravnopravnost	29
S kim praviti levicu u Srbiji	33

USPESI I NEUSPESI RADNIČKIH BORBI, TRANZICIJA, OTPOR, STRADANJE

Radnici u vrtlogu vremena	39
Savet za borbu protiv korupcije - u smeru razrešenja a ne u pravcu nasilja	41
Mesni kombinat "Banat" - Banatski Karlovci	44
"Trudbenik gradnja" - Beograd	47
"Venčac" - Aranđelovac	55
Unutrašnji neprijatelj	59
"Zastava Elektro" - Rača	60
IP "Prosveta" - Beograd	63
Šta je skrivila Ljubica Muhić	66
"Srbolek" - Beograd	70
Savet za borbu protiv korupcije dostavio Vladi Izveštaj o "Srboleku"	73
"Zastava PES" - Surdulica	75
Pismo specijalnom izaslaniku Evropskog parlamenta za Balkan g. Jelku Kacinu	81
"Zastava automobili" - Kragujevac	86
"Raška" - Novi Pazar	89
Naše su nebo vezali žicom	91
Zrenjanin, jedan od najvećih gubitnika u tranziciji	92
"ZIP" - Zrenjanin	97
"Šinvoz" - Zrenjanin	102
"Jugoremedija" - Zrenjanin	107
Bezakonje traje 12 godina	111
"Jugoremedija" više ne postoji!	119

INSTITUCIJE, SINDIKATI, POKRET, POJEDINCI

Kurta, Murta, Šurta i štrajk	127
Pravosudni sistem je propao	130
Mediji	131
Država je kriva i odgovorna što je ovakvo stanje	132
Sindikalni pokret u Srbiji ne postoji	134
Šta rade mediji sve ove godine?	136
Radnici ispred Predsedništva Srbije	138

ALTERNATIVA, KAKO DALJE

Sudbina u svojim rukama	143
Da se samoorganizujemo, da promenimo ciljeve za koje se borimo	144
Ništa o meni bez mene samog	146
Odoleti nametnutoj ili izabranoj marginalizaciji	147
Ja bih najradije ćutao	151
Proleterci svih zemalja, ujedinite se!	153
Imenski registar	154

PREDGOVOR

UVOD

Počeo bih rečima Zdravka Deurića, jednog od osnivača i dugogodišnjeg lidera radničkog Pokreta Ravnopravnost. „Pokazalo se, takođe, da male i izolovane grupe ma koliko bile borbene nisu u stanju da preobrazu privredu, društvo i državu, da preoblikuju sistem, već da u tome mogu biti uspešne veće i snažnije političke stranke, sindikati i udruženja građana sa jasnim načelima.“

Godine tranzicije su bile vrlo bolne za mnoge radnike, pogotovo industrijske, gde se pokazalo da je borba za radno mesto jedina iskrena borba, ali rekao bih da je ona gotovo po pravilu imala neuspešan kraj. Taj neuspeh nije samo lično stradanje pojedinca, koji je uz svoju borbu vezao javni interes, već je pokazalo i pogibeljni rezultat koji se danas ocrta u propasti srpske privrede. Radnici nisu uspeali da se ni klasno, ni idološki ujedinu i daju bilo kakvu alternativu današnjim društvenim tokovima. Čak naprotiv, postali su kao nikad nezainteresovani za stradanja pojedinaca koji su se do juče borili za opšti boljitak. Tako danas imamo strašnu činjenicu da su pojedinci koji su bili glavni nosioci radničkih borbi nestali ili su satanizovani od strane šire zajednice.

Zoran Bulatović i Senada Rebronja koji su ujedinili radnike različitih veroispovesti u Novom Pazaru napustili su zemlju zbog ozbiljnih pretnji i pritiska vršenog nad njima. Slobodan Gajić, čovek koji je hrabro vodio borbu radnika „Zastave elektro“ iz Rače i omogućio državi da ponovo privatizuje to preduzeće stranoj kompaniji, danas od 2000 zaposlenih u toj kompaniji nije u radnom odnosu, već u jednom malom selu od dvadesetak kuća uzgaja i prodaje cveće.

Branko Trifunović koji je u svom „Venčacu“ imao četiri privatizacije i koji je ujedinio radnike uspevši da spreči propast fabrike i održi proizvodnju, pretrpeo je razne pretnje i stradanja da je na kraju morao da podnese ostavku sa mesta direktora i napusti fabriku.

Mnogo je takvih ljudi koji su bili stubovi svojih borbi, ali društvo se „pobrinulo“ da oni nestanu i postanu suvišni.

Hrabra žena Ljubica Stjepanović Muhić iz IP „Prosvete“ koja je vodila štrajk i hrabro govorila o pogibeljnom karakteru srpske tranzicije, izbačena je iz preduzeća na ulicu. I mnogo je još takvih koji su pretrpeli lična stradanja, pretnje, krivične prijave, među njima su Vladimir Novaković, Zoran Gočević, Mita Lisica, Mikloš Abel, Slaviša Makijević. Međutim, u medijima oni su prikazani kao probisveti i nenormalni ljudi.

Šta tek reći za radnike „Zastave PES“ iz Surdulice koji tri godine štrajkuju bez ičije pomoći, bar moralne. Zdravko Deurić već deset godina pokušava da ispravi greške loših privatizacija, a za to vreme dva puta je robijao. Dakle, ako hoćete da budete radnik koji drži do svog radnog mesta, svoje slobode i mogućnosti „da se ništa o meni ne može rešiti bez mene“ onda vas čeka izgnanstvo, gubitak egzistencije, medijska hajka, pretnje, bacanje kamena kroz prozor dok spavate, kao što je to učinjeno Robetu Faiu koji je objavljivao istinu o radničkim borbama, tu su i krivične prijave pa i zatvor.

Ova knjiga ima za cilj da pruži polazne okvire za razmenu iskustava i umrežavanja onih koji ne pristaju da budu objekti tranzicije, već traže odgovor na čemu počiva srpska tranzicija. Da li je ta tranzicija stavljena u ustavni, zakonski okvir, i da li je privatizacija stavljena u zakonski okvir i kakve su šanse da se greške učinjene u njoj isprave. Takođe, ima li uopšte bilo kakve alternative postojećim društvenim tokovima i privrednom posrnuću. Ko treba više o tome da brine nego radnici ove zemlje, ako ih još uvek ima?

Branislav Markuš

BIRATI SVOJ PUT

Transformacija kapitalizma i strategija radničkih borbi

Krajem dvadesetog veka temeljno je preobražen svetski kapitalistički sistem. Ove promene donele su brojna strukturna ograničenja za delovanje radničkih organizacija. Tokom „kratkog dvadesetog veka” radnički pokreti postigli su velike uspehe, bio je to vek u kojem su leve političke ideje činile duh vremena. U Zapadnoj Evropi nastala je država blagostanja, trećina svetskog stanovništva živela je u alternativnom sistemu tzv. realnog socijalizma, u Trećem svetu došlo je do masovnog procesa dekolonizacije. Država blagostanja postojala je u najrazvijenijim kapitalističkim društvima u kojima je pedesetih i šezdesetih godina postignut socijalni kompromis između kapitala i rada. Država je nametala politiku redistribucije i imala značajnu ulogu u privredi. Pod pritiskom radničkog pokreta kapital je bio prinuđen da čini značajne ustupke (ograničenje radnog dana, vezivanje plata za rast produktivnosti, unapređenje socijalnih prava). Na političkom planu ključne odluke donošene su u trouglu kapital – rad – država.

Za uzvrat radnička klasa je odbacila radikalne oblike borbe protiv kapitalizma. U privredi su dominirale velike korporacije tzv. nacionalni monopoli. Sistem atlanskog fordizma karakterisali su standardizovana masovna proizvodnja i potrošnja, postignuta je puna zaposlenost. Socijalni kompromis je bio ograničen na prostor nacionalne države, a kretanje kapitala preko državnih granica bilo je ograničeno. Početkom sedamdesetih nastupa kriza organizovanog kapitalizma, došlo je do pada profitne stope, inflacije a nešto kasnije i stagflacije. Kontraofanziva kapitala dovela je do Reganovog režima u SAD-u, tačerizma u Velikoj Britaniji i frontalnog napada na tekovine radničkih borbi. Padom Berlinskog zida neoliberalna revolucija je trijumfovala, a tekovine dvesta godina dugih borbi u Evropi (1789-1989) za socijalnu pravdu i demokratiju dovedene su u pitanje. Uspostavljen je sistem globalizovanog kapitalizma, došlo je do drastičnog pogoršanja položaja većine svetskog stanovništva. Država je potisnuta iz privrede, sprovedene su masovna privatizacija i deregulacija. Globalizacija je omogućila kapitalu da se slobodno kreće preko državnih granica i da tako izbegava državnu regulaciju i kontrolu. Kapital se slobodno kreće prema područjima sa nižim nadnicama i slabijim sindikatima. Radništvo se nalazi u znatno nepovoljnijem položaju kao i drugi, manje pokretni faktori proizvodnje. Kako bi privukle multinacionalni, globalni kapital države mu daju različite povlastice uključujući i poreske olakšice. Državni prihodi padaju a to odlučujuće utiče na obim ostvarivanja socijalnih prava. Teret finansiranja države pada na niže slojeve.

U epohi globalizacije došlo je do velikih promena u organizaciji kapitalističkog preduzeća. Megakorporacije fordističkog perioda zamenjuju fleksibilno organizovana preduzeća čija se sedišta nalaze u globalnim gradovima. Hijerarhijski organizovane velike kompanije transformisane su u fleksibilne proizvodne mreže. U centralama korporacija koncentrisane su upravljačke funkcije, istraživanje i razvoj, dizajn, marketing i kontrola, dok

su podizvođačima prepuštene podređene funkcije proizvodnje. Proizvodnja je decentralizovana, a korporativno upravljanje je centralizovano. Stalnost radnog mesta dovedena je u pitanje, i sve veći broj zaposlenih radi na određeno vreme. Visinu plate određuje stanje na tržištu rada, a ne dogovor zainteresovanih strana. Izvršena je dekoncentracija radništva koja je u fordističkom razdoblju činila osnov radničke političke moći. Zaposleni u multinacionalnim kompanijama razbacani su po celom svetu, podeljeni su jezičkim, verskim i nacionalnim barijerama i konkurišu jedni drugima u nemilosrdnoj borbi za očuvanje bilo kakvog posla. Fleksibilizacija proizvodnje dovela je do dehomogenizacije radništva. Zaposleni se nalaze u mnoštvu različitih pozicija u procesu proizvodnje. Radnička klasa je fragmentirana i politički oslabljena. Proizvodni pogon sveta danas se nalazi na Dalekom istoku gde prevladavaju autoritarni režimi sa ograničenom slobodom političkog organizovanja. Na istoku Evrope, kao i u Srbiji socijalistički sistemi su transformisani u periferni ili poluperiferni kapitalizam. Tranzicija je gotovo u potpunosti uništila proizvodne sisteme istočnoevropskih društava. Posledice liberalno – demokratske tranzicije su deindustrijalizacija, demodernizacija i retradicionizacija. Postoje visoka nezaposlenost, tajkunizacija privrede i velike socijalne razlike.

U opisanim uslovima drastično je opala moć rada. Usled velikog smanjenja broja radnika u industriji i visoke nezaposlenosti, radničke organizacije u Srbiji moraju da pronađu nove oblike borbe. Sindikalne aktivnosti ne bi trebalo da budu ograničene na preduzeće i samo na odbranu prava zaposlenih. Sindikati se moraju osposobiti za političke oblike borbi koje bi uključivale što širi broj ljudi pogođenih restauracijom kapitalizma.

Miroslav Samardžić, politikolog

Javna debata „Nova paradigma za nove sindikate“, Zrenjanin,
14.11.2012.

Tranzicija se nije desila slučajno

Stvari koje smo čuli su ne samo normalne i logične, nego su verovatno i jedini okvir kojim bi se čitava ova radnička borba mogla nekako artikulirati, ali ko nju da artikuliraju? Kad vas slušam danas, vi ste očigledno svi fokusirani na sopstvena preduzeća, na sopstvene sudbine i te specifičnosti koje svaka od tih vaših pojedinačnih, komplikovanih situacija zahtevaju i do kojih vas je dovela, da bez obzira što tu na prvi pogled imam utisak da su radnici organizovani u jednoj stvari koja je svugde više – manje ista. Te pojedinačne različitosti situacija verovatno vas dosta čine nejedinstvenim u koracima. E sada, kada u celosti sagledamo tu sliku mi možemo da vidimo jednu stvar, a to je da ta surovost i bezkurpuloznost tih tranzicionih otimačina, bez obzira što je ona tako različita u poduhvatima, na neki način otimanje svake firme, ona apsolutno ima jednu jedinstvenu, političku, ekonomsku i kadrovsku logiku i strategiju. Dakle, nije se ta tranzicija desila slučajno, i nije ona vođena zato što priroda to traži, ili zato što su naši politički sistem i političke partije totalno nekompetentne i sastoje se od bezveznika. Ne, obrnuto, ti naizgled bezveznici su birani da rukovode ovim konfuznim projektom i vidite, pojavi se jedan Đelić, školovan čovek, elegantan,

zna francuski i tako dalje, ali se onda za godinu dana čuje: „On je za godinu dana zaradio 11 miliona evra“. Ja sam tog gospodina Đelića sreo u Francuskoj na nekoj retrospektivi jugoslovenskih filmova, on je razume se bio glavna zvezda, jer je to verovatno i finansirao. Mene je pozvao prijatelj producent koji me je predstavio Đeliću rekavši mu da sam ja radio šezdesetih godina, a Đelić mi se obratio rečima: „Gospodine Žilnik, lako je to bilo u vreme socijalizma, to vam je Tito direktno dao pare, a sad je kod nas sasvim drugačije, sad se morate pokazati svojom stručnošću, morate se dokazati tržištem i demokratskim principima itd.“ i okrenuo se od mene rekavši da tu imamo ove druge, kao što su Kusturica i Dragojević koji to i pokazuju. Dakle, ti ljudi koji rade na potpuno istim principima i dolaze do tih 11 miliona evra na identičan način na kako je i Đelić došao.

Hoću da vam kažem da je sistem tu uspostavljen, gospodin Vlahović je jedan cenjeni poslanik demokratske partije, a dobro se zna da on ima ogromne posede u okolini Beograda, koje mu nije ostavio ni deda, ni otac, niti neki bivši vlasnik, nego je to zaradio u ovim takozvanim tranzicionim mukama i borbama za demokratiju. Dakle, taj sistem postoji i on je uspešan. Najuspešniji deo naše takozvane političke elite, poslednjih dvadeset godina je ta destrukcija. Izvedena je tako precizno da možete samo da zamislite koliko je trebalo smišljanja i kombinovanja uložiti, kao u neku novu reindustrijalizaciju. Neke druge zemlje, recimo u južnoj Aziji su za dvadeset godina od agrarne zemlje postale visoko organizovane kompjuterske industrije, i počele da proizvode tranzistore za ceo svet. A za tih dvadeset godina, šta se kod nas desilo? Desilo se to da nas je ta „elita“ vratila u pogledu ekonomije, demokratije i ljudskih prava sto ili dvesta godina nazad. Nije to lako, i taj poduhvat nije bio jednostavan, vi sad meni da kažete: „Hajde da srušimo ovaj dom.“ (Kulturni centar) mnogo je tu muke i mnogo je to sukoba. Oni su to uspeali da srede za ovih dvadeset godina i da potpuno promene pre svega imovinsku i klasnu strukturu u državi, to se desilo, a da bi se to moglo promeniti neko je morao da bude opljačkan.

Kada je došao socijalizam on je morao apsolutno da obespravi bivše vlasnike, a ova nova vladajuća elita morala je da obespravi i da liši vlasništva ovaj radnički sloj, prosto nije bilo drugog mesta gde da se pljačka. Mislim da bi to jedino moglo da se pokrene nekom artikulacijom, pokretom za ljudska prava, jer tu su sada elementarna ljudska prava ugrožena, a zajedno i sa tim u priličnoj meri i naš opstanak. Ja se ne bojim kako će se ta takozvana tranziciona elita snaći, ni naša ni Ruska. Oni su već velikim delom otkupili vredne i elegantne prostore od Azurne obale do stanova u Parizu i Londonu, snaći će se oni. Postojao je jedan međunarodni kontekst gde je takvo ponašanje bilo dobrodošlo, padom socijalizma i padom Berlinskog zida desila se potpuna restauracija jedne atmosfere na sve one fenomenalne kolonističke, a danas neokolonističke mogućnosti prihoda koje su velike industrijske zemlje i njihovi tamošnji tajkuni uspeli da izvuku iz ovih razorenih zemalja. Nije taj špekulantski balon prevarantskih kredita na zapadu iz neke slučajnosti potpuno identičan ovim slučajevima koji se dešavaju kod nas. Ovih dana čitamo o aferi Agrobanke, na jednom malom primeru od svega 350.000.000€ koji je veoma sličan modelu prisutnom recimo u većim finansijskim institucijama Evrope pa do Amerike o kojima se piše poslednjih godina. Naš problem je jednostavan, mi nemamo nijednu autentičnu socijaldemokratsku političku opciju. One koje se kao takve predstavljaju apsolutno se lažno predstavljaju, ili to isturaju u prvi plan samo da bi na neki način uspeli sebi da obezbede firmu i aboliciju, kao što je to slučaj kod Socijalističke partije Srbije. Trebalo bi vi koji ste ovde da razmišljate o organizovanju pokreta za ljudska prava.

Želimir Žilnik, samostalni filmski radnik

Okrugli sto „Uspesi i neuspesi radničkih borbi“, Zrenjanin,
01.09.2012.

Ko su ljudi koji su ulazili u te radničke borbe?

O vašem iskustvu i iskustvima mnogih drugih nema nijedne gotovo sistematizovane analize šta se događa. Ima tu i tamo ponešto objavljeno, ali po pravilu sistematizovane analize i analitičkog prikaza nema. Nema ni političkog artikulisanja te borbe, jer od stranaka od kojih bi se eventualno to moglo očekivati, nema ni reči ozbiljno o tome, kako već i od onih što su u socijalističkoj internacionali.

Suština problema o kojima se danas govori na ovoj tribini, a o kojima govorite već desetak godina je vrlo jasno izražena, kao na dlanu, u činu hapšenja Zdravka Deurića i ostalih. Ignorisanje je lična sloboda uhapšenih, njihova bezbednost i ugrožena je pretpostavka njihove nevinosti. To su ustavne i zakonske norme ove zemlje, norme koje sadrži opšta deklaracija o ljudskim pravima i konvencija o ljudskim pravima Evropske unije. O tome je u više prilika proteklih godina raspravljao i Ustavni sud Srbije i poništio je nekoliko takvih Odluka o hapšenju i istragama, dakle zna se za sve to i ovde, nije to samo negde u dalekom, boljem svetu i ovde se zna da je to protivustavno i protivzakonito.

Uhapšenima nije jasno rečeno za koja se krivična dela sumnja da su počinili pa ih zbog toga hapse, nego je prvo doneta odluka da ih uhapse, a nisu imali ni priliku da tom činu prisustvuju njihovi advokati. Dokle god sud ne dokaže da postoji krivično delo njima su ugrožena Ustavom zagarantovana prava. Kad pažljivo pratimo ne samo borbu Jugoremedije ovih deset godina nego i sve ostale borbe, treba da se zapitamo ko su ljudi koji su ulazili u radničke borbe? Šta ste vi? Ko ste vi? Sudeći po preovlađujućem javnom mnjenju, medijima i produkciji političkih stranaka vi ste suvišni ljudi koji tu nešto ometaju, a ako baš niste neki suvišni ljudi koji nešto ometaju, onda ste neki ološ. Kriminalci mogu da rade šta god hoće, a ako pažljivije pratite šta vi radite i kako se ponašate onda čovek stiče drugačiji utisak da ste vi ljudi, dakle ne neka čudna bića nalik čoveku ili životinjama, koji drže do važnosti radnog mesta, koji drže do važnosti svojine svojih akcija, koji drže do važnosti opstanka firme koja nešto proizvodi, koji drže do svoje sposobnosti da znaju nešto ne samo ono što se dešava za radnim stolom ili mašinom, nego i o tome kako se upravlja firmom. To ne znači da oni mogu da upravljaju firmom, već da mogu da kažu svoje mišljenje i da učestvuju na razne načine u tome. Vi ste građani koji ne mogu biti smatrani krivcima dok to sud ne dokaže, ali kao što znamo dešava se potpuno suprotno. Ljudi koji toj represiji pružaju otpor pokazuju da sebe ne smatraju krivim, i dok sud ne dokaže ne može se ni govoriti o njihovoj krivici. Krivično je delo govoriti da su krivi, dok sud ne dokaže punovažnost te krivice. Poslednju stvar koju treba pomenuti, a teško ju je meriti, to je jedna stvar koja se obično zove ljudska čast ili držati do sebe! Ja mislim da je taj skup koji čine čast, lična sloboda, lična bezbednost, nevinost dok sud ne utvrdi suprotno, pravo na radno mesto. To predstavlja jedan skup vrednosti koje ste vi branili i niste odbranili, povremeno je bilo malih pomeranja i uspeha, ali i to je bilo kratkog veka. Ako se pitate ima li smisla danas to braniti kad se to dogodilo 1. avgusta, ja bih vam rekao da nema tračka svetla u ovim prilikama u kojima se nalazimo ako bi pomislili da nema smisla to braniti.

Način na koji ste ove ljude pohapsili govori pre svega o vama, a ne o njima koji su uhapšeni. Mi ćemo vam na to uzvratiti tako da zahtevamo da su naša prava i vrednosti za koje se borimo, i ne možete nikoga hapsiti ukoliko ne poštujete te elementarne norme koje stoje i u Zakonu i u Ustavu i u Opštoj deklaraciji o ljudskim pravima. Ako se to ne poštuje onda se spominje ono da će jednoga dana „kuka i motika“ počistiti sve lopove i kriminalce, nakon čega će biti nekakav red. Ukoliko se ne poštuju elementarne norme, nikakva kuka i motika ne mogu tu srediti stvari. U vašoj dosadašnjoj borbi primetio sam da su te vrednosti prisutne, međutim ono što se dogodilo 1. avgusta samo je izoštrilo sečivo kroz koje se to posmatra i šta je tu pogođeno. Znamo da se poništavanjem tih normi i vrednosti udara ne samo na konačan pečat svih ovih užasa koji su se dogodili, nego nam se istovremeno zatvara svaka mogućnost da se nađe pristojno, civilizovano rešenje za probleme u kojima se nalazimo.

dr Nebojša Popov

Okrugli sto „Uspesi i neuspesi radničkih borbi“, Zrenjanin,
01.09.2012.

1. Septembar 2012, Zrenjanin, Kulturni centar Zrenjanina.
Okrugli sto: "Uspesi i neuspesi radničkih borbi"

Internacionalizam u radničkom pokretu ne treba zaboraviti

Nešto bih rekao na temu EU, pošto je to naravno jako bitno. Ja mislim da je veliki uspeh da je g. Kacin došao u Zrenjanin i javno govorio, i da se prilično jasno stavio na stranu radnika akcionara Jugoremedije. To je sigurno od koristi i definitivno je bitno da se nastavi pritisak na lokalnu vlast i preko evropskih institucija ako je to moguće. Interes EU jeste da u Istočnoj Evropi i u Evropi na neki način spreči kriminalne aktivnosti. To je interes EU ali i kapitalizma na neki način, mada je to inherentno jer kapitalizam i kriminal ne mogu da se odvoje, ali sa druge strane smeta u procesu evropskim integracijama. Stoga mislim da imaju istinski interes da se radi protiv takvih koruptivnih struktura i veza između kriminala i politike u regionu. Sa druge strane, i to bih voleo da naglasim, da je naivno i politički gledano problematično da se vidi da je EU kao partner radničkim borbama. Ono što se dešava trenutno u Evropi je svima poznato, jer se nalazimo u najdubljoj ekonomskoj krizi od Drugog svetskog rata i politika EU, a pre svega Nemačke čija je politika antiradnička. To se vidi u Grčkoj, u Italiji, u Španiji, postoji jedan veliki pritisak evropskih institucija na države koje imaju ekonomski problem zbog duga, i taj problem se rešava na štetu radnika u tim zemljama. Imamo jedan talas privatizacije u svim tim zemljama, smanjuje se državni budžet na socijalnim davanjima, tako se resursi za zdravstvo i edukaciju smanjuju kako bi se spasao bankarski sektor koji je napravio veliki profit u svim ovim godinama, i u velikoj meri nosi odgovornost za nastalu situaciju. Tako evropske institucije rade na tome da se bankarski sektor i kapital izvuku iz krize, a radnička klasa u Evropi mora da plati za tu krizu. To treba da bude potpuno jasno pošto se ta politika vodi vrlo jasno i to je politika EU i prema kandidatima za pridruživanje.

To nije moje mišljenje zato što sam euroskeptik ili protiv EU, već zato što to vidim kao veliki problem pošto na taj način evropski projekat, koji je pozitivan projekat, sam sebe dovodi u krizu. Ono što se trenutno vidi u Evropi je pojava nacionalizma na severu, isto kao i na jugu i to su posledice takve vrste neoliberalne kapitalističke politike koje su dominantne u EU. Nažalost elite EU samo sabotiraju evropski projekat koji je vrlo pozitivan u vidu saradnje na evropskom nivou i antinacionalističkom nivou. Naravno treba iskoristiti mogućnosti koje pruža EU za vaše borbe. Ono što ja vidim je da nedostaje ta perspektiva u radničkim borbama ovde jer vi, i to je potpuno logično, vi pričate o vašim konkretnim borbama u Srbiji. U suštini situacija u Rumuniji, Bugarskoj, Makedoniji pa čak i u Sloveniji i Hrvatskoj je vrlo slična i ja mislim da to treba da vam bude negde u glavama. Nije samo Srbija takva iako je specifična, ali u principu to je jedan problem u društvima tranzicije cele Istočne Evrope, pa čak i Zapadne Evrope.

Treba razmišljati o jednom političkom projektu, i jako je bitno da se shvate ove lokalne borbe ne kao lokalne nego kao jedan deo mnogo šireg problema. Možda se iz toga u strateškom smislu može izvući nešto, zato što jedan društveni, socijalni pokret koji traži kontakt sa drugim pokretima u državama regiona bi bio nešto potpuno novo, nešto vrlo pozitivno i nešto što bi doprinelo na neki način vašim sopstvenim borbama i tu međunarodnu solidarnost koja je potrebna u ovim današnjim situacijama kao što je Zrenjanin, kada više ljudi sedi u zatvoru. Mnogo su važne akcije na međunarodnom nivou i to ne samo na nivou zvaničnika EU, nego da se shvatimo kao deo socijalnog pokreta koji postoji na evropskom nivou, znači internacionalizam u radničkom pokretu ne treba zaboraviti...

Boris Kanzleiter, direktor beogradske kancelarije RLS fondacije
Okrugli sto „Uspesi i neuspesi radničkih borbi“, Zrenjanin,
01.09.2012.

Oni koji imaju vlast pre ili kasnije će čovečanstvo dovesti do novih stravičnih ratova

U toku poslednjih tridesetak godina širom sveta došlo je do zatvaranja mnogobrojnih fabrika. Ne retko, zatvarana su i najmodernija preduzeća, jer je njihov rad, tobože, postao neprofitabilan. U leto 2009. godine imali smo priliku da posetimo fabriku za proizvodnju guma Kontinental Krua iz Francuske, čiji su se radnici u to vreme svim snagama borili protiv njenog zatvaranja. Naši su nas domaćini sproveli kroz pogone fabrike i tu smo mogli videti sasvim nove, neke još uvek neraspakovane tehničke sisteme i robote. Zar je moguće da jedna fabrika sa takvom opremom može biti neprofitabilna?! I, šta se desilo sa Kontinentalom? Desilo se to da je Kontinental svoju proizvodnju premestio iz Francuske u Rumuniju. Zašto? Zato što u Rumuniji radnici na mesečnom nivou dobijaju između 280 i 420 evra, zato što izrada jednog točka u Rumuniji košta 5, a u Francuskoj 9 evra. A potom se ta ista guma u Francuskoj prodaje za 75 evra! S pravom možemo verovati kako će se radnici u Rumuniji pre ili kasnije pobuniti i zatražiti više plate. I šta onda? Onda će Kontinental svoju proizvodnju prebaciti u neku drugu zemlju. Možda u Srbiju, gde su plate još niže nego u Rumuniji, i gde su ljudi srećni ako uopšte imaju bilo kakav posao. Koliko dugo ćemo još dopustiti da nas ucenjuju?

Po kom šablonu ove ucene finkcionišu, najbolje ćemo videti na primeru fabrike automobila FIAT: najpre je proizvodnja fabrike premeštena u Poljsku, gde je poljskim radnicima rečeno da ukoliko budu radili vrednije i fleksibilnije, ne postoji ni jedan jedini razlog za brigu kako bi mogli ostati bez svojih radnih mesta. Međutim, isto se desilo i u Italiji; FIAT je objavio kako će investirati u italijanske pogone, ali samo ukoliko radnici prihvate pogoršanje uslova rada. U pismu koje su u junu 2010. radnici iz Poljske uputili svojim italijanskim kolegama, stoji: „Osećamo se slabi i ponizno molimo FIAT za svako radno mesto. Svesni smo da time ostavljamo italijanske radnike na cedilu. Situacija je podjednako nepodnošljiva i za nas, i za vas. Ne možemo dopustiti da se ovaj pakao nastavi. Ne smemo dozvoliti da jedni drugima predstavljamo konkurenciju za svako radno mesto. Udružimo se na internacionalnom nivou i borimo se ujedinjenji za naše zajedničke interese“.

Navedeni primeri samo su neki od mnogih koji govore u prilog činjenici da su radnici internacionalna klasa. Da bi uspešno branili svoje interese, radnici se moraju ujediniti na internacionalnom nivou, a to ujedinjenje mora krenuti iz krugova samih radnika. Jer zvanični sindikati su preuzeli logiku kapitalista i podržavaju njihovu metodu postavljanja u konkurentski položaj; samim tim, oni više ne rade za interese radnika, već protiv njih. Ukoliko želimo da se internacionalno umrežimo, oslonac moramo tražiti u sebi samima. Moramo se samoorganizovati, kao što su se samoorganizovali radnici različitih preduzeća dok su se borili za svoja prava. Tek organizovani kao internacionalna klasa možemo pobediti u našoj borbi. Na putu ka stvaranju internacionalne mreže radnika nailazićemo, naravno, na mnoge prepreke. Činjenica da govorimo različite jezike, na primer, predstavljaće jednu od njih. Znači da će komunikacija među nama biti moguća tek uz pomoć dodatno angažovanog prevodilačkog kadra. Zatim, jasno je da svako od nas ponaosob u svojoj državi, u svom preduzeću već ima dovoljno obaveza.

U svrhu internacionalnog umrežavanja, međutim, svako od nas moraće biti spreman da uloži dodatne individualne napore. Ipak, ne treba strepiti kako bi ovi napori mogli ostati uzaludni. Jer tek organizovani kao internacionalna klasa mi možemo pobediti.

Kapitalisti smatraju da neprofitabilne fabrike moraju biti zatvorene, jer se širom zemaljske kugle može naći beskrajno mnogo novih radnih kapaciteta. Oni koji zatvaraju fabrike, isti su oni koji stvaraju sve te nove radne kapacitete. Kontinental je u Rumuniji izgradio novu fabriku, jer tamo izrada jedne gume košta 5, a ne 9 evra. A pogon u Rumuniji proizvodi isto onoliko guma koliko i dva pogona u Francuskoj zajedno. Nesumljivo je da se već u fazi samog planiranja otvaranja pogona u Rumuniji znalo da će se pre ili kasnije zatvoriti oba pogona u Francuskoj i da će samim tim hiljade francuskih porodica biti gurnuto u bedu. Kontinental je samo jedan od primera kako funkcionišu privredni sistemi koji se zasnivaju na eksploataciji radnika i njihovim postavljanjem u konkurentni položaj. Isto se dešava i u svim drugim granama privrede, pri proizvodnji svih drugih proizvoda. Više od milijardu ljudi na svetu živi u najvećoj bedi, ogroman broj njih svakodnevno gladuju. Oni gladuju, jer se proizvodi previše prehrambenih proizvoda. Oni više nemaju svoje domove i žive u privremenim smeštajevima, jer se gradi previše stambenih prostora.

Oni koji su proizveli celo jedno bogatstvo, ostaju prinuđeni da gladuju ili da žive od državne milostinje, jer su, nakon što su njihove fabrike zatvorene, ostali bez primanja. Dokle god dobijaju plate od kojih žive, oni se nalaze u ucenjenom položaju. Preduzetnik im odlučno poručuje: "Ako želite da radite, onda radite po uslovima koje mi diktiramo. Ili ćete za iste ili manje pare raditi duže i brže, ili ćemo zatvoriti fabriku". I ovaj se scenario trenutno simultano odigrava u bezbroj fabrika širom sveta. Ne samo u FIAT-u i u Kontinentalu, već svuda, u svim granama privrede.

Pred svima onima koji žive samo dok imaju posao, i koji imaju posao samo dok njihov rad donosi rast kapitala, pred svima njima stoji samo jedan izbor: ili da dopuste da budu eksploatisani i ponižavani, ili da se bore.

Očigledno je, međutim, da je ovaj sistem zasnovan na konkurenciji i eksploataciji doživeo brodolom. Suočeni smo ne samo sa privrednom krizom usled koje sve više ljudi ostaje bez svojih radnih mesta, već i sa jednom veoma dubokom društvenom i moralnom krizom. Privreda i organizovani kriminal se prelivaju jedan u drugi. Banke koriste novac svih mogućih nezakonitih radnji kako bi pokrile svoje gubitke. Nebrojeno političari iz svih zemalja umešani su u različite skandale korupcije. Nabitno kojoj političkoj struji da pripadaju, političari na vodećim pozicijama pokušavaju da putem različitih programa štednje, koji su stvoreni isključivo da bi zaštitili interese kapitalista, stanu na put ekonomskoj krizi, i na taj način sve više i više ljudi guraju u propast i bedu. A ključni se igrači iz oblasti privrede svom snagom trude da udovolje kapitalistima i njihovim neskromnim očekivanjima vezanim za visinu profita, pri čemu isuviše često pribegavaju nezakonitim metodama. Ovde kao ilustraciju možemo navesti, recimo, izlivanje nafte u Meksičkom zalivu, diokstni skandal u Nemačkoj ili atomsku katastrofu u Fukušimi. Građanski poredak koji je stvorila građanska klasa postao je fikcija. Taj građanski poredak sve ređe doprinosi pravnoj sigurnosti, a sve češće služi održavanju klasne dominacije. Istrošen, parazitski kapitalizam postao je jednak samom kriminalu.

Oni koji imaju vlast pre ili kasnije će čovečanstvo dovesti do novih stravičnih ratova. Da, do novih ratova će nas dovesti, ukoliko ih radnici ne spreče u tome. Neverovatna suma od 1200 milijardi američkih dolara za vojne rashode - najveći iznos nastao u toku hladnog rata - nadmašena je još 2006. godine. 2010. je u vojsku investirano preko 1600 milijardi dolara.

Govorimo o rastu od oko 50 % nastalom u razdoblju od 10 godina. NATO koristi svaki izgovor kako bi intervenisao. I kao što je onomad bombardovao Beograd, tako danas bombarduje Tripolis. Navodno u ime odbrane civilnog društva, navodno protiv Gadafija. Istina je da NATO ne zanima ni jedno, ni drugo. Jer ovde se radi samo o uticaju, i o moći. Ono čemu zapadne zemlje streme jeste direktna kontrola nad libijskim izvorima nafte, i sprečavanje širenja pobuna u severnoj Africi i na Bliskom istoku. Dugo nam se činilo da vladari širom zemaljske kugle bezbrižno sede u svojim foteljama. A sada nam je postalo jasno kako oni, ustvari, sede na buretu baruta. U severnoj Africi, ali i u Španiji i Grčkoj, mladi ljudi izlaze na ulice i svojim protestom poručuju da ne dopuštaju da ih obmanjuju, da ne žele više da slušaju laži o njihovoj budućnosti. Ove mlade ljude ne predvodi nijedna partija, nijedan sindikat. Oni se sami organizuju. Međutim, svedoci smo mnogih sličnih pobuna koje su, jer su ostale na nivou puke organizacije na javnim prostorima, ubrzo po svojim izbijanjima i propale. Zapazimo: Mubarak se povukao tek onda kada su radnici u Egiptu prekinuli svoj rad u industrijskim centrima i priključili se uličnim protestima. Vladari se boje moći radnika, jer oni predstavljaju osnovu svakog revolucionarnog pokreta. Bez njihovog učešća svaka bi pobuna ostala kratkog daha, a svaka suštinska promena odnosa moći nemoguća. U tom smislu je i borba radnika Jugoremedije, Šinvoza, Zastave, Raške, ovim navodim samo neke od primera, borba svih radnika. Neka njihova borba bude primer svima ostalima. Neka svedoči o tome kako se ujedinjeni možemo pobuniti.

Uzmimo sudbinu u svoje ruke! Živeli oni koji se bore!

Rainer Thomann, aktivista iz Švajcarske
Odlomak iz referata, Zrenjanin, 04.06.2011.

Akciona platforma Pokreta Ravnopravnost

U „Jugoremediji“, moje kolege i ja, nas oko dve stotine, nismo prihvatili da budemo puki objekti tranzicije. Tri godine smo vodili borbu protiv suvlasnika kojeg nam je nametnula država prodajom 42% akcija, a koji nam se potom svim silama nametao kao apsolutni gospodar. On je pod zaštitom vlasti izbacivao sa posla neposlušne, ignorisao većinske vlasnike, gušio štrajkove i rasterivao proteste. Članovi štrajkačkog odbora su čak bili i hapšeni. Svojim nezakonitim poslovanjem i kršenjem ugovora ugrožavao je naša radna mesta, naše vlasništvo, našu egzistenciju. Upornom i solidarnom borbom uspeli smo da pred nadležnim sudom dokažemo kršenje zakona i ugovora, i da sprečimo propast fabrike. Borili smo se, dakle, za poštovanje zakona i ugovora, za šta smo imali podršku Saveta za borbu protiv korupcije i jednog dela javnosti, dok je veći deo medija bio ravnodušan ili na suprotnoj strani. Čak smo klevetani kao „samoupravljajući“ i „komunjare“. Bilo bi neprimereno da uzvraćamo istom merom, jer ponižavanjem drugih samo prividno veličamo sebe, a znamo da ni mi nismo bezgrešni. Nakon što smo marta 2007. godine preuzeli upravu nad fabrikom, usledile su tri godine rada i odricanja radi uspešnog tržišnog poslovanja, ugroženog raznim monopolima.

Bile su važne i obilne investicije da bismo uskladili proizvodnju sa evropskim standardima. Tako danas imamo fabriku za 21. vek.

Naš uspeh je bio podsticaj borbi sličnih grupa radnika i akcionara koji se opiru očaju i ne veruju da ih bilo ko može spašavati, ako se sami ne bore za svoja prava i životne interese. Tako je nastao pokret Ravnopravnost koji je na lokalnim izborima osvojio četiri mesta u lokalnoj samoupravi. U prvom planu bila je borba radnika i akcionara BEK-a i „Šinvoza”, takođe radi poštovanja zakona i ugovora. Najžešća je borba oko „Šinvoza”. Na našu inicijativu formiran je Anketni odbor Skupštine grada, koji je savesnim radom dokazao da je vlasnik većinskog paketa akcija raznim mahinacijama montirao stečaj, pa je na taj način postao apsolutni gospodar fabrike, dok je više stotina radnika ostalo bez radnih mesta i akcija, a proizvodnja se gasi iako je železnica u propadanju. Skupština je jednoglasno prihvatila izveštaj anketnog odbora i istovremeno ustanovila da nema realne mogućnosti da učestvuje u rešavanju problema privrede, jer je lokalna samouprava lišena svoje imovine još od 1996. godine. Zateve za vraćanje imovine lokalnim samoupravama ignorišu i centralisti i autonomaši.

Usled novog talasa krize koja je zahvatila i našu zemlju jenzava ili se gasi proizvodnja u mnogim fabrikama, nestaju mnoga radna mesta, rastu nezaposlenost i beda, a uzimaju maha manipulacija i demagogija. Navodno, samo kad se promeni vlada sve će se promeniti. Mada je u javnosti dokazano da je preko četvrtine ugovora o privatizaciji raskinuto, i da sami ugovori često nisu bili motivisani održavanjem i razvojem proizvodnje, sve tri grane vlasti nisu dovoljno aktivne da obuzdaju recesiju. Sve više uzima maha deindustrijalizacija s opakim posledicama. Ipak, usledio je i novi talas protesta kojima radnici i akcionari nastoje da održe i razviju proizvodnju, umesto da očekuju nekog spasioca, u liku neograničenog gazde ili države. Štrajkovima, na primer, u „Zastavi elektro“,

„Ravanici“, „Trudbeniku“, „Srboleku“, pružili su neposrednu podršku radnici „Jugoremedije“, „Šinvoza“ i BEK-a, kao i čitav pokret Ravno-pravnost.

Iskustva konkretnih borbi o kojima je ovde reč pokazala su:

- Prvo, da u Srbiji postoje izvesne grupe radnika i akcionara koje se ne mire sa statusom objekta privatizacije i žrtve tranzicije, koje se bore ne samo za goli život nego i za poštovanje zakona i ugovora, koji drže do sebe kao punopravnih radnika, akcionara i građana, i za javno priznanje da su partneri svim akterima kojima je stalo do opstanka i razvoja privrede i društva i do demokratskog preobražaja Srbije i njenog realnog uključivanja u razvojne procese savremenog sveta.
- Drugo, pokazalo se, takođe, da male i izolovane grupe ma koliko bile borbene nisu u stanju da preobrazu privredu, društvo i državu, da preoblikuju sistem, već da u tome mogu biti uspešne veće i snažnije političke stranke, sindikati i udruženja građana sa jasnim načelima. O njima je bilo govora tokom višegodišnje borbe za Ustavotvornu skupštinu posle 2000. godine, za šta smo se i mi zalagali svojim slabašnim glasom.

Nadam se da ćemo uspeti da stvorimo snažnu i delotvornu stranku sa jasnim načelima, koja će u duhu moderne socijaldemokratije uspeti da pozitivna iskustva dosadašnje borbe za demokratske promene uzdigne i podrži na nivou čitave Srbije. Do sada je postojalo na stotine stranaka u Srbiji koje su se nazivale socijaldemokratskim, ali sve su se bavile jalovim propovedanjem načela prepisanih iz programa velikih socijaldemokratskih stranaka iz Zapadne Evrope, i priželjkivale da ostvare onakav politički uticaj kakav socijaldemokratske partije imaju u Nemačkoj ili Švedskoj. Međutim, evropska socijaldemokratija je svoje pozicije osvojila zato što je nastala

iz konkretnih radničkih inicijativa, i zato što je postala političko krilo sindikalnog pokreta. Ukoliko naša stranka ne bude uvažila iskustva radničkih inicijativa u Srbiji, ukoliko na tim iskustvima ne budemo gradili svoju politiku, ostaćemo samo još jedna u moru grupacija koje ni same ne razumeju ideju koju navodno zastupaju.

Takođe, iskustvima radničkih borbi u Srbiji treba pristupiti bez idealizovanja. Od busanja u „junačke grudi“ nema vajde. Ako pokažemo da smo sposobni da kritički preispitujemo i svoja iskustva, pokazaćemo da smo kadri da menjamo i sebe same, a ne samo druge.

Zdravko Deurić, Zrenjanin, 31.01. 2010.

Jedan od osnivača Pokreta Ravnopravnost, lokalne stranke nastale iz radničkih grupa u Zrenjaninu.

9. April 2012, Zrenjanin, u sedištu Pokreta Ravnopravnost.
Press konferencija - predstavljanje pokrajinskih kandidata

S kim praviti levicu u Srbiji

Ja mogu govoriti samo o praksi a nikako o nekoj teoriji, prosto iz radničkih borbi grada Zrenjanina. Mi smo većito na ulici, većito na nekim barikadama, a neki od nas su u zatvoru. Nismo nikako drugačije mogli nego da se kroz te nemile događaje sami edukujemo, organizujemo i pokušamo da nađemo srodne organizacije ili srodne ljude sa kojima bi mogli da napravimo taj, neću da kažem za sada levi front, ali možda neki socijalni pokret. Ali zašto kažem da je to jako teško raditi u Srbiji, reći ću vam samo nekoliko imena za koje možda niste čuli, ali koja su bila izuzetno značajna imena u radničkoj borbi tokom ovih godina privatizacije ili takozvane tranzicije. Zoran Bulatović koji je odsekao prst kako bi skrenuo pažnju na radnike „Raške“ iz Novog Pazara, i koji je organizovao 10 000 ljudi, već osam meseci živi u jednoj od zemalja Evropske unije i traži politički azil, znači nije mogao da živi u Srbiji. Njegova zamenica Senada Rebronja koja je bila predsednik tekstilnih radnika Novog Pazara morala je da napusti zemlju, danas živi u Holandiji. Kada govorimo o Zrenjaninu, Zdravko Deurić ujedinio je radnike grada Zrenjanina, uspeo je da uđe u lokalni parlament, on je u potpunosti podigao jednu fabriku iz pepela i ruševina privatizacije. Napravio je drugu fabriku za dobrobit grada u industrijskoj zoni koju je Boris Tadić i otvorio. Na mestu na kom je samo korov i gde ta jedna zgrada koju je on napravio stoji, tačnije ne samo on, nego i njegovi saborci, između ostalih i ja. Bio je 51 dan u zatvoru pod optužbom da je zloupotrebio službeni položaj, između ostalog znate da je to član iz krivičnog zakona koji se briše na zahtev Evropske unije, taj čuveni 359 član. Kada pričamo o „Zastavi elektro“ iz Rače, ne znam da li znate da je to čuvena privatizacija koju je suprug Slavice Dejanović, predsednice skupštine RS privatizovao. Čovek koji je „oteo“ zove se Slobodan Gajić, danas gaji cveće. Ne može da radi u Rači ni posle svoje borbe koju je uspešno sproveo, iako je ona ponovo privatizovana i ima 2000 zaposlenih. Mogu da vam navedem još mnogo primera, mogu da vam pričam i o Branku Trifunoviću koji je „oteo“ fabriku državi i vratio čuveni „Venčac“ iz Arandjelovca, o Miklošu Abelu iz Kanjiže koji je bio sa

svojim radnicima ispred fabrike kada su ga držali na nišanu snajperisti sa silosa. Mogu da pričam o raznim ljudima, ali čemu? Ti ljudi više nisu ni u fabrikama, neki nisu u zemlji, neki su u zatvoru, neki pod krivičnim optužbama i jednostavno nemate sa kim da napravite levicu, jer ti ljudi su satanizovani u našem društvu. Neka to bude merilo naših vrednosti u budućnosti sa kim napraviti levicu, znači napraviti je sa ljudima koji se bore i koji su se borili za svoje osnovno pravo, koji se bore za svoje radno mesto, što je po meni fundament radničke borbe. Teško ćemo doći do nekih minimuma koncenzusa oko radničkih pitanja koji bi napravili ozbiljnu levicu u Srbiji. Moje mišljenje je da je to moguće. Naše iskustvo iz Zrenjanina pokazalo je da kada sebi postavite neke ciljeve koji su vrlo prizemni, i koji se tiču akcionarstva, radnog mesta, zloupotrebe raznih koruptivnih sistema, i ako se udružite sa ljudima koji mogu da vam pomognu kao što je to mogla pokojna Verica Barać, vi možete da dođete do rezultata i da to neki ljudi prepoznaju u frontu i mi smo uspjeli da uđemo u lokalni parlament. Druga je stvar što kada se vi borite na terenu kapitalizma nemate kao radnička stranka nikakvu mogućnost, čak ni na lokalnu da nešto veliko uradite.

Znate u Srbiji, pogotovo u Vojvodini kada pričamo o političkoj borbi jako je teško izaći na izbore, ja sam mislio da je to privilegija, a sad vidim da je to čak jedna trauma koju sam preživljavao. Izlazio sam na velike bine i pozivao radnike da glasaju, ali teško je to kad vi u Vojvodini imate sijaset govornika koji vas zovu u političku borbu. Pozivaju vas da se borite kao nacionalisti, kao autonomaši, za Evropsku uniju, za Kosovo, za nacionalne manjine i u tom moru niko radnike ne razume i niko ih neće ni razumeti. Niko se od nas ne prepoznaje kao radnik, mi smo to tek negde na trećem mestu, a zato što su ljudi koji su se borili u svojim fabrikama došli u situaciju da se brane na sudu. Nemate radničkog lidera koji je vodio štrajk, bar ne u Zrenjaninu, a znam, obilazio sam od Surdulice do Subotice mnoga preduzeća, koji nije imao po tri, četiri krivične prijave, koji nije imao problema sa gazdama, koji nije imao problema sa policijom i žandarmerijom. Mi u Jugoremediji smo se tukli sa žandarmerijom. Posle tog sukoba sa njima, kada nas je ona izbacila iz naših radnih hala, troje naših lidera ili drugara završilo je u zatvoru u samici, a nijedan od strane plaćenog obezbeđenja takozvanog gazde, nijedan koji je tu bio po zadatku i koji nije branio svoje radno mesto.

Dakle, vi kada pričate o levisi morate razmišljati o tim ljudima, bar ja tako mislim, o ljudima sa kojima možete da napravite nešto ozbiljno, neki socijalni pokret, i koji bi to ljudi bili koji bi se kandidovali za taj pokret. Evo, gledajte danas u Srbiji u Surdulici, ne znam da li znate, ali trideset meseci određeni ljudi u jednoj fabrici preko sto dana štrajkuju. Trideset meseci dolaze ispred svoje radničke kapije i niko ih ne pušta unutra, oni ne smeju da pređu put, policija je sa druge strane, dakle na ničijoj zemlji. Ne trebaju državi, policija ih neće, a gazda je zaključao kapiju i ne dozvoljava da uđu. Takvi ljudi koji su uporni da i posle trideset meseci dolaze da štrajkuju, da se bore i ne odustaju od svojih prava, iako znaju da je sve koruptivno i znaju ko stoji iza te privatizacije, između ostalih i današnji predsednik države. Oni ostaju uporni i dosledni, i sa takvim ljudima po meni treba praviti socijalni pokret koji može doneti neke ozbiljne levičarske rezultate. Normalno je da je ovo što govorite za Grčku ogromno iskustvo i za nas. To može da nam bude svetionik, ali svaka sredina je specifična i ono šta ja lično mislim i što pokušavamo da u Zrenjaninu objedinimo takve grupe koje su negde marginalizovane, na rubu društva, a to su ti ljudi koji su se borili, štrajkovali, tukli se, gladovali, pregrađivali pruge i mostove, a o njima se ne zna u Srbiji mnogo. Postoji jedan primer, sećam se kada smo mi u Jugoremediji štrajkovali, tada je na naslovnim stranama „Politike“, „Novosti“ i „Blica“ izašlo da u Srbiji tog dana štrajkuje 33 preduzeća. Tadašnji, a i današnji ministar Mlađan Dinkić je rekao da mi nećemo ovo rešavati globalno, nego je svaka priča pojedinačna. Kako štrajkovi oko privatizacije, uzurpacije radnih mesta, gašenje firmi, pljačke mogu biti nešto što je samo lično. Ne, svuda je isto, i dok god se ne probude i Surdulica i Subotica i Zrenjanin do tada neće biti tog socijalnog pokreta. Tu leži poruka radnicima da će participacija radnika u preduzećima zavisiti od njihove borbe i želje da se izbore za svoja prava, a to će sve zavisiti od lične upornosti i prepoznavanja po raznim teritorijama. Ne vredi da pišemo neke ozbiljne proglase kako ćemo i šta ćemo, teren će već i sam pokazati kako je to najlakše moguće uraditi.

Branislav Markuš, UG Ravnopravnost

Okrugli sto „Da li je moguća SYRIZA u Srbiji“, Beograd, 28.09.2012.

**USPESI I NEUSPESI RADNIČKIH BORBI,
TRANZICIJA, OTPOR, STRADANJE**

Radnici u vrtlogu vremena

Brižni zbog višegodišnjeg ignorisanja upozorenja Saveta za borbu protiv korupcije povodom problematičnih privatizacija, ponadali smo se da će, na inicijativu Evropske unije, barem neke od njih biti valjano preispitane. Vlada je tako nešto i obećala. Ali, zabrinjava način na koji je krenula u neku vrstu „svetog rata“ protiv onih koje je označila kao korupcionaše, ostavljajući po strani sistemske osnove korupcije. Umesto preispitivanja i reformi sistema, zahuktava se proganjanje osoba koje vlast, uz asistenciju bezmalo svih medija, označi kao krivce. A kada mnenjem zacari parola: „svi smo lopovi“, osim onih koji vitlaju metlom za „čistku“, onda nema ni potrebe za jasnim merilom za rasuđivanje, pa istraga može biti sveobuhvatna i neprestana. Kao da je neka vražja ruka tutnula metlu u ruke stratezima sa umišljenom božanskom moći, da zavodi red u čistilištu i time obruka policiju, tužilaštvo i sud, inače važne institucije za zauzdavanje zamašnog kriminala. I mi smo zahvaćeni tim vrtlogom. Kao da je na delu čuveno geslo, „kada se seče šuma, iverje leti“. Ne pristajemo na status kolateralne štete pri obračunu među silnicima, koji nam se nameću kao najviša sudbina. Ko god je o nama nešto čuo, zna da smo se suprotstavljali svim dosadašnjim režimima koji su nastojali da nas urnišu bezakonjem.

Pokazali smo da smo sposobni da obnovimo firmu i kada se našla na rubu propasti. Uložili smo obimna sredstva u rekonstrukciju po svetskim standardima farmaceutske industrije. I baš kad smo stekli mogućnosti za razvoj, država, koja je inače suvlasnik firme, sputava i onemogućuje normalno poslovanje i isplatu plata, namećući prodaju firme ili – stečaj. I tu bi se mogao potražiti naš greh ili „krivica“: opiremo se sili koja nastoji da nas uklopi u jedini model privatizacije, a to je prodaja imovine i razne finansijske špekulacije. Zar je radničko akcionarstvo kriminal?

Mi se ne razmećemo znanjem, vrednoćom, moralom, niti time da spadamo među najveće žrtve tranzicije, pa da javnost „ustane na noge“. Spremni smo da snosimo odgovornost za svoje, ali ne i za tuđe delovanje. Branićemo se i dalje od mrcvarenja, „duševne kuge“ i lišavanja lične i zajedničke slobode. Nadamo se da sve to zavređuje reagovanje javnosti.

Apel javnosti udruženje Ravnopravnost, Zrenjanin, 12.10.2012.

1. Septembar 2012, Zrenjanin, Kulturni centar Zrenjanina.
Okrugli sto: "Uspeši i neuspeši radničkih borbi"

Savet za borbu protiv korupcije – u smeru razrešenja a ne u pravcu nasilja

Ovo o čemu danas razgovaramo vezano je za rad Saveta za borbu protiv korupciju u periodu dok je njen predsednik bila Verica Barać, i dok sam sarađivao sa njom na većini ovih predmeta o kojima danas pričamo. Većina firmi koje su danas zastupljene na ovom okruglom stolu su, kako mediji vole da kažu, na tom spisku od dvadesetičetiri privatizacije pa se stvara utisak da je to nekakav nalog Srbiji od strane EU, da kada se razreše ta 24 slučaja onda je Srbija rešila sve probleme u privatizaciji. To nije na taj način ni ušlo u rezoluciju Evropskog parlamenta niti bilo ko u Briselu razmišlja na taj način, niti je to konačna lista čije ispunjenje znači razrešenje korupcije u privatizaciji u Srbiji. To su izveštaji Saveta za borbu protiv korupcije o istinskoj korupciji u kojima se ovi predmeti navode kao karakteristični primeri mehanizama korupcije, i primeri koji objašnjavaju koliko je problem korupcije u Srbiji dubok i ozbiljan. U tom smislu je Savet za borbu protiv korupcije u periodu od devet godina sa Vericom Barać na čelu radio na tim predmetima. Naravno da se predmet korupcije ne odnosi samo na ta dvadesetičetiri preduzeća, on je mnogo ozbiljniji i mnogo širi.

Danas smo u Zrenjaninu pod senkom onoga što se desilo u međuvremenu od kada je ovaj okrugli sto sazvan, a to su Zdravkovo i Milanino hapšenje koju vlast i mediji pokušavaju da predstave kao početak rešavanja tog spiska od 24 privatizacije, na kojem se nalazi i „Jugoremedija“. Najotvorenije o ovome se govori na državnoj televiziji, ali implicitno i na drugim medijima gde se govori da su ova hapšenja početak razrešenja desetogodišnje afere. Zapravo je sve suprotno, to je ustvari nastavak afere i nasilja nad radnicima i akcionarima Jugoremedije. Tačnije, to je vrhunac nasilja, a ne pokušaj da se bezakonje u privatizaciji razreši i da se točak pokrene u kontra smeru razrešenja, a ne u pravcu nasilja.

Ivan Zlatić, bivši sekretar Saveta za borbu protiv korupcije
Okrugli sto „Uspeši i neuspeši radničkih borbi“, Zrenjanin,
01.09.2012.

1. Septembar 2012, Zrenjanin, Kulturni centar Zrenjanina.
Okrugli sto: "Uspeši i neuspeši radničkih borbi"

Dakle u Srbiji radnici su u svojim borbama imali malo uspeha i često ti uspesi nisu dali rezultat da se greške u privatizacijama isprave, već su samo trenutno dale neko zadovoljenje. U međuvremenu i poslednja oaza uspeha „Jugoremedija“ je nestala, jer je uveden stečaj u tom preduzeću. Ovo je vrlo jasna poruka da sve pojedinačne borbe ne mogu dati rezultate. Dok svako plače nad svojim „grobom“ tranzicija je opustošila našu privredu, ali i stvorila veliki broj nezaposlenih, kao što je ostavila i veliki broj akcionara bez svog vlasništva. Primera je puno jer najnoviji podaci govore da je privatizovano skoro 3000 preduzeća, i da je polovina od njih prestala sa radom, a da je čak trećina tih privatizacija raskinuta, tačnije poništena. Međutim, ta poništenja privatizacija u kojima je dokazano da je bilo grešaka nisu vratile stanje na prvobitno, ni kada su u pitanju vlasnici – akcionari, ni kada su u pitanju radna mesta. Niko nije priznao grešku, niti su te greške sistemski ispravljene, a oni koji su najviše na njih ukazivali, a to su radnici u tim preduzećima, ostali su prevareni. Ta prevara se sastoji iz toga da su radnici ostali bez svog radnog mesta i bez svoje egzistencije. Postali su suvišni ljudi koji moraju da prihvate danas poslove bez odgovarajuće naknade, bez sindikalne zaštite i razne nezakonske norme. Sindikati su za to vreme samo pokušavali da stvore sliku o sebi da su oni reprezentativni, a ne dovoljno moćni i organizovani, spremni da pokrenu alternativne društvene tokove.

Svi primeri koje ćemo izneti su samo „očigledna nastava“ naše tranzicije i privatizacije. Nažalost, to su i primeri ličnih stradanja onih koji su smeli o tome javno da govore.

Mesni kombinat „Banat“ – Banatski Karlovci

Mesni kombinat „Banat“ iz Banatskih Karlovaca nastao je davne 1873. godine, a osnovao ga je starosedelac nemačke nacionalnosti, koji je kako se tvrdi bio osnivač i same varošice na jugu Banata. Ova fabrika je funkcionisala besprekorno i zapošljavala je oko 1300 radnika. U bivšoj Jugoslaviji zauzimala je visoko treće mesto među mesno – prerađivačkim kombinatima, kako po proizvodnji tako i po kvalitetu svojih proizvoda. Fabrika je bila među najvećim izvoznicima u bivšoj SFRJ.

Devedesetih godina nastala je kriza, kao i u svim drugim velikim i malim firmama. „Banat“ 1997. godine odlazi u stečaj. Nakon dolaska stečajnog upravnika, „Banat“ izlazi iz krize, plate počinju da rastu i bivaju redovne. Sve to traje do 2003. godine, kada se „Banat“ privatizuje od strane Zorana Bogdanova, vlasnika „Mesoprometa“ iz Pančeva. U trenutku privatizacije u fabrici je bilo zaposleno oko dvestapedeset radnika. Problemi nastaju odmah po ulasku Bogdanova u posed fabrike. Radnicima smanjuje plate, a zatim dolazi i do neredovne isplate zarada. Zaključno od 2007. godine do dana – današnjeg, nije uplaćeno penziona i zdravstveno osiguranje, a radnici zbog neoverenih knjižica su onemogućeni da se leče. Iz tih razloga radnici su pripremili gazdi sa par štrajkova koji su trajali dva – tri dana.

Ubrzo dolazi do blokade računa fabrike, otežanog poslovanja, te u 2010. godini Bogdanov nije isplatio ni jednu, jedinu platu, još i danas duguje radnicima zarade iz tog perioda. Ne plaća se penziona i zdravstveno osiguranje, a u fabrici ne postoji organizovanost među radnicima da se pokrene ozbiljan štrajk. Tada sam rešio da razgovaram sa ljudima, i da ih edukujem o njihovim pravima. Razgovor sa njima se obavlja u toku pauze za topli obrok, ponekad sam razgovore obavljao i ponaosob sa određenim ljudima.

Zahvaljujući tome, 2011. godine, predvodim radnike u velikom štrajku, koji je trajao četrdeset dana. Sklopljen je sporazum uz pomoć Agencije za mirovna rešenja, ali nijedna tačka, ni jedna jedina stavka iz tog sporazuma nije ispunjena ni dan – danas. Lokalna vlast u Banatskim Karlovcima je bila svedok dogovora, a ujedno i garant da će se zahtevi radnika ispoštovati od strane Bogdanova. Kada se ispostavilo da je prekršen dogovor, predsednik opštine je ponudio pravnu pomoć u radničkim sporovima ali je ostala vidljiva senka i na tome, koliko je sama lokalna vlast imala prava da se meša u vlasničke odnose u samoj fabrici. Ne možemo zameriti na pomoći, i smatram da je saradnja bila zadovoljavajuća. Nakon tog štrajka počele su delimične isplate zaostalih plata. Ja sam dobio otkaz po krivičnoj prijavi za povredu privatnog poseda, ali me je pre dva meseca Sud vratio nazad na moje radno mesto. Ono što je bitno pomenuti je da radnici od januara meseca ove godine nisu videli ni dinar od svojih plata, a sa onim zaradama iz prethodnih godina, Bogdanov radnicima duguje dvadeset ličnih dohodaka. Obraćali smo se državnim organima i ministarstvima, niko nije hteo da čuje za naše probleme. Ništa nije ostvareno od dogovora, od potpisnog, od mirovnog veća, a u principu oni su apsolutni pobednici jer su se otresli broja radnika koji su planirali. Tako su oni ispunili svoje. Tako je veliki neuspeh to što su ljudi dobili otkaz, kao i ljudi koji su se vratili na posao a koji su učestvovali u štrajku i dan – danas izloženi su šikaniranju i građani su drugog reda. Zabranjena je tema kada će plata, a duguju im već osam plata. Generalno, po mom mišljenju to je poraz, ali mislim da smo mi moralni pobednici, jer bitno je da sam ja osvetlao obraz pred ljudima.

Osnovna delatnost kojom se fabrika bavila u svojim najboljim danima je zanemarena, stoka se skoro više i ne kolje, jedino čime se fabrika bavi je proizvodnja konzerviranih prerađevina. Dovode se radnici sa strane koji dobijaju dnevnicu, a mi stalno zaposleni ne dobijamo nikakvu novčanu nadoknadu za svoj rad. U poslednje dve godine angažovani su i zatvorenici iz vršačkog i pančevačkog zatvora.

Akcije su nam obezvređene, a od nekadašnjih 1000 zaposlenih, danas u fabrici radi nepunih 100 radnika, koji trpe razna šikaniranja i primorani su da sami napuste fabriku.

Bogdanov je ovih dana podneo zahtev za reprogram dugova, mada ja ne vidim da će doći do poboljšanja u samom poslovanju i odnosu prema fabrici i njenim radnicima. Jedini razlog zbog kog sam prihvatio da se vratim u fabriku je to što ponovo pokušavam da probudim radnike iz letargije, i da ih ubedim da se bore za svoja prava, i ako Bog da pokrenem novi štrajk u „Banatu“.

Slaviša Makijević, vođa štrajka

Slaviša Makijević - Rođen 1955. godine u Beloj Crkvi, živi i školuje se u Banatskim Karlovcima gde se i zapošljava 1976. godine u mesnom kombinatu „Banat“ kao mesar. Učesnik je prvih štrajkova u „Banatu“ (2009), kada sa grupom od 22 radnika dobija otkaz, ali nakon 15 dana, sudskom odlukom su vraćeni na svoja radna mesta. Nakon tih događaja počinje da sprema svoje kolege, radnike za štrajk protiv loše privatizacije, te postaje vođa štrajka 2011. godine.

I pored zdravstvenih problema u štrajku ostaje do kraja, kada i lokalna samouprava postaje garant sporazuma sa gazdom, ali do danas to nije ispunjeno. Tokom štrajka protiv njega pokrenuto je više krivičnih prijava koje su kasnije na sudu odbačene.

Tokom rata 1999. godine kao rezervni oficir odlikovan je ordenom za hrabrost.

„Trudbenik gradnja“ – Beograd

Prodaja je bila 24. marta 2008. godine. Licitacija na kojoj je privatizovana „Trudbenik gradnja“ od strane firme „MONTERRA“ doo (vlasnici Dragan Kopčalić i Dejan Marković).

Prve nesuglasice su izbile samim dolaskom i bahatim ponašanjem pojedinaca (sa današnjeg stanovišta sve u režiji novih vlasnika) koji su pokazivali svoju lojalnost. Sledeća stvar je bila potez novog vlasnika i otkrivanje celokupne igre i to oko isturenog pogona na lokaciji „Betonjerka Sava“ gde je pokušano da se deo zaposlenih prevede u firmu „Gradient“ (inače firma koja je nastala iz vlasništva Dragana Kopčalića i Dejana Markovića na jednoj strani i Luke Beograd na drugoj strani). Postalo je očito da vlasnike ne interesuje proizvodnja već isključivo zemljište. Kao treća i vrlo bitna stvar koja je bila žestok alarm zaposlenima bilo je to da su počeli sa otpuštanjem zaposlenih, a sve zbog stanovanja u objektu u ulici Jurija Gagarina 139. Samački smeštaj u Bloku 70a, koji je unazad pretvoren u smeštaj gde su smeštene i porodice (iz sastanaka koji su se vodili sa novim vlasnicima ponuđeno je da žene idu na lokaciju Karaburma, a muškarci na lokaciju Batajnica bez i pominjanja dece, kao i to da im je u razgovorima g. Kopčalić rekao da je življenje u hotelu krivično delo). Ovo su bili krupni razlozi za preduzimanje neophodnih mera u zaštiti ljudi i imovine koja je stvarana decenijama. Nema potrebe ni spominjati da je tu bilo i ucena, smanjenja plata, prebacivanja ljudi u druga preduzeća (pr.aut. MONTERRA) i drugi široki spektar delovanja od strane novih vlasnika i njihovih poslušnika. Ljude je najviše bolelo to što su među poslušnicima bili i rukovodioci „Trudbenik gradnje“.

Sagledanjem svih segmenata delovanja vlasnika započinjemo od februara 2009. godine. Počinjemo od razgovora sa ljudima i pripremanjem terena za organizovanje štrajka.

U tom periodu otkazano je oko 70-ak Ugovora o radu, i oko 130 ljudi prebačeno je u MONTERRU. Tako da je već u tom periodu počelo da se kasni sa isplataima plata.

Pripremljeni i naoružani dokumentacijom iz koje se već tada videlo da ne donosi ništa dobro ljudima, u julu 2009. godine organizujemo štrajk koji traje jedan dan. U isto vreme pravimo protokol kako bi se isplatile zarade koje su u to vreme iznosile 4 meseca zaostataka. Uvidevši celokupnu situaciju, i to da postoje snaga i volja ljudi da se suprotstave anarhičnom ponašanju vlasnika i njegovih poltrona zakazujemo novi štrajk za 24. avgust 2009. godine, a sve u vezi sa tim da nije ispoštovan Protokol iz jula meseca, te da počinje i očitio sa rasprodajom sredstava za rad. Uoči štrajka predsedniku sindikata i meni podturaju založne izjave na hale u Krnjači kako bi nam navodno izvršili isplatu plata i uplatu doprinosa. Založnu izjavu smo dobili kao dokument kojim bi zaustavili štrajk, međutim detaljnijom analizom utvrdili smo da ta založna izjava nema veze sa onim što nam je rečeno. Naime, iz založne izjave jasno se videlo da su pod hipoteku date hale za reprogram Monterrih kredita.

24. avgusta 2009. godine stupamo u štrajk. Štrajk koji u jutarnjim satima eskalira, jer se na kapiji pojavljuje direktor Vuk Vujanić, koji preti ljudima koji učestvuju u štrajku kako će svi dobiti otkaze. Taj njegov gest prouzrokovao je da deo ljudi uzme tri mašine i blokira kapiju preduzeća. Direktor „Trudbenik gradnje“ Vuk Vujanić već 25. avgusta 2009. godine podnosi krivičnu prijavu protiv Štrajkačkog odbora (koju je tužilaštvo odbacilo 30. maja 2012. godine). 26. septembra 2009. godine po prvi put se pojavljuju inspektori rada na poziv poslodavaca i uz žestoke pritiske Dragana Kopčalića koji pokušava da napravi zapisnik kako bi diskreditovao ceo štrajk i ljude u štrajku. Inspektori rada prave izuzetno korektan zapisnik na koji mi kao štrajkači nismo imali nijednu zamerku, budući da je oslikavao realnu situaciju na terenu. U narednih desetak dana od strane poslodavaca pokušano je iniciranje incidenata, koje su štrajkači podnosili izuzetno smireno, iako sa puno gorčine i napetosti.

Nismo dopustili da bilo ko nasedne na provokacije. Postalo je jasno da nema razgovora sa poslovođstvom koje je želelo samo da okonča štrajk, kako bi se obračunali u prvom redu sa štrajkačkim odborom, a najverovatnije i sa dobrim delom štrajkača. Donosimo odluku da štrajk polako premeštamo i na ulice Beograda, i tako postepeno štrajk prerasta u protest. Posle prvog protesta ispred Agencije za privatizaciju našli smo se sami sa velikim neznanjem i neiskustvom, ali izuzetnim htenjem za pravo i pravdu. Počeli smo da osluškujemo šta se dešava oko nas. Iz medija doznajemo da se sredinom septembra tačnije 16-og, očekuje dolazak i radnika u štrajku iz „Zastave – elektro“ iz Rače Kragujevačke. Stoga odlučujemo da i mi tog dana izađemo na Terazije i napravimo prevashodno prohod za razgovore u Agenciji ne razmišljajući puno da će se iz toga roditi nešto novo, i da će to biti pun pogodak koji će kasnije pomoći oko tačnog definisanja našeg cilja. Izlaskom na Terazije stvorila se veza koja će kulminirati tako što će nas povezati i sa ostalim ljudima koje je tištala nepravda i kriminal vlasnika. Da je odlazak ispred Agencije postigao svoj cilj vidi se i po reakciji Dragana Kopčalića koji 22. septembra daje intervju medijima kojim pokušava da dezavuiše započetu borbu, i gde nas štrajkače proziva. To se najbolje vidi iz naslova novina koji glasi: „Na delu je sindikalni terorizam“. Ubrzo shvataemo da u ovome moramo tražiti podršku i drugih grupa koje imaju slične probleme u „privatizaciji“. Krajem septembra pridružujemo se Koordinacionom odboru radničkih protesta i potpisujemo platformu. Platforma je kod g. Dragana Kopčalića izazvala bes, i na jednom od sastanaka sa štrajkačkim odborom optužuje nas da želimo da srušimo državu. Paralelno sa udruživanjem i razmenom iskustava sa ostalima iz Koordinacionog odbora pripremamo dokumentaciju i istu dostavljamo Savetu za borbu protiv korupcije, kako bi Savet uradio Izveštaj o privatizaciji „Trudbenik gradnje“ doo. Kolika je sprega sa institucijama kazuje i to da nam Privredna komora Beograda zakazuje sastanak (22. oktobar 2009. godine) gde je bilo i predstavnika države (Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja

i Prostornog planiranja), VD predsednika Trgovinskog suda u Beogradu, predsednik Privredne komore Beograda, kao i sekretar pri komori za oblast građevine, generalni direktor „KMG TRUDBENIKA“, direktor „Monterra“doo, predstavnici Sindikata „Nezavisnost“ i naravno predstavnici štrajkačkog odbora. Sastanak je bio izuzetno dug, više od 5 sati s tim što je direktor „Monterra“doo uzeo skoro 2 sata u svojoj tiradi kako je uspešna firma sa željom da to uradi i sa „Trudbenik gradnjom“. Po završetku sastanka doznajemo da je Dragan Kopčalić dao nalog da se celokupnom štrajkačkom odboru i još 32 štrajkača uruče otkazi Ugovora o radu. Nakon toga odlučujemo da izađemo ispred institucije (Agencija za privatizaciju i MERR). Na jednom od sastanaka Koordinacionog odbora izlazimo sa predlogom da bi bilo dobro da se pojave ljudi iz svake grupe, čime bi pojačali poziciju protesta i pokazali da ima ljudi koji razmišljaju svojom glavom i da nisu sami, i da postoji neko ko ih podržava u celokupnoj borbi. To se i dešava 27. oktobra 2009. godine. Dolazi nam ispred Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja grupa od 15 ljudi iz Zrenjanina koji razgovaraju sa ljudima iz „Trudbenik gradnje“. Ovakav potez je učinio još veći podstrek za istrajavanje u nameri da se cela stvar istera na čistac, i stvara još veću želju za ostvarivanje cilja.

30. oktobra 2009. godine sa ljudima smo ispred Agencije za privatizaciju gde nam je javljeno da je napisan Izveštaj Saveta za borbu protiv korupcije što je imalo za posledicu da smo dobili još jedan argument da naše suprotstavljanje vlasnicima „Monterre“ nije virtuelna stvar, već da je ono što smo tvrdili više od 2 meseca istina, i samo gola istina. Sa Izveštajem izlazimo pred direktora Agencije za privatizaciju koji je prethodnih dana sa svojim činovnicima odbijao da izvrši kontrolu kupoprodajnog ugovora. Nakon prijema i završenog razgovora konačno prihvataju da izvrše kontrolu koju zakazuju za 11. novembar 2009. godine. Posle 15 dana, tačnije 26. novembra 2009. godine završen je i Izveštaj o kontroli kupoprodajnog ugovora čime se zaključuje sledeće :

1. Pojedinačni kolektivni ugovor od 02.09.2005. godine koji je važio u trenutku zaključenja Ugovora o kupoprodaji udela, prestao je da važi 11.09.2008. godine. Novi pojedinačni kolektivni ugovor nije zaključen. U „Trudbenik gradnji“ doo Beograd na snazi je Pravilnik o radu 04.09.2009. godine koji predviđa po obimu i sadržini manja prava za zaposlene od Kolektivnog ugovora u prilogu 2 Ugovora o prodaji .

2. Kontinuitet poslovanja „Trudbenik gradnje“ doo meren prihodima od prodaje u proseku mesečno za period od 01.01.2009. do 25.11.2009. godine je za 65,58% manji u poređenju sa 2007. godinom koja je predhodiła prodaji udela, a u okviru osnovne delatnosti za koju je privredno društvo registrovano. Ukupne obaveze 25.11.2009. godine, povećane za 40% u odnosu na obaveze 31.12.2007. godine. Tekući račun „Trudbenik gradnje“ doo je u blokadi od 28.11.2008. godine (ukupno 299 dana, a od 17.03.2009. godine neprekidno). Blokada na dan 25.11.2009. godine iznosi 219.063.134,90 dinara.

Ovaj Izveštaj prilažemo Savetu za borbu protiv korupcije kako bi zaokružili deo priče oko poštovanja ugovora, i dokazali da dokumentacija koju smo priložili kod stvaranja Izveštaja od 30. oktobra 2009. godine potpuno adekvatna i istinita po sadržaju. Savet za borbu protiv korupcije pravi dopunu Izveštaja koji je osvanuo 20. januara 2010. godine.

Dok Savet za borbu protiv korupcije radi poslove oko dopune Izveštaja, mi smo preduzimali velike aktivnosti kako bismo naterali Agenciju za privatizaciju da raskine kupoprodajni ugovor od 17. decembra 2009. godine. Na protestu pravi se blokada ulice ispred Agencije, na kojoj su učestvovalе i naše poštovane kolege iz „Srboleka“. U pomenutoj blokadi ulice policija privodi predsednika sindikata Milana Živkovića i moju malenkost. Odvode nas u policijsku stanicu Stari grad u ulici Majke Jevrosime, gde nas zadržavaju oko 2 sata. Pitanje je da li bi nas i tada pustili, pošto su kolege na blokadi ulice insistirale na tome da će osloboditi ulicu tek onda kada budu videli nas na slobodi.

Tako da su ljudi odblokirali ulicu tek kada su videli nas dvojicu. Kasnije tj. u septembru 2010. godine stižu nam pozivi od Prekršajnog sudijske za saslušanje, a u julu 2011. godine i rešenje da se obustavlja prekršajni postupak zbog postupanja policije.

20. decembar 2009. godine je po mojoj proceni možda bio i jedan od najbolje organizovanih i najposećenijih protesta u gradu, koji je brojao negde oko 750 ljudi. Bilo je tu ljudi iz : IKL, „Srboleka“, „Jugoremedije“, „Šinvoza“, „Beka“, „Geneksa“, „Komgrapa“, deo studenata sa Filozofskog fakulteta (unapred se izvinjavam ako sam nekoga ispustio bez ikakve zle namere). Posle ovog protesta policija za grad Beograd je Rešenjem zabranila naše proteste u naredna 2 dana u Beogradu.

U narednim danima smo non – stop bili u kontaktu sa generalnim direktorom „KMG TRUDBENIK“ koji je konstantno imao prepisku sa Agencijom za privatizaciju i Ministarstvom ekonomije zahtevajući da se raskine kupoprodajni ugovor sa „Monterra“ doo, što je rezultiralo da krajem februara 2010. godine Ministarstvo ekonomije daje nalog Fondu za Razvoj RS da pokrene stečaj nad „KMG Trudbenikom“. U tri dana donose sve odluke, skidaju restrukturiranje i već četvrtog dana (već reformisano sudstvo do tada Trgovinski sud, a od tada Privredni sud u Beogradu) Privredni sud u Beogradu donosi odluku o pokretanju predstečajnog postupka u „KMG TRUDBENIKU“. I gle čuda, predstečajni sudija je iz Agencije za privatizaciju (u ona 4 dana uračunate su i subota i nedelja, tako da smo dobili kvalitetno sudstvo koje radi i vikendom).

U međuvremenu država je imenovala UO u „KMG TRUDBENIKU“ kako bi koliko toliko zadržala neku polugu, i kako im se ne bi nešto otrglo kontroli. Usmeravaju Tužbu prema „Monterri“ za naknadu štete u visini cene iz kupoprodaje. Mali osvrt na ovu Tužbu.

„Monterra“ tj. njihovi zastupnici uspevaju da pred sudom odbace Izveštaj Agencije za privatizaciju, i pravi se novi Izveštaj o kontinuitetu poslovanja od strane nezavisnih veštaka koji su u svom Izveštaju, a i u sudu potvrdili decidirano da ne postoji kontinuitet poslovanja.

Ovaj postupak je dva puta prekidano i to zbog stečaja prvo „KMG TRUDBENIKA“, i drugo zbog pokretanja predstečaja u „Monterri“, tako da je u tome trenutno mirovanje ovog postupka.

U narednim mesecima pokušavali smo da nateramo institucije u državi da raskinu privatizaciju, da bi na kraju obećali ljudima neku crkavicu (300 evra po godini radnog staža) i to vukli dobrih 5 meseci. Da bi 08. jula 2010. godine doneli odluku kojom kao rezultat novog vlasnika prema zaposlenima imamo proteste 145 bivših zaposlenih u „Trudbenik gradnji“ – sada „Monterri“ sa svojim negativnim socijalnim posledicama kao i činjenicom da je ugrožena elementarna egzistencija ovih ljudi i njihovih porodica. Naime, svi oni su dobili otkaze u „Trudbenik gradnji“ – sada „Monterri“ i trenutno su nezaposleni. Sa time da nisu povezani radni staž, pošto su ova lica pokrenula radno pravne sporove pred sudovima, što je nama ostavilo prostora za naše dalje aktivnosti i našu dalju borbu za „Trudbenik gradnju“ i radna mesta. Prethodnog dana, 07. jula podneta je Krivična prijava od strane Poreske uprave protiv vlasnika i fin. direktora „Monterre“ za utaju poreza od 404 miliona dinara (preko 4 miliona evra po tadašnjem kursu), jedan od vlasnika (Dragan Kopčalić) biva priveden u policiju i posle nepuna 2 sata bude pušten.

„Trudbenik gradnja“ doo je u stečaju od 13.07.2011. godine. U međuvremenu mi smo kao štrajkački odbor podneli Krivičnu prijavu za nesavestan rad u privrednom poslovanju i za prouzrokovanje stečaja, protiv ovlaštenih lica u Agenciji za privatizaciju (direktor Vladislav Cvetković), ovlaštenih lica u Ministarstvu ekonomije i regionalnog razvoja (ministar Nebojša Ćirić), statutarnih zastupnika u preduzeću „Trudbenik gradnja“ i statutarnih zastupnika u preduzeću „Monterra“.

Posle poverilačkog ročišta koje je bilo 27. avgusta 2011. godine i na kojem je formiran odbor poverilaca i napravljena pometnja, pošto je supruga Dragana Kopčalića koja je ujedno i zastupala „Monterru“ pretila lično meni kako će me istresti iz gaća,

te da ću videti svoga boga i da će mi napisati krivičnu prijavu. Time je priklonila i preostale kolege koji nisu bili u štrajku sa nama na našu stranu. U ovom metežu je intevenisala kako i sudska straža tako i jedinica policije. Na ovakvu reakciju dobili smo informaciju da se i sam ministar ekonomije N. Ćirić pitao: „Pa dali smo im novac, šta još hoće?“ Na šta mu je savetnik odgovorio da je greška što nisu napravili protokol o prekidu štrajka i protesta.

Sa stečajnim upravnikom smo usaglasili deo potraživanja i to u delu oko razlike u zaradi koje je on na ročištu od 30. marta 2012. godine i priznao (to je bio i jedan od razloga za stupanje u štrajk). Na istom ročištu su osporene i hipoteke kada je „Montera“ dala imovinu „Trudbenik gradnje“ za reprogramme svojih dugova (osnovano sumnjamo da je na taj način i kupio „Trudbenik“ samim sobom, tj. imovinom). Pisali smo da bi to trebao da ospori „KMG TRUDBENIK“ Agenciji za privatizaciju, Javnom tužilaštvu i Javnom pravobranilaštvu, do danas nema odgovora. Ako ga i ne bude, obratićemo se predsedniku RS i Vladi RS, ako i odatle ne bude odgovora idemo i dalje.

Nećemo stati dok god se ne razotkriju svi učesnici i saučesnici u ovim radnjama, kako oko „KMG TRUDBENIKA“ i „Trudbenik gradnje“ jer na to nemamo pravo, kako zbog kolega koji su preminuli za vreme štrajka, tako i zbog onih kolega koji danas umiru, i zbog ljudi koji žive u smeštajnim kapacitetima na dve lokacije. (Ulica Jurija Gagarina 139 Blok 70-a i Luneta Milovanovića).

Novaković Vladimir, nezaposlen, bivši član štrajkačkog odbora.

*

Vladimir Novaković – Rođen 1965. godine, u Skoplju. Trenutno bez posla. I pored ličnih stradanja, pretnji, obijanja stana, ostao je dosledan u svojim naporima da se radnici izbore protiv loše privatizacije. Učesnik je velikog broja protesta i podrške raznim radničkim borbama.

„Venčac“ – Arandjelovac

„Venčac“ iz Arandjelovca je prepoznatljiv po tome što je to bila najveća firma u staroj Jugoslaviji po proizvodnji tehničko – arhitektonskog kamena. Firma „Venčac“ je osnovana 1882. godine. Kada su počele privatizacije u Srbiji „Venčac“ je zbog dugogodišnje tradicije bio veoma atraktivan za strane i domaće investitore.

Imali smo pet privatizacija! Prva privatizacija je bila 1991. godine, takozvanom otplatom deonica, međutim po Republičkom zakonu 1996. godine, Vrhovni sud je prvu privatizaciju poništio. Zatim 1998. godine, po Zakonu o svojinskoj transformaciji, firma „Omia“ iz Austrije, inače najveća firma na svetu za proizvodnju tehničkog kamena je bila pred sam prag da privatizuje „Venčac“. Međutim, tada je besneo rat na prostorima bivše Jugoslavije, Srbiji su uvedene sankcije, tako da do realizacije te privatizacije nije došlo. Treća privatizacija započeta je krajem 2002. godine, kada firma „Riverte“ iz Španije pokreće inicijativu preko Agencije za privatizaciju kao zainteresovani kupac firme „Venčac“. Agencija za privatizaciju se odlučuje za metod tenderske prodaje, a zatim se iz neobjašnjivih razloga vraća na aukcijsku prodaju, što je nama zaposlenima odmah zasmetalo. Posebno zato što je tog trenutka bilo zainteresovano 13 kupaca. Priprema se tendersko – aukcijska dokumentacija, što u Zakonu ne postoji, pa kako svi zainteresovani kupci nisu mogli da običu „Venčac“, aukcija je odlagana dva puta.

U tom periodu firma „Imeris“ iz Francuske, radi proveru zemljišta i o svom trošku vadi uzorke kamena sa dubine od 150 metara, ne krijući pri tom zadovoljstvo ispitanim rezultatima. Međutim, oni se ipak nisu pojavili na trećoj aukciji, pa Venčac AD odlazi u ruke domaćem ponuđaču, i to na drugom nadmetanju za staru deviznu štednju po ceni od oko pola miliona evra.

Vlasnici „Venčaca“ postaju gospodin Vulićević Milovan (sa 49%) vlasnik firme „Šumadija Granit“ iz Arandjelovca i Petković Božidar

(sa 21%) vlasnik firme „Peštan“ iz Arandjelovca, kao suvlasnici sa manjinskim paketom akcija su tu i mali akcionari sa 30% akcija.

Novi vlasnici su kupovinom „Venčaca“ bili u obavezi da izvrše investiciono ulaganje u visini od milion evra, kao i da ispoštuju Socijalni program kojim se predviđa da zaposlenima koji dobrovoljno napuste firmu isplate 450 € otpremnine po godini staža.

Radnicima su smanjene plate nekoliko puta, a pri tom nisu bile ni redovno isplaćivane. Investicije su naduvane, a Socijalni program je neko izmenio u Agenciji za privatizaciju, pa je 450 € otpremnine po godini staža sada glasilo: da investitor „može i ne mora“ da plati otpremninu radnicima. Podsećam da je u to vreme direktor Agencije za privatizaciju bio gospodin Aleksandar Vlahović (septembar 2003. godine). Radnici 20.06.2004. godine, posle sedmodnevnog štrajka upozorenja, stupaju u generalni štrajk koji traje četrnaest meseci sa zahtevima u vezi sa isplatama zarada, tumačenja socijalnog programa i provere investicionog ulaganja.

Ja sam kao član štrajkačkog odbora prihvatio krajem avgusta 2004. godine, da vodim firmu zahvaljujući vlasništvu malih akcionara od 30% i 21% vlasnika Petković Božidara koji je prešao na stranu malih akcionara.

Gospodin Vulićević, drugi suvlasnik sa 49% vlasništva, pokušava da otkupi akcije na berzi od malih akcionara, ali zahvaljujući advokatu Jovi Radovanoviću iz Beograda, koji zastupa male akcionare, to sprečavamo sudskom odlukom.

Da bi me smenio sa mesta generalnog direktora Vulićević pokušava sa sazivanjem Skupštine, koja je bila zakazana u Domu vojske u Kragujevcu, ali ta Skupština se odlaže iz proceduralnih razloga. Drugu Skupštinu saziva u hotelu „Kragujevac“, ona je takođe odložena zbog nemira. Treća, koja je bila zakazana u bioskopskoj sali u Arandjelovcu, odložena je zbog tuče radnika „Venčaca“ i privatnog obezbeđenja gospodina Vulićevića, gde je Slavko Carić, sadašnji direktor Erste banke, predložen za predsednika Skupštine AD Venčac.

Na četvrtoj Skupštini koja je održana u firmi „Šumadija Granit“, u vlasništvu Milovana Vulićević, za predsednika skupštine izabran je Rade Terzić. Od januara 2005. godine, vlada dvovlašće u firmi.

Štrajk traje i dalje, 583 radnika raspodeljena u tri smene čuvaju firmu. Tada Sud nalaže sudskim izvršiteljima da uz pomoć žandarmerije uvedu direktora Milana Zečević u fabriku. Radnici se organizuju sa bagerima, ULT-ovima i damperima punim kamenja rešeni da ne dozvole da dođe do promene. Tada Trgovinski sud raskida kupoprodajni ugovor kao i Viši trgovinski sud, tako da „Venčac“ posle 14 meseci štrajka ponovo počinje sa radom.

Zahvaljujući dobroj sirovini i organizovanosti, „Venčac“ se vraća na tržište, a mene postavljaju kao zastupnika kapitala i odmah krećemo u pripreme za novu privatizaciju. Priprema se tenderska dokumentacija za četvrtu privatizaciju. Krajem 2006. godine, pojavljuju se dva zainteresovana kupca sa svojim ponudama. Nijedan se ne kvalifikuje, nakon čega tender pada. Jedan od zainteresovanih kupaca je bio Milo Đurašković, vlasnik više firmi za održavanje puteva po Srbiji. Na drugom tenderu krajem 2007. godine, je pet zainteresovanih kupaca. Pojavljuje se i najbolja ponuda od 5,2 miliona evra, koju je ponudila firma „Europark“ d.o.o. iz Beograda, čija je osnovna delatnost održavanje travnatih površina pored autoputa. „Europark“ aprila meseca 2008. godine, ulazi u „Venčac“, mene odmah smenjuju, radnici su izloženi šikaniranju, smanjuju plate i od tadašnjih 540 radnika, u fabrici ostaje da radi svega 60 zaposlenih. „Europark“ samo par godina kasnije, preprodaje AD Venčac austrijskoj firmi „Omia“, po nezvaničnim informacijama za oko 250 miliona evra.

Branko Trifunović, bivši direktor i zastupnik malih akcionara.

Branko Trifunović – Rođen 1955. godine, u selu Gornja Trešnjevica kod Arandjelovca. Tehničku školu završio u Kragujevcu, a Višu mašinsku u Zemunu.

Radi u Venčacu AD od 1977. godine, a postavljen je na mesto direktora nakon dva meseca od početka štrajka i to u septembru 2004.godine. Štrajk zaposlenih trajao je 14 meseci, a izbio je zbog nezadovoljstva zaposlenih nakon prve privatizacije, zbog neispunjenja ugovornih obaveza u vezi sa socijalnim programom radnika od strane kupaca.

Nakon raskida kupoprodajnog ugovora obavlja i funkciju zastupnika kapitala ispred Akcijskog Fonda. Nakon druge privatizacije počinju pritisci i šikaniranje, a i smenjen je sa mesta direktora. Posle niza pritisaka bez ikakve nadoknade napušta firmu „Venčac“ i otvara privatnu firmu gde i danas radi. Protiv njega i danas se vode sudski sporovi zbog krivičnih prijava.

1. Septembar 2012, Zrenjanin, Kulturni centar Zrenjanina.
Okrugli sto: "Uspeši i neuspeši radničkih borbi"

Unutrašnji neprijatelj

Bio je uspeh to što su kao i Zdravka Deurića, postavili mene za direktora i zastupnika kapitala, i da smo mi radili tako četiri godine. Problem je zato što zakon o privatizaciji nije predvideo da mi radimo tako, nego moramo da se prodamo, morao je da bude neki tender. Isto kao i u „Jugoremediji“ onda se pojavljuju unutrašnje snage koje rovare u preduzeću i koje prave veći problem nego ovi sa strane. Znam da je bilo sistemske korupcije, spoljnih pritisaka za privatizacijom, ali za tender smo uvek nekako uspevali da odolimo, zato što smo bili jedinstveni. Oba sindikata i mali akcionari u početku su funkcionisali zajedno, međutim lako je pronaći način i podeliti ljudi. Prvo su počeli mene da smenjuju, a prve dve godine su me svi slavili. Plate su bile redovne, onda dolazi do toga da bi trebalo neko da kupi „Venčac“. Pregovori o socijalnom programu i kupovini su vođeni u kafanama. Normalno, ja sam bio smetnja u tome, i gledali su na sve načine kako bi me odstranili sa pozicije koja kontroliše prodaju i upravu. Najžalosnije je to što i prilikom kupovine kupoprodajni ugovor niko ne kontroliše. I kod kupovine ne kupuje neko ko ima istu proizvodnju, nego neko ko će to uspešno preprodati. Zato se kupuje za što manje para i bez ozbiljnog ugovora. Isto što se događalo meni to se danas događa Deuriću u „Jugoremediji“.

Branko Trifunović, bivši direktor i zastupnik malih akcionara.
Okrugli sto „Uspeši i neuspeši radničkih borbi“, Zrenjanin,
01.09.2012.

„Zastava Elektro“ – Rača

„Zastava Elektro“ iz Rače privatizovana je 2006. godine. Otkupljena je od strane konzorcijuma, na čelu sa Rankom Dejanovićem mužem današnje ministarke zdravlja Slavice Đukić Dejanović, a druga dva vlasnika su bili Moštić Dragan i Nebojša Banković, direktori „Elektrodistribucije Beograd“. Kupovinom fabrike oni su imali obavezu da ulažu u modernizaciju fabrike, koju su oni na lažno i prikazali. Međutim, za to krivično delo postoji i stvarna dokumentacija u inspektoratu za privredni kriminal, ali do dana – današnjeg ništa nije učinjeno po tom pitanju.

„Zastava Elektro“ ima partnersku saradnju sa firmom „Delfi“, koja je odrađivala takozvane long poslove za najveće auto industrije u svetu kao što su Fiat, Opel, Porše i Audi. Partnerski odnos „Zastave Elektro“ i „Delfi“ razvijao se u dobrom toku i u vreme te saradnje proizvodnja je bila obimna i fabrika je brojala više od šeststotina radnika. Malverzacije koje su sprovodili Dejanović, Moštić i Banković dovode do toga da banke blokiraju račune fabrike, a gazde ne isplaćuju plate radnicima. Početkom 2009. godine „Delfi“ najavljuje izlazak iz partnerstva sa „Zastavom Elektro“ te se to smatra pogubnim za opstanak firme. Zbog smanjenog obima posla radnici po ugovoru bivaju otpušteni, tako da se broj sveo na oko tristotinedvadeset stalno zaposlenih radnika. Odmah su smanjene plate, a vršeni su i stalni pritisci na radnike, zaključavani su na svojim radnim mestima, čak je jedan od vlasnika i fizički nasrnuo na jednu radnicu, što je među radnicima izazvalo kulminaciju. Marta meseca 2009. godine, započinje štrajk zbog raznih represivnih metoda i pritisaka od strane gazdi, štrajkački odbor posustaje u svom delovanju, tako da ja sredinom aprila meseca 2009. godine, preuzimam funkciju predsednika štrajkačkog odbora na zahtev radnika.

Posle četiri blokade pruge Beograd – Lapovo i natezanja sa

žandarmerijom, uspeali smo da nateramo inspektore za privredni kriminal da uđu u fabriku i krenu sa prečešljanjem poslovanja fabrike. Sugrađani su ozbiljno shvatili probleme u samoj fabrici i u par navrata ceo grad se solidarisao sa radnicima, zaustavivši u svojim firmama proizvodnju, a prodavnice nisu radile sat vremena, jer kako su sugrađani tvrdili: ako se „Zastava Elektro“ ugasi, zajedno sa njom će umreti i ceo grad. Grad koji je živeo zahvaljujući tome što je ta fabrika zapošljavala veliki broj radno sposobnih građana.

Odlazimo za Beograd sa tri autobusa, rešeni da tamo ostanemo sve dok Agencija za privatizaciju ne raskine ugovor o privatizaciji sa konzorcijumom. To je bilo veoma teško, s obzirom da radnu snagu u fabrici čini 70% žena, ali one su bile spremne da ako treba i spavaju u Agenciji za privatizaciju. Provodimo tri dana i dve noći u Agenciji. Na pola puta ka Američkoj ambasadi, kod predsedništva, kažu pod prozorom Borisa Tadića, jake policijske snage su nas zadržale i krenulo se u pregovore. Međutim to nije urodilo plodom, i ja krećem za Raču u nameri da dovedem još tri autobusa sa radnicima. Tada Agencija pristaje na naše pritiske, i negde septembra meseca 2009. godine, raskida privatizaciju.

Država preuzima firmu, i zatim sprovodi taj famozni proces restrukturiranja. Tadašnji ministar Dinkić nudi 300 € po godini staža svakom radniku koji želi da napusti fabriku. Tada se pojavljuje strateški partner iz Koreje koji nudi plan organizacije u firmi, što se radnicima ne sviđa. Država „Jura“ ne obavezuje nikakvim socijalnim programom, već im dozvoljava da po svom kriterijumu odaberu radnu snagu. Od tristotinedvadeset radnika „Jura“ zadržava stoosamdeset, a ostali prihvataju Socijalni program koji je država predvidela za slučaj da „Jura“ otpusti višak radne snage.

Danas, koreanska „Jura“ zapošljava oko 1000 radnika, ali veoma malo njih ima iz same Rače, uglavnom je to radna snaga iz Kragujevca i bliže okoline. Plata je u proseku oko trideset hiljada, sindikalno organizovanje je zabranjeno što je i najavljeno od strane „Jure“, prilikom kupovine „Zastave Elektro“. Smatram da „Jura“ za

takve svoje postupke ima podršku vlasti u Srbiji, međutim ja ne razumem od čega strahuju ako imaju nameru da rade pošteno i poštuju zakone ove zemlje.

Slobodan Gajić, vođa štrajka

*

Slobodan Gajić – Rođen 1961. godine u Rači, gde završava srednju školu. Prvo zaposlenje nalazi 1980. godine u kragujevačkoj Vojnoj fabrici, a 1987. godine prelazi u „Zastavu Elektro“ u Rači, gde radi na održavanju kao bravar.

Fabrika je privatizovana 2006. godine, prodajom 77% kapitala. Bio je na čelu višemesečnog štrajka 2009. godine, kada je u septembru fabrika vraćena državi, koja je ponovo fabriku privatizovala stranom investitoru.

I pored toga što danas fabrika radi i širi pogone, za njega nije bilo mesta u novoj privatizaciji. Danas je nezaposlen i bavi se poljoprivredom i prodajom cveća.

1. Septembar 2012, Zrenjanin, Kulturni centar Zrenjanina.
Okrugli sto: "Uspesi i neuspesi radničkih borbi"

IP „Prosveta“ – Beograd

IP „Prosveta“ a.d. privatizovana je 25. juna 2009. godine. Kupac je IPS Media II, vlasnik Dejan Pantović koji je držao lanac knjižara „Mamut“. „Prosveta“ je prodana za 3.200.000,00 evra na 6 godišnjih rata. Prva rata odmah 30% od toga. Kupac je to kupio, bez ijednog svog uloženog dinara, tako što je dobio kredit na ime IPS Media II od Fonda za razvoj u vrednosti od 100 miliona dinara. Kredit je odobren za razvoj opštine Zvezdara i Zemun. Prva rata za „Prosvetu“ bila je 90 miliona, što znači da je kupcu ostalo 10 miliona kusura. Broj zaposlenih u trenutku prodaje bilo je 91. Do raskida ugovora, 15. septembra 2010. godine otišlo je 21 što u penziju, što po vlasnikovoj samovolji, tako što je davao na ruke od 70 do 130 hiljada dinara, a nije poštovao Socijalni program.

Kupac je imao obavezu da u roku od tri meseca ispoštuje Socijalni program i isplati zaostale zarade (bilo ih je 9), i da sve to obavi od 25. septembra do 25. decembra. 2009. godine. Kupac iako je dobio još 67 miliona kredita od Fonda za razvoj, nije imao nameru da isplati zaostale zarade i nije ih isplatio. Reprezentativni sindikati Savez samostalnih sindikata Srbije, Sindikalna organizacija zaposlenih u IP „Prosveta“ a.d. čiji sam ja predsednik i sindikat „Nezavisnost Prosveta“ odmah su najavili štrajk i zatražili vanrednu kontrolu Agencije za privatizaciju. Štrajk je trajao 252 dana od 21. januara do 29. septembra 2010. godine. Kupac je počeo da rasprodaje imovinu IP „Prosveta“ i da isplaćuje zaostale zarade. To je činio, isplatu po 3 zaostale zarade. Agencija mu je produžavala rokove i to tako vidno, da su se namere da rasproda svu imovinu jasno videle, što je i učinio. Dobio je 4 dodatna roka. Prvi rok od 30 dana, drugi rok od 60 dana, treći rok od 30 dana i četvrti rok od 5 dana. Kada se ovome doda ćutanje i odugovlačenje administracije, kupac je dobio rok od osam i po meseci. Vanredna kontrola je ušla 02. februara 2010. godine i ustanovila da se ne poštuje Socijalni program i da je zabeležen pad prihoda od 63%. Kada bi pad prihoda bio 40% Agencija bi odmah raskidala ugovore, a u ovom slučaju do toga nije došlo.

Sve je ukazivalo na to da kupac ima političku podršku. Kada je došao 05. avgust 2010. godine i vreme da kupac plati drugu ratu, nije platio jer nije imao para na šta smo mi i ukazivali. Polovinom godine 2010. kupac „Media II“ bio je u blokadi od 450 miliona dinara, i to je bio dokaz da se radi o kupcu koji nema sredstva.

Dok je štrajk trajao 21. aprila 2010. godine u knjižari „Geca Kon“ lično je pretio tadašnji ministar ekonomije Mlađan Dinkić i rekao nam da su on i tadašnji predsednik Boris Tadić zauzeli čvrst stav, i da nema raskida ugovora. Ugovor je raskinut pod pritiskom, zbog štrajka. Zahvaljujući Savetu za borbu protiv korupcije i Verici Barać došli smo na listu Brisela, privatizacije koje se moraju preispitati.

Ugovor je raskinut iz tri razloga: nepoštovanje Socijalnog programa, kupac nije imao sredstva da uplati II ratu i raspolagao je imovinom suprotno odredbama kupoprodajnog ugovora.

Od 16. novembra 2010. godine uvedeno je restrukturiranje koje je neuspešno. U decembru 2011. godine sproveden je Socijalni program koji je odobrila Vlada Republike Srbije. Otišlo je 43 radnika a 2 radnika se penzionisalo. Kasnije je još 3 otpušteno nezakonito. Trenutno nas ima 23 zaposlenih. Za vreme restrukturiranja zatvorene su 3 knjižare, dižu se krediti od Fonda za razvoj, dugovi se gomilaju, a zaposleni su primili poslednju zaradu, minimalac, za decembar 2011. godine. Od nazovimo nove Vlade Srbije i novog predsednika Srbije zatražili smo prekid restrukturiranja po hitnom postupku. Tražili smo da nam jasno odrede vlasnika, ili da to bude javno preduzeće i sprovođenje drugog kruga Socijalnog programa gde još 12 zaposlenih hoće da ode jer ne vidi perspektivu. Ovde se jasno vidi da je restrukturiranje neuspešno, a zakonodavac nije odredio tačan rok i dužinu restrukturiranja. Moje mišljenje je da je to urađeno namerno da bi restrukturiranje trajalo do potpunog uništenja.

Ljubica Stjepanović Muhić, vođa štrajka

Ljubica Stjepanović Muhić – Rođena je 1960. godine, svih 27 godina staža provela je u kolektivu. IP „Prosveta“ je privatizovana juna 2009. godine sa 72 zaposlena radnika. Kupoprodajni ugovor je raskinut septembra 2010. godine, zahvaljujući štrajku koji je vodila 252 dana, a koji je imao za zahtev raskidanje ugovora zbog nepoštovanja Socijalnog programa, neplaćene rate i protivpravnog raspolaganja imovinom od strane kupca. Od 2006. godine predsednik je SSSS u svojoj organizaciji, ali treba reći da je štrajk izveden u saradnji sa sindikatom „Nezavisnost“. Od osnivanja 2009. godine, predsednik je Udruženja akcionara IP „Prosveta“. Zbog svoje hrabrosti da javno govori o korupciji dobila je otkaz.

1. Septembar 2012, Zrenjanin, Kulturni centar Zrenjanina.
Okrugli sto: "Uspesi i neuspesi radničkih borbi"

Šta je skrivila Ljubica Muhić

Požrtvovani ljudi koji se odupiru represiji i pljački

Verovatno je jedan od najdužih štrajkova, a trajao je 252 dana, bio onaj u izdavačkom preduzeću „Prosveta“. Prouzrokovala ga je loša privatizacija, gubici, rasprodaja imovine najstarije kuće na Balkanu, kašnjenje plata i do devet meseci. Štrajk je bio paradigmatičan iz više razloga: vodile su ga dve žene (Ljubica Stjepanović – Muhić i Mirjana Nardin), štrajkovali su radnici, ali ne i urednici, a štrajk su svojim potpisima podržali i mnogi Beograđani zabrinuti zbog propasti nekada ugledne kulturne institucije, i zavidljeni retkom upornošću štrajkača.

Pretnje otkazom

Kao uobičajeni kolorit koji prati srpsku privatizaciju i u ovom slučaju ispoljila se nebriga države, pristrasnost Agencije za privatizaciju na strani novog „gazde“, umešanost ministara-političara koji direktno prete štrajkačima nastojeći da ih zbune i ponize. Štrajkači su tako u sendviču između razmetnog gazde i osiljenih predstavnika države. Na kraju, tu je i poslovična nezainteresovanost skupštinskog Odbora za privatizaciju kojem su se obraćali radnici iz više oštećenih preduzeća, poput „Jugoremedije“. Što se „Prosvete“ tiče, zaposleni su dobili antologijski odgovor da u njihovom slučaju ima previše politike.

Ljubica Stjepanović – Muhić je predsednica skupštine akcionara i predsednica Samostalnog sindikata Prosvete. Ona smatra da je normalno da se imovina izdavačke kuće sa velikom tradicijom ne rasipa i ne rasprodaje. Zbog toga je prvi otkaz „zaradila“ još 2003. godine, pošto ju je tadašnji direktor Milisav Savić optužio za iznošenje poslovne tajne u javnost.

A tajna je bio manjak od dva miliona dinara (knjige su poklanjane kao Alajbegova slama) za koji je Ljubica prikupila dokaze i poslala ih nadležnima. Sva sudska ročišta završavana su u njenu korist i sudskom odlukom ona je vraćena na posao. Privatizacija 2009. godine donosi nove probleme. Dejan Pantović, vlasnik knjižara „Mamut“ kupuje „Prosvetu“, i to novcem koji je dobio od Fonda za razvoj. Uprkos tome što je kasnio sa otplatom kredita, toga da je počeo da rasprodaje imovinu preduzeća, da ne isplaćuje plate i što je prodaja opala za 63 odsto, Agencija za privatizaciju ne raskida ugovor sa Pantovićem. Tadašnji ministar Nebojša Čirić izričito izjavljuje da „nema raskida ugovora“, dok Mlađan Dinkić štrajkačima govori kako je „upravo razgovarao sa predsednikom Tadićem i da je zauzet čvrst stav da se ugovor ne raskida. Predlažem da radite, inače ćete svi odgovarati“. Dolazila je i Gradska inspekcija rada i prebrojavala štrajkače po spisku uz pitanje: „Da li vi štrajkujete?“. Pritiskali su i Pantović i njegovi advokati, a u listu „Pravda“ izjavio je da se „neke gospođe iz sindikata“ bune i da štrajkači ne znaju da više nema Tita i samoupravljanja. Ali ako je prošlo vreme samoupravljanja, ne znači da je došlo vreme mamuta. Oni su izumrli, kao i Pantovićeve knjižare, u čiju je dugovečnost Mlađan Dinkić verovao, da li zato što ne zna razliku između izdavaštva i knjižarstva, ili mu je strano sve što je knjiga, čim je radnike „Prosvete“ uveravao rečima: „Ako (Pantović) ume da vodi knjižaru Mamut, znaće i da vodi Prosvetu“. Ugovor o privatizaciji je najzad raskinut.

Upropaštena „Prosveta“ sada ima novog direktora i privremenog zastupnika kapitala koji već najavljuje stečaj. Ljubica je i od nove garniture dobila pretnju otkazom, i sada čeka da joj bude uručen. Desilo se naime, da je Ljubica za vreme Sajma knjiga otkrila da se fiskalna kasa izbegava i da se računi pišu na blokovima, čak i prepravljaju. I jedno i drugo je ozbiljan prekršaj. Umesto da bude nagrađena, Ljubica će dobiti otkaz zato što je neovlašćeno iznela dva bloka računa kao dokaz zloupotrebe. Već i sama optužba potvrđuje da Ljubica s razlogom nema poverenja u ljude koji su je optužili.

Suvišni ljudi

U poređenju sa prevarama od više stotina miliona evra kojima je zapljusnuta javnost, dva bloka računa mogu izgledati beznačajno. Isto tako i troškovi koje je Ljubica imala za vreme štrajka, kao što su 3.000 dinara svakog meseca za mobilni telefon i još troškovi za struju, pošto je u „Prosveti“ sve bilo isključeno. „Mene je štrajk skupo koštao. Moj muž je iz svog džepa platio hiljadu evra, jer ja nisam primala platu, a i sada je već sedam meseci ne primam“, kaže Ljubica. Dok titani ratuju, u njihovoj senci ostaju bezimena požrtvovani ljudi koji se odupiru represiji i pljački. U odnosu na titane, oni su mali. Mada se sve više pokazuje da što je bogatstvo veće, čovek je manji. Ali to nije najvažnije. Razlika je u tome što ti „suvišni ljudi koji stalno nešto ometaju“, kako jednom prilikom reče sociolog dr Nebojša Popov, drže do nekih vrednosti kao što su važnost radnog mesta, sopstveno znanje o upravljanju preduzećem, svojina nad akcijama. Među onima koji su pokazali da najviše drže do sebe i svoje slobode nisu bili samo radnici „Prosvete“, već i oni iz „Jugoremedije“, „Srboleka“, „Trudbenika“. Upravo nad tim preduzećima sa spiska 24 sumnjivih privatizacija, koja su se najduže i najorganizovanije odupirala, nadvila se opasnost od stečaja. To znači da će radnici biti poslani na biro rada i da će izgubiti sva prava koja proističu iz akcija, pa i same akcije. Država ne želi da se bavi oporavkom određenih preduzeća, niti ima nameru da u zaposlenima traži partnere. Radije po svetu traži „strateškog partnera“ iz inostranstva, ma koliko to koštalo. Nova vlast se opredelila za spektakularna hapšenja, a opozicija zamera da to nije dovoljno da se Srbija reši teškog balasta korupcije, ali dalje od toga ne ide. Autoritarnoj vlasti i isto takvoj opoziciji nisu potrebni samosvesni ljudi, nego ljudi za koje je država platila stranom vlasniku svako radno mesto. A to više liči na robovlasništvo nego na kapitalizam. Osim toga, stečaj pokriva sve. Naročito greške koalicionih partnera koji se sele iz vlasti u vlast. Vlast se takođe nada da će stečaj nad nekim preduzećima sa liste iz Brisela možda zadovoljiti Evropu zaokupljenu svojim problemima.

Dogovorni stečaj

Poput nekadašnje dogovorne ekonomije, sada imamo dogovorni stečaj. I tako se stečajem kažnjavaju i ponižavaju jedni, a drugi pomažu stotinama miliona evra da se izvuku iz dugova. Zar to ne potvrđuju primeri „Galenike“ koja je interesna sfera jedne stranke, i „Jugoremedije“ koja pripada samo radnicima? Nova vlast, kao i prethodna, ne želi da napusti ideološki metod upravljanja, a departizacija je samo još jedno njeno iznevereno obećanje. Još gore, to što ne želi da se bavi oporavkom preduzeća, mogao bi biti dokaz da država i nema koncepciju razvoja, pa otuda panična upozorenja predsednika i potpredsednika vlade da nam bez Evrope nema spasa. Najtužnije je što se iza jedne racionalne orijentacije ka Evropi kradomice instalira iracionalan odnos prema sopstvenim građanima, koji su pokazali da spas možemo potražiti i među nama samima, umesto što se o kreditima iz Evrope govori kao o nekom imaginarijumu, kao da taj novac nije rezultat rada konkretnih radnika iz konkretnih evropskih zemalja.

Olivija Rusovac, Republika, 31.01.2013.

Izdavačko preduzeće "Prosveta" osnovano je 12. decembra 1944. godine, kada je i otvorena Knjižara u Knez Mihailovoj ulici u Beogradu, koja danas nosi naziv Knjižara "Geca Kon"

„Srbolek“ – Beograd

„Srbolek“ se 2005. godine pojavio na berzi, tog trenutka je 67,3% akcija bilo u vlasništvu malih akcionara. Prvi ozbiljni kupac bila je bugarska farmaceutska kompanija „Sopharma“, koja je dala ponudu za preuzimanje „Srboleka“. Dok je trajala zakonska procedura oko preuzimanja akcija iz državnog portfelja, Jovica Stefanović – Nini počeo je da otkupljuje Srbolekove akcije na berzi, i u roku od osam dana uspeo je da otkupi većinski paket „Srboleka“. Pre nego što je počeo da otkupljuje akcije sa berze Stefanović je imao 24,99%, a uz pomoć svojih partnera, kao što su Miodrag Kostić i još neki iz brokerske kuće, uspeo je da dođe do 51,05% vlasništva „Srboleka“.

Na prvoj Skupštini akcionara 2006. godine, Stefanović je želeo da premesti proizvodnju „Srboleka“ u Niš. Mali akcionari su uspeli to da spreče. Na drugoj Skupštini akcionara 2007. godine, pokušava da napravi veleprodaju koju je „Srbolek“ već posedovao, ali je Stefanović želeo preko novoosnovane firme da zaduži „Srbolek“. Akcionari uspevaju da osujete Stefanovićeve namere, i uz pomoć Verice Barać i Saveta za borbu protiv korupcije uspevaju da zaustave osnivanje te nove firme.

Ozbiljni problemi u „Srboleku“ nastaju u prvom kvartalu 2007. godine, kada Stefanović sudski, a nakon toga i na Skupštini akcionara gubi upravu nad „Jugoremedijom“. Sav novac koji je pristizao na račun „Srboleka“ od prodatih lekova u periodu od 2006. do 2007. godine, lagano nestaje sa računa, radnicima se smanjuju plate, ljudi se šalju na prinudne godišnje odmore. Na Skupštini akcionara 2008. godine, Stefanović nastavlja da donosi štetne odluke. Akcionari sve te nezakonite radnje prijavljuju pismenim putem svim relevantnim državnim organima, i tom prilikom se skreće pažnja na mogući scenario koji očekuje „Srbolek“, što se nažalost 2011. godine i desilo.

Problemi u „Srboleku“ su konstantni, i početkom 2009. godine organizuje se prvi štrajk u fabrici zbog kašnjenja plata od 5-6 meseci, neuplaćenih poreza za doprinose. Niko od državnih organa koji su obavesteni o tome, ne reaguje. U toj godini održano je sedam štrajkova, radnici uspevaju da naplate neke od zaostalih plata, ali firma i dalje tone sve dublje.

Stefanović odbija da u 2010. godini, organizuje redovnu Skupštinu, te se najavljuje sudu da će mali akcionari organizovati tu Skupštinu, jer se završni računi od strane Stefanovića predaju bez revizorskog monitoringa i tom prilikom se šteluju i montiraju. Mali akcionari redovno izveštavaju državne organe o ovim nezakonitim radnjama od strane Stefanovića. U julu mesecu 2009. godine, mali akcionari podnose krivičnu prijavu protiv Stefanovića. Početkom 2010. godine pokreće se jedan ozbiljniji štrajk, i tada četrdesetdva radnika dobijaju otkaze. Dva i po meseca provode ispred firme u kućici koju su im doneli ljudi iz Zrenjanina, i to ih je spasilo od hladnoće. Na leto 2010. godine uspevaju da stignu do Skupštine grada i do Ministarstva ekonomije. U razgovoru sa njima uspevaju tek oktobra meseca da potpišu protokol da će Jovica Stefanović isplatiti sve zaostale zarade, odblokirati račun koji je do tada bio oko 160.000.000 dinara u blokadi, da će isplatiti svoja dugovanja prema „Srboleku“ koja su tog trenutka iznosila negde oko 1.400.000.000 dinara, te da će se na posao vratiti svih 134 radnika koji su nezakonito bili poslani na prinudne godišnje odmone i da će se od početka 2011. godine krenuti sa normalnom proizvodnjom. Trebalo je da Skupština grada i Ministarstvo ekonomije budu garanti da će se uslovi iz protokola ispoštovati. Posle potpisanog protokola Stefanović nestaje, i nakon mesec dana ga hapse u Nišu. Unutar firme mali akcionari se uspešno organizuju i sazivaju Skupštinu akcionara 2010. godine, i konstituiše se novi Upravni odbor sa Stefanovićevom bivšom suprugom i sinom. Jovica Stefanović i Ljuba Mihajlović daju ostavke na mestu članstva u Upravnom odboru Srboleka, niko ništa neće da radi, a radnici i akcionari da bi preživeli uspevaju da oforme novi Upravni odbor, i od januara do maja meseca 2011. godine, uspevaju da isplate šest i po zaostalih bruto plata. Postojala je mogućnost da se isplate i ostale dve i po plate, da se nije pojavio stečajni upravnik. Radnici i akcionari su u tom periodu državi pokazali da „Srbolek“ može da radi bez ičije pomoći. Sa blokadom od 220.000.000 dinara i dve i po neisplaćene plate, „Srbolek“ je otišao u stečaj. Bilo je nekog dogovora da „Galenika“ bude zastupnik državnog dela kapitala, međutim tada se i „Galenika“ našla u velikim problemima. Isprojektovan je i program u kojem je predviđeno da „Srbolek“ sopstvenim snagama ostvari dobit od 270.000.000 dinara u roku od tri meseca.

Međutim, niko od državnih organa nije iskazao razumevanje za napore radničko – akcionarskog rukovodstva fabrike. Cela ova priča jasno pokazuje spregu države i pojedinačno najvećih vlasnika koji su privatizovali firme u Srbiji, pokazuje i to da su oni najveći krivci zbog stečaja koji je zadesio naše fabrike.

Stečajnom upravniku je dat predlog šta se može uraditi u pogledu „Srboleka“, on i sudija su se složili sa tim predlozima. Nakon dva dana poslato im je pet inspekcija od strane Ministarstva ekonomije koje je zabranilo rad „Srboleku“.

Trogorodišnja borba sa Jovicom Stefanovićem bila je tabu tema u svim nadležnim institucijama ove države. Niko nije hteo ni da čuje, ni da pomogne, sve dok radnici i akcionari „Srboleka“ nisu izvršili pritisak na kriminalističku policiju, poučeni iskustvom iz Zrenjanina. Prikupljena je velika dokumentacija, i time se policiji omogućio uvid u dotadašnje poslovanje Stefanovića u „Srboleku“. To nije sprečilo državne organe da 11. maja 2011. godine proglase stečaj u ovoj fabrici. Stodevedesetpet radnika ostalo je na ulici. Potraživanja „Srboleka“ su duplo veća nego dugovanja, samo Stefanović „Srboleku“ po spisima veštaka duguje 1.042.000.000 dinara.

Zoran Gočević, vođa štrajka

*

Zoran Gočević – Rođen 1957. godine, 30 godina radnog staža ostvario je u „Srboleku“. Privatizacija u „Srboleku“ počinje krajem 2005. godine, a on 2006. godine postaje predsednik Samostalnog sindikata Srboleka.

Prvi štrajk počinje marta meseca 2009. godine, i on je na čelu štrajka. Od strane radnika – akcionara izabran je za člana Upravnog odbora, i zajedno sa ostalim radnicima uspeva da pokrene fabriku, ali pritisci države zaustavljaju te napore.

„Srbolek“ odlazi u stečaj maja meseca 2011. godine, i tada je u radnom odnosu bilo svega 145 radnika, a malih akcionara koji su ostali bez svojih akcija bilo je oko šeststotina. Zoran danas ima status nezaposlenog lica, i vrlo je aktivan u svim dešavanjima radničkih borbi.

Savet za borbu protiv korupcije dostavio Vladi Izveštaj o „Srboleku“

Savet je prethodnih godina pratio slučaj „Srbolek“ kao karakterističan primer kršenja prava malih akcionara i njihove nemogućnosti da zaštite svoju imovinu od samovolje najvećeg akcionara. Uprkos tome što je Komisija za hartije od vrednosti 2007. godine donela rešenje kojim se preduzećima Jovice Stefanovića nalaže da prodaju nezakonito stečene akcije, tako da njihovo vlasništvo u „Srboleku“ ne prelazi 25%, Stefanović i dalje kontroliše poslovanje „Srboleka“ i donosi odluke na štetu preduzeća i ostalih akcionara. Mali akcionari su 23. jula 2009. godine podneli krivičnu prijavu Prvom opštinskom javnom tužilaštvu u Beogradu protiv uprave „Srboleka“. Tužilaštvo je povodom ove krivične prijave podnelo zahtev za prikupljanje obaveštenja Direkciji policije, međutim policija još uvek nije dostavila Izveštaj. Od 2005. godine praktično sve trgovinske transakcije „Srboleka“ obavljaju se preko Stefanovićevih firmi, koje „Srboleku“ ne plaćaju preuzetu robu. Tako stvoren dug prema „Srboleku“ iznosi oko 900 miliona dinara, istovremeno dok je račun „Srboleka“ u neprekidnoj blokadi od 22. januara 2009. godine sa iznosom blokade 154.985.367,49 dinara na dan 25. oktobra 2010. godine. Pored toga, „Srbolekova“ veledrogerija je 2009. godine izgubila dozvolu za rad. 27. avgusta ove godine Ministarstvo zdravlja je „Srboleku“ zabranilo proizvodnju lekova jer ne ispunjava tehničke uslove, niti ima stručne kadrove za kontrolu kvaliteta. Mali akcionari su preko organa preduzeća pokušali da spreče dalje uvećavanje štete, međutim Stefanović koji je istovremeno i predsednik Upravnog odbora i generalni direktor „Srboleka“, jednostavno je prestao da saziva Skupštinu preduzeća. Nakon što su mali akcionari sami organizovali Skupštinu i izabrali svoje predstavnike u Upravnom odboru, Stefanović je prestao da saziva i sednice Upravnog odbora.

Preduzeće je poslednji završni račun i revizorski izveštaj usvojilo za 2007. godinu. Iako su iskoristili sve zakonske mogućnosti da zaštite svoja vlasnička prava, mali akcionari, među kojima su pored zaposlenih i penzionera „Srboleka“ i investitori iz Slovenije i Srbije, nisu uspeli da spreče urušavanje preduzeća. Brojni drugi primeri koje je Savet prethodnih godina analizirao u izveštajima i inicijativama dostavljenim Vladi, jasno govore da se radi o sistemskom problemu. Savet je preporučio Vladi da razmotri zbog čega institucije nadležne za zaštitu ovih prava ne rade po zakonu, ili rade sporo, i da im omogući uslove da obavljaju poslove iz svoje nadležnosti nezavisno od pritiska, kao i da analizira nedostatke u propisima zbog kojih regulatoma tela ne mogu da spreče samovolju najvećih akcionara u akcionarskim društvima. Slučaj „Srboleka“ jasno ukazuje na ovaj problem, jer uprkos Rešenju Komisije za hartije od vrednosti iz 2007. godine Stefanović i dalje ima potpunu kontrolu nad „Srbolekom“, iako poseduje svega 24,99% akcija.

Savet je u Izveštaju preporučio Vladi da sa naročitom pažnjom analizira postupanje Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja, koje je svojim mešanjem u nedavno okončani štrajk u „Srboleku“ omogućio nesavesnoj upravi da učvrsti svoju samovolju i nastavi da ugrožava imovinu ostalih akcionara i opstanak preduzeća.

Izveštaj o „Srboleku“ sa sajta Saveta za borbu protiv korupcije, Beograd, 26.10.2010.

„Zastava PES“ – Surdulica

Naša firma pre privatizacije je bila primer uspešnih preduzeća u Srbiji i najbolji dobavljač ZASTAVE. Posle odvajanja od grupe „Zastava“ uspeli smo da zadržimo zavidan nivo proizvodnje i imali dosta izvoznih poslova. Firma ZASTAVA PES je dobro radila, primali smo plate, možda male ali takoreći redovno. Rađeno je za „Zastavu“, za rezervne delove, za sve veće auto kuće u zemlji, a skoro 70% se izvozilo. No naišlo je vreme privatizacije. Neposredno pre odluke o privatizaciji PES-a, Ministarstvo ekonomije je od zagrebačke firme „Horvat“ naručilo, to jeste kasnije dobilo urađen Master plan za uređenje Vlasine u turističkom smislu. Kopiju Master plana ćemo vam dostaviti da bi se videla povezanost. Bilo je više zainteresovanih kupaca za našu firmu, i to kupaca koji su imali u svom programu proizvodne delatnosti i iskustvo. Verovatno je zbog pritiska i zaplašivanja potencijalnih kupaca prodaja teško išla. Neko je na vreme Agenciji signalizirao da želi da baš on bude kupac naše firme. Da bi se udovoljilo nečijim zahtevima, čak je i iznos potrebnih ulaganja budućeg kupca smanjen, od 53 milona dinara na skromnih i sramnih 3,3 miliona dinara. Agencija je tražila, odnosno predložila smanjenje neophodnih ulaganja za 16 puta, jer je navodno otežana prodaja sa tim iznosom ulaganja. Gospodo, pa taj iznos ide verovatno sa procenom, a vama ovo neka služi kao dokaz nezakonitih mahinacija. Odmah je počelo sa taktikom da se izbegnu drugi zainteresovani kupci, i firmu uzme baš taj i to po početnoj ceni. Tako je neko uspeo da skine sa aukcije Zastavu PES u novembru 2007. godine, kad je bilo dva vrlo ozbiljna kupca i isti su položili depozite za učešće na aukciji. Međutim, malo čudno, skinuta je naša firma sa liste za prodaju, iako je bila treća po redu tog datuma, a bilo ih je tada dvadeset i tri.

Po nama je taj posao odradio Jovan Vorkapić, inače šef pravne službe u Agenciji u to vreme. Dostavićemo Vam i pregled zakazanih i otkazanih aukcija, da biste shvatili šta se sve radi i to baš sa državnog vrha. Malo je indikativno da je inicijativa o prodaji pokrenuta 25.10.2004. godine. Imovina je procenjena na dan 31.12.2004. godine. Iako je procena iz 2004. godine niko nije hteo da uradi korekciju procene, sve u interesu zaštite privilegovanog kupca. Bilo je tri tzv. neuspele privatizacije: prva 22.06.2006. godine, druga 27.07.2006. godine i treća 08.03.2007. godine, dok je aukcija 30.11.2007. godine otkazana iako su kupci položili depozite.

Pored toga rađene su razne finansijske malverzacije. Prodavano je sve što je moglo da se proda. Da bi se vršile obmane Agencije za privatizaciju, pravljene su neki fiktivni računi, čak i za robu koje nije bilo u magacinu. Pa to je skandal. Prodaje se roba iz magacina a stvarno stanje je nula. Prodavana je zatim neka roba za izvoz. Naravno da je fakturisana, a nikad nije izvezena. Tu istu robu su kasnije prodavali nekim drugim kupcima i sve tako u krug. Zanimljivo je videti zapisnik Poreske uprave iz Vranja, koji su vršili proveru u julu 2010. godine. Toliko toga je bilo nađeno, no vršen je pritisak da se taj zapisnik ne objavljuje. Na kraju je samo konstatovano da firma duguje državi 23 miliona dinara. To je tako izmanipulisano, a ustvari se radi o utajenom PDV-u u 2008. i 2009. godini. Dostavićemo Vam kopiju Rešenja Poreske uprave Vranje.

Naravno da je po automatizmu trebalo da se preduzmu mere protiv počinioca. Zašto se ćuti i čeka? Zato što neko iz vrha štiti lopove!

Eto poštovani, zato se obraćamo Vama pa izvolite, dajemo Vam školski primer korupcije. Sve Vam je servirano, ko je šta uradio, ko je sve umešan. Dajemo Vam dokaze, a Vi samo treba da malo poradite i pokrenete njihovu odgovornost.

Da bi stekao što veću materijalnu korist, poslodavac je našu imovinu na Vlasinskom jezeru, prodao sam sebi, tačnije našu imovinu svojoj povezanoj firmi. Tu je fabrički pogon,

prelepo radničko odmaralište i građevinsko zemljište od 2 hektara, na stotinak metara od obale jezera. I to bi bilo u redu! Međutim, postupak nije u redu. On je tu imovinu razorio, urušio, tako da je veštak proceni što manje. To ne bi uradio ni okupator kada se povlači sa teritorije koju je držao.

Kada je postalo neizdrživo zaposleni su odlučili da nekako pokušaju da spreče propadanje i gašenje firme, stupanjem u štrajk. Većina zaposlenih (126 od 167 zaposlenih) i Sindikati „Nezavisnost“, Samostalni Sindikat Metalaca i Sindikat ASNSA su od 04.05.2010. godine u štrajku zbog svih dešavanja posle privatizacije naše firme DP. „Zastava PES“. Na samom početku štrajka, vršen je ogroman pritisak, lične pretnje zaposlenima otkazom, čak i pretnje nekom vrstom likvidacije.

Čak su u 2008. i 2009. godini utajili, zakinuli državi PDV, preko 23.000.000 dinara i nikom ništa. Ovo je zvanično prema Rešenju Poreske uprave Vranje, koliko li je tačno bilo, pitanje je!

Molimo da zatražite Zapisnik i Rešenje Poreske uprave Vranje, oni sve kazuju. Agencija i MERR nisu smeli da žmure pred njim. Državi je utajen PDV od oko 23 miliona dinara. Tačnije iznos je 22.908.007.00 dinara, od čega glavni dug 15.641.610.00 dinara i kamata od 7.266.397.00 dinara. No, ipak je na Vama da procenite da li smo u pravu i da odradite posao za koji ste nadležni. Zapisnik Poreske uprave je prerađivan, menjan i ko zna ko je sve bio uključen u prikrivanju počinioca. Jednom će se sve razotkriti, ne može i ne sme da se desi da niko ne bude kriv. Mi smo doživeli golgote, firma je propala a imovina oteta.

Agencija za privatizaciju je i pored svih pritisaka, nakon 10 inspeksijskih nadzora i posle šest produženih rokova, odlučila da raskine kupoprodajni ugovor sa našim kupcima, firmom RS UNITED GROUP Beograd 26.11.2010. godine. Toliko je bilo propusta i pronevera da im je rešenje o prekidu privatizacije potkrepljeno činjenicama. Upravo, posle raskida privatizacije,

od strane ambasadora Konuzina, vršen je veliki pritisak na Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja i Vladu Srbije, da ona nekom odlukom – dekretom, poništi odluku Agencije.

Pogledajte sad ovo, obraća se poslodavac MERR-u ili Vladi, prilaže gomilu papira sa nekim planovima, brojkama, o izvozu, to jeste sa famoznim biznis planom. MERR, odnosno Mišela Nikolić i Dinkić se obraćaju Vladi, da ih Vlada zaduži da preispitaju odluku Agencije. Gospodo malo je čudno, i očigledno se vidi nameštaljka i kriminal. Agencija je organ MERR-a i trebalo je da prerađuju, ukrajuju odluku dok još nije izašla iz Agencije. MERR može da sugeriše Agenciji da neke odredbe svoje odluke usaglasi sa Zakonom, ako ima neusaglašenosti. No nema pravo da se meša u celishodnost odluke Agencije. Naravno, sve je to dogovoreno na relaciji Konuzin, Dačić, Dinkić. Dačić, tj. Vlada je 16.12.2010. godine dala savetodavno mišljenje Ministarstvu ekonomije i regionalnog razvoja, da se preispita odluka Agencije o poništenju privatizacije. Vlada je dala i preporuku Agenciji da ponovo sklopi novi ugovor sa starim kupcima, kojim zadužuje MERR da preispita odluku Agencije, ali pazite, Dačić odmah daje nalog MUP-u, da obezbedi ulazak na posed vlasnicima. Svi oni mešaju osnovne pojmove, oni su za sada kupci većinskog dela paketa akcija. Vlasnici postaju kad ispune sve ugovorne obaveze prema Agenciji. Znači, ili će postati vlasnici ili neće. Odmah po Zaključku Dačića, MERR to jest Mišela donosi protivzakonito Rešenje, kojim se nalaže Agenciji da ponovo potpiše aneks ugovora sa starim kupcem. Da li je Mišela preispitala odluku Agencije? Tvrdimo da nije. Neka da bar jedan argument, gde je Agencija pogrešila ili pogrešno utvrdila.

Da je sve ovo lepo isplanirano ukazuje sledeće: advokat poslodavca je na ročištu za legalnost štrajka na Višem sudu u Vranju rekao: „Znate sudija, iako je privatizacija poništena, firma formalno postoji. Imamo obećanje iz Vlade da će se poništiti odluka Agencije“. Dostavili smo kopije zapisnika sa održanih ročišta Ustavnom sudu Srbije, u kojem tražimo poništenje nezakonitog Rešenja MERRa, ali oni još uvek vešto čekaju i čute.

Agencija je posle raskida, postupajući po nalogu MERR-a 21.02.2011. godine ponovo sklopila aneks ugovora sa starim kupcima uz obaveznu kontrolu poslovanja, shodno tačkama Ugovora. Tačno je navedeno u novom aneksu ugovora šta poslodavac treba da uradi, i to prema svom famoznom biznis planu koji je on predložio. Dato mu je da uspostavi kontinuitet u proizvodnji i to od 01.03.2011. godine, to je rok od kog će se računati početak I (prvog) kvartala. Tamo je rečeno šta će poslodavac uraditi u tom periodu.

Kada se videlo da poslodavac ne može i ne želi da radi, MERR bez ikakvih razloga, tačnije samo iz njima znanih razloga pomera rok početka proizvodnje na 01.06.2011. Rešenjem o dopuni ranijeg Rešenja. No, ništa se nije ni time postiglo. Kad se ponovo ništa nije pomaklo, MERR donosi Rešenje o dopuni Rešenja, ponovo pomera rok na 15.09.2011. godine. MERR-u smo dostavljali žalbe, Izveštaj APR-a o poslovanju firme za 2010. godinu. Trebalo je da uporede podatke iz tabele za 2009. i 2010. godinu. Nažalost sve se smanjuje (vrednost imovine, prihodi, broj zaposlenih...) ali se zato gubitak povećava. Povećava i to od 6.178.000 neto dobitka u 2009. godini, neto gubitak u 2010. godini je 74.828.000 dinara. Trebalo je da pogledaju blokirane žiro račune firme. Firma nije radila ni 30 dana u 2011. godini. Šta su prikazali od proizvodnje i ostvarenih prihoda? Ovi iz Agencije opet pod nečijim pritiskom nastoje da pomognu poslodavcu na neki način. No, razmislite, ne pomažu mu, tačnije odmažu mu a sebe uvlače u probleme. Umesto da su na kraju I kvartala presekli, oni su izmislili novi rok. Zaboravljaju da je u međuvremenu istekao i II kvartal, a sada i dalje odugovlače, za desetak dana ističe im i III kvartal. Da Vas potsetimo kupac je trebalo da proizvede i ostvari prodaju na kraju I kvartala – 174.000€, II kvartala – 266.000€, na kraju III kvartala – 313.000€ i ...

Ne može niko da ne bude kriv za propast firme, dok smo mi 25 meseci na ulici.

Po tužbi protiv Rešenja MERR-a smo na Ustavnom i Vrhovnom kasacionom sudu. Tražimo njihov stav zbog suda u Strazburu. Oni odugovlače, ali moraće da nam daju neki svoj stav.

Tražimo više puta stav Zaštitnika građana, zbog svega što nam se događa, i to ne našom krivicom. Odgovorili su nam da su se i oni zvanično obratili Agenciji, MERR-u i Ministarstvu za rad. Očekujemo i njihov stav.

U slučaju naše privatizacije očigledno se vidi korupcija, i ona je podržana od samog državnog vrha. Mi smo imali nesreću da se neko pomami i kupi našu firmu, a da mu nije cilj da radi. Taj ima neke druge ciljeve. Mi nemamo kud, nismo ni bili u prilici da biramo kupca. Naša firma i firma „Sever“ iz Subotice pridodate su spisku firmi sa lošim privatizacijama. Verovatno će Parlamentarna skupština Saveta Evrope zatražiti odgovore od svih u vezi sa našom katastrofalnom privatizacijom. Klupko se mora razmotiti.

Violeta Đorđević, član Štrajkačkog odbora

*

Violeta Đorđević – Rođena 14. juna 1971. godine. Zaposlena u Zavrtavi PES, sada RS Partners PES Surdulica od 26.12.1989. godine. Od tada pa sve do početka štrajka 2010. godine, radila je na poslovima za uravnoteženje, to jest balansiranje rotora za mikro elektromotore jednosmerne struje. Udata, majka dvoje dece. Član je Sidikata GSM „Nezavisnost“.

30. Jul 2012, Surdulica
Podrška radnicima PES Surdulica

Pismo Specijalnom izaslaniku Evropskog parlamenta za Balkan g. Jelku Kacinu

- Obraćali smo Vam se do sada više puta, slali dopise putem elektronske pošte na Vašu e-mail adresu. Ne znamo da li ste zbog svojih obaveza imali vremena i prilike da se upoznate sa našim problemima, pa Vam se iz tih razloga sada obraćamo posredstvom naših prijatelja iz zrenjaninske „Jugoremedije“.
- Obraćaju Vam se radnici RS Partnersa PES Surdulica. Mi smo ujedno i mali akcionari ove firme (bivša Zastava PES), s molbom, da kao lice koje prati ispunjenje uslova za pridruživanje Evropskoj Uniji, posredujete kod našeg državnog vrha na rešenju neverovatnih problema koji su nas zadesili postupkom privatizacije i onim što je usledilo posle privatizacije naše firme.
- Naša firma pre privatizacije je bila primer uspešnih preduzeća u Srbiji i najbolji dobavljač ZASTAVE iz Kragujevca. Posle odvajanja od grupe „Zastava“, uspeali smo da zadržimo zavidan nivo proizvodnje i imali smo dosta izvoznih poslova. Firma ZASTAVA PES je dobro radila, primali smo plate, možda male ali redovne. Rađeni su rezervni delovi za kragujevačku „Zastavu“, kao i za sve veće auto kuće u zemlji, a do skoro 70% se izvozilo za Italiju, Englesku, Rusiju, Poljsku, Iran, Egipat, Bugarsku...
- Naša petogodišnja agonija je prouzrokovana terorom nesvesnog „gazde“, a on je podržan od samog državnog vrha. Zastava PES je privatizovana 19.12.2007. godine, prodajom 70% državnog dela vlasništva, firmi RS UNITED iz Beograda, koja je osnovana septembra 2007. godine, sa 500€ osnivačkog kapitala. Činjenjem raznih nezakonitih radnji i odlivom kapitala u nelegalne tokove, kao i većina privatizovanih firmi, Zastava PES je dovedena pred bankrot.

- Mi smo nažalost imali tu nesrećnu okolnost, da se neko iz samog državnog vrha, pomami i namerači da kupovinom naše fabrike, obesmisli postojanje radnih mesta i osnovnu delatnost kojom se naša fabrika bavila. Posle pritiska na Agenciju za privatizaciju, dato je još 10 dodatnih rokova kupcima da isprave propuste, a propusta je bilo stotinak. Proizvodnja je smanjena preko 73%, prodaja preko 85%, nije poštovan Socijalni program, plate nisu isplaćivane po osam meseci. Kasnije, od kredita za koji je zalagana imovina fabrike isplaćivane su minimalne plate, ali tek kad je pokrenut štrajk. Novac se preko raznih usluga, uz pomoć menadžmenta, nemilice selio za Beograd. Opustošena nam je i imovina na obali Vlasinskog jezera, tako što ju je „gazda” prodao samom sebi, po veoma niskoj ceni. Vrednost akcija je smanjena više od 5 puta. Državi je utajen porez na PDV, koji zajedno sa kamatom iznosi 23.000.000 dinara. Obračali smo se svim mogućim institucijama ali se stiče utisak, da niko ne sme da reaguje ili preispita način privatizacije i kriminalne delatnosti u Zastavi PES iz Surdulice.

- Konačno, Agencija za privatizaciju raskida, odnosno poništava nezakonitu privatizaciju naše firme 26.11.2010. godine. Odmah, nakon donošenja Rešenja o raskidu, u priču se uključuju ljudi iz MERR-a, ambasador Konuzin, i traže od Vlade Republike Srbije da se ta odluka poništi. Tadašnji prvi potpredsednik Vlade Ivica Dačić, donosi ukaz – dekret, kojim zadužuje MERR, da preispita odluku Agencije za privatizaciju. Daje se nalog da Agencija za privatizaciju potpiše novi ugovor sa starim kupcem. MERR donosi protivzakonito Rešenje i sklapa se novi aneks ugovora. „Starom gazdi” se daje rok da pokrene proizvodnju, počev od 01.03.2011. godine. Kad se videlo da od toga nema ništa, ministar Nebojša Ćirić donosi novo Rešenje o dopuni, gde se rok početka proizvodnje pomera za 01.06.2011. godine. Kad su videli da ni od te proizvodnje nema ništa, ministar Ćirić donosi novo Rešenje o dopuni dopune Rešenja, gde se rok pomera za 15.09.2011. godine.

- Kao što ništa ne može biti večno, tako je i taj rok istekao, a mi radnici i akcionari smo izdržali. Za 20 dana ističe i IV kvartal dat „starom gazdi“. U međuvremenu „gazda“ je dao predlog da će proizvesti i ostvariti realizaciju od 1.111.000€, a uradili su oko 20.000€, i to ako se uzme sva prodaja zajedno sa repromaterijalom.

Agencija za privatizaciju je bila u kontroli fabrike, polovinom januara 2012. godine, a zatim i krajem aprila 2012. godine. Na pitanje radnika i malih akcionara, da obelodane pravu istinu o današnjem poslovanju fabrike, ni po koju cenu nisu želeli da daju svoj stav, jer se vrši ogroman pritisak na njih. Gospođa Julijana Vučković, rukovodilac Sektora kontrole ugovora je neformalno izjavila da je ona donosila tri nova Rešenja o ponovnom poništaju privatizacije ali nisu obelodanjeni razlozi zbog čega to nije urađeno.

- Neophodno je i da Vas obavestimo da su svim radnicima uručeni otkazi i to baš za vreme trajanja legalnog štrajka zaposlenih. Otkazi su davani retroaktivno unazad od tri meseci do godinu dana. Tako je osamdesetak otkaza podeljeno oko 20. maja 2011. godine, a otkazuju se zaposlenima ugovori od 05.05.2010. godine. Naravno da na sve to Inspekcija rada i Tužilaštva ne reaguju. Od 01.03.2011. godine, poslodavac nas ne pušta na uredno prijavljeno štrajkačko mesto. Izbačeni smo na ulicu, pod vedrim nebom. Zamislite kako je lepo štrajkovati sada i prošlog leta na +40, a zimus na -15 i 150 cm snega. Naravno da ni pored deset urgencija Ministarstvu za rad niko nije odreagovao.

- Gospodine Kacin, možete da zamislite koliko smo mi blizu Evropskoj Uniji kad žene u legalnom štrajku, jedne druge zaklanjaju jaknama i telima dok obavljaju fiziološke potrebe. Radnici ne mogu ni da operu ruke, da bi pojeli doručak, da popiju lek i slično. Od početka štrajka smo imali i jedan smrtni slučaj, radnika rođenog 1960. godine, dva radnika su doživela infarkte a rođeni su 1973. godine, jedan radnik je doživeo moždani udar, isti je bio četiri dana u komi i sad mu je veoma loše, a rođen je 1955. godine.

- Ono na čemu mi insistiramo je da državni teror nad nama mora prestati odmah. Trideset meseci smo u štrajku, a pet godina smo izloženi neviđenoj represiji i to od trenutka kad su privatizovali našu fabriku. Zato želimo da Vas informišemo o tome, da nisu sporne samo 24 privatizacije, sporne su sve one privatizacije u Srbiji u kojima su na bilo koji način učestvovali odlazeći ili aktuelni političari, a pod zaštitom državnih institucija.
- Gospodine Kacin, obraćali smo se svima u državnom vrhu. Tražili smo od ministara da hitno reše ovu katastrofalnu privatizaciju. Od 02.08.2012. do 09.08.2012. godine, obraćali smo se MERR-u, ministarki Kalanović, ministru Vučiću, Ministarstvu odbrane, ministru Krkobabiću, ministru Selakoviću, premijeru Dačiću i predsedniku Nikoliću. Njihov izborni slogan na proteklim izborima je glasio: „Borba protiv korupcije i loše privatizacije”. Možda ovu našu ne računaju, jer su direktno uključeni u nju. Zato evo prilike, ovo je školski primer korupcije. Neka dokažu koliko su bili iskreni.
- Vas poštovani Kacin, kao delegata Parlamentarne skupštine Evrope, molimo da neki minut, posvetite našem slučaju i upoznate se sa činjenicom šta je sve državni vrh Srbije spreman da uradi. U pitanju su životi 126 radnika i isto toliko porodica. Nažalost, mi radnici smo teret i balast „gazdama” koji kupuju fabrike po Srbiji. Radnici su žrtve nezakonitih privatizacija i ne tako retko skončavaju i smrtnim ishodom, ali nikad na štetu moćnih ili mogućnosti da se ugroze lični interesi krupnog kapitala. U ostvarivanju svojih radničkih prava, zbog svega što nam je urađeno vodimo i spor pred Ustavnim sudom Republike Srbije. Tražimo poništaj nezakonitog Rešenja MERR-a o poništaju privatizacije. Od Ustavnog suda nam je potreban bilo kakav stav radi obraćanja sudu u Strazburu. Na našoj strani su Zakon i Pravda, na našoj strani je i Ustav Republike Srbije.

Evo nekoliko Članova iz USTAVA REPUBLIKE SRBIJE

Član 23.

Ljudsko dostojanstvo je neprikosnoveno, i svi su dužni da ga poštuju i štite...

Član 26

Niko ne može biti držan u ropstvu ili u položaju sličnom ropstvu...

Član 35

Svako ima pravo na naknadu materijalne ili nematerijalne štete koju mu nezakonitim ili nepravilnim radom prouzrokuje državni organ, imalac javnog ovlašćenja, organ autonomne pokrajine ili organ lokalne samouprave.

Unapred zahvalni radnici Zastave PES-a u tridesetomesečnom štrajku!

U Surdulici 25.08.2012. godine.

Sindikati:

„Nezavisnost“ - D. Đordjević
SSMS - D. Janković
ASNS - D. Dimitrijević

Štrajkački odbor:

1. Stojković Dragan, predsednik
2. Stamenković Staniša, član
3. Stanković Goca, član
4. Đordjević Violeta, član
5. Mladenović Slavica, član

„Zastava automobili“ – Kragujevac

Kragujevačka „Zastava“ u nekadašnjoj SFRJ imala je angažovano blizu 150.000 zaposlenih, što u samoj fabrici što po gradovima širom Jugoslavije. Kada je došlo do raspada tadašnje države, nestalo je i to veliko tržište tako da se danas govori o broju od oko 45.000 radnika koji su stalno ili povremeno angažovani u „Zastavi“. Poznato je da je „Zastava“ uvek služila kao poligon za politička prepucavanja, i da su političari to uvek vešto znali da iskoriste u svojim predizbornim kampanjama. Tako se i 2008. godine tadašnja politička vrhuška na čelu sa Borisom Tadićem hvalila kako je u „Zastavu“ dovela italijanski Fiat. Danas možemo da čujemo Mlađana Dinkića kako govori da je on bio taj koji je doveo Fiat.

U vreme ozbiljnih protesta u „Zastavi“, u Srbiji su vedrila i oblačila četiri ministra. Aleksandar Vlahović, Božidar Đelić, tadašnji ministar rada gospodin Dragan Milovanović i ministar Mlađan Dinkić koje ja smatram grobarima srpske privrede. Ono što su oni uradili sa srpskom privatizacijom, mora se nazvati divljom ili pljačkaškom privatizacijom. Te, sad već davne 2001. godine, pokojni premijer Zoran Đinđić je poslao pomenute ministre iz tadašnje Vlade sa zahtovom da zatvore našu fabriku. Došli su da nas obaveste da fabrika više nema perspektivu i mogućnosti za rad. Ministri su znali da je tadašnji Sindikat na čijem sam čelu bio ja tek oformljen, i smatrali su da neće naići na veći otpor. Na njihovu žalost, prevarili su se, razgovori su tekli ceo dan i uveče kasno smo ih blokirali tako da ne mogu da izađu iz fabrike. Međutim, uspeli su da se iskradu pred zoru pre nego što su radnici došli na svoja radna mesta, ali su se prevarili jer su nakon desetak dana ponovo došli u Kragujevac i to u Skupštinu grada. U to vreme mi smo imali proteste u fabrici,

i kada smo čuli da su oni u Skupštini, oko 7.000 ljudi je blokiralo Skupštinu grada. Oni su pokušali da izađu na zadnji izlaz, ali tada je nastupio stampedo gde su sprečeni da pobegnu. Bilo je tu svašta, ali smo ih tada naterali da se tako iscepani i krvavi javno obrate radnicima i od tada se promenila čitava priča. Počeli su da pregovaraju sa nama i da usvajaju neke naše zahteve. U to vreme pokušali su da nas razjedine sa novoosnovanim sindikatima, koji su na svaki način pokušavali da destabilizuju organizaciju i da u tim mutnim previranjima nešto i ulove. Nažalost, u mnogome su to i uspeli. Do 2010. godine, dok nije došao Fiat, bilo je blizu pedesetak štrajkova. Otprilike godinu i po dana smo bili u protestima, protiv mene je podneto šest prekršajnih i krivičnih prijava.

Ljudi su dobijali neki Socijalni program, u periodu od deset godina dosta radnika je steklo uslove za penziju. Jedan broj radnika je na dobrovoljnoj osnovi napustio fabriku, uz otpremninu od 300€ po godini radnog staža. Nažalost, puno radnika danas nije ni živo, usled teškog i stresnog perioda unazad deset godina. Ulaskom Fiata u „Zastavu“ napravljena je potpuno nova fabrika, i trenutno ima oko 2.500 radnika. U medijima možete pročitati da je „Zastava“ uspešno privatizovana. Ja to nikako ne bih nazvao uspešnom privatizacijom. Mi nismo zadovoljni time, i sigurni smo da je to moglo mnogo bolje, jer posledice te nesrećne privatizacije su oko 4.000 radnika koji su ostali nezbrinuti, žargonski rečeno oni su „tranzicioni gubitnici“. To su ljudi koji će veoma teško naći novi posao, a sa druge strane nalazi se država koja nema razumevanja, niti odgovornost za zbrinjavanje tih ljudi.

Voleo bih da se sa ovog okruglog stola pošalje poruka današnjim državnim organima, koji se tobože zalažu za fer privatizaciju. Neka preispitaju dosadašnje privatizacije srpske privrede, i gde god se dokaže da je bilo zloupotrebe neophodno je raskidanje privatizacije. Oni koji su te zloupotrebe sprovodili treba da budu uhapšeni,

i da krivično odgovaraju za ono što su počinili. Mi moramo da nastavimo da se borimo i da pokušamo da sačuvamo one firme koje još uvek rade, i da budemo podrška radnicima u tim firmama.

Zoran Mihajlović, predsednik Sindikalne organizacije „Zastava automobili” iz Kragujevca

*

Zoran Mihajlović – Od 2001. godine, nalazi se na čelu Sindikalne organizacije „Zastava automobili” i od samog početka suočava se sa brojnim problemima koje ova firma ima. Sve do kraja 2011. godine, uspeva da održi firmu u životu. Radnici redovno primaju plate, regres i nagrade za minuli rad, što za firmu koja živi isključivo od subvencija nije nimalo lako. Iako su mnogi govorili i zagovarali tezu da je fabrika nerentabilna i da je treba zatvoriti, uspevamo da dođemo do strateškog partnera (FIAT-a) i do privatizacije. Cena koju su platili je ipak visoka, i od 3.500 radnika njih oko 1000 nalazi posao u Fiatu, oko 1700 uzima Socijalni program (2-5 godina do penzije), a njih 800 uzima otpremninu od 300€ po godini radnog staža, prelazi na biro gde nastavlja da prima 22000 dinara narednih 25 meseci (sa plaćenim doprinosima).

Od 2008. godine, pored funkcije predsednika sindikata u „Zastavi”, postaje i potpredsednik Samostalnog sindikata metalaca Srbije, a od maja 2011. godine, postavljen je za potpredsednika Saveza samostalnih sindikata Srbije gde se i danas nalazi.

„Raška“ – Novi Pazar

Drastičan potez radnika u štrajku

U Novom Pazaru, predsednik Udruženja tekstilnih radnika Zoran Bulatović, inače predvodnik grupe koja štrajkuje glađu, odsekao je sebi prst u znak protesta zbog, kako kaže, nebrige države prema radnicima koji gladuju u tom regionu. Bulatović je najpre odbio lekarsku pomoć, ali ga je gradonačelnik Novog Pazara, Mirsad Đerlek ipak odveo u Zdravstveni centar gde mu je zašivena rana.

Očajan i revoltiran, predsednik udruženja tekstilaca Zoran Bulatović, koji predvodi grupu koja od juče štrajkuje glađu, odsekao je sopstveni prst. Bulatović najavljuje da će to svakog dana činiti po jedan radnik – sve dok im se ne isplate zarade od 1993. godine do prestanka radnog odnosa, a na osnovu sporazuma o Socijalnom programu. Članovi Udruženja tekstilnih radnika u Novom Pazaru su se pre tri dana zaključali u prostorije svoje asocijacije, u zgradi „Jezero“ i započeli štrajk glađu. Štrajkači u novopazarskoj tekstilnoj industriji uputili su i pismo Ministarstvu finansija u kojem traže da se hitno završi konverzija dugova, kao i da država poveže i dokupi radni staž za radnike kojima nedostaje do pet godina staža za odlazak u prevremenu penziju. U tekstilnom kombinatu „Raška“, koji je zapošljavao 4.000 radnika, danas radi jedva njih stotinak. Ovaj kombinat nalazi se među 11 preduzeća u Srbiji koja će, kako je najavljeno, biti podržavljena.

Zahtevi radnika

U zahtevima, koji su upućeni Ministarstvu finansija, premijeru Mirku Cvetkoviću, ali i na adresu Ministarstva pravde, između ostalog, piše da su radnici „zakinuti“ za primanja od 65 odsto od prosečne zarade, i pred Opštinskim sudom u Novom Pazaru pokrenute su tužbe.

Sudskom zaplenom i prodajom jednog dela imovine, neki radnici uspeali su da naplate deo svojih potraživanja.

Radnici smatraju da postoji očigledna namera da se izbegnu obaveze koje su im zakonima Republike garantovana.

Udruženje tekstilnih radnika predložilo je Agenciji za privatizaciju da se prodajom imovine koja nije u funkciji proizvodnje izmiri bar deo njihovih potraživanja, što je i navedeno u njihovom pismu.

Zabarikadirani u svojim prostorijama, radnici tvrde da su njihov štrajk i ovakvi potezi usmereni prema državi zbog, kako kažu, njene nebrige prema radnicima. Oni kažu da su lokalne vlasti u poslednjih nekoliko meseci učinile sve što je u njihovoj moći da pomognu radnicima, ali da u Beogradu „neko koči sve”. Kako B92 saznaje, ispred prostorija u kojima su štrajkači zatvoreni, okupljaju se radnici i drugih preduzeća iz Novog Pazara čija je sudbina ista, a u prostorijama su radnici iz pogona fabrike „Raške” u Sjenici i Tutinu. Inače, članovi Udruženja tekstilnih radnika štrajkovali su više puta u poslednje dve godine. Pre tačno godinu dana, štrajkovali su glađu 19 dana. U tekstilnom kombinatu „Raška” koji je nekada zapošljavao oko 4.000 radnika, danas ih radi jedva stotinak.

B 92, 24.04.2009.

*

Zoran Bulatović – (54) Rođen u Novom Pazaru, bivši fudbaler, nekadašnji predsednik tekstilnih radnika Sjenice, Tutina i Novog Pazara. I pored ličnog stradanja uspeo je da svojim destruktivnim činom skrene pažnju srpske javnosti na poražavajući položaj radnika iz svog preduzeća. Juna 2010. su ga pretukla nepoznata lica zbog njegove radničke borbe. Danas je azilant u jednoj od zemalja EU.

Naše su nebo vezali žicom

Dragi moj prijatelju, drago mi je što si se javio, ali kod mene je situacija komplikovana i stoji ovako. Ja sam sa suprugom i mlađim sinom već osmi mesec u inostranstvu, tražim azil jer mi se svašta izdogađalo, znaš i sam za ovih poslednjih pet godina. Ali prošle godine je dostiglo vrhunac kad su počeli otvoreno da mi prete, porukama i pozivima u gluvo doba noći, da će mi napasti porodicu i da me neće biti uskoro. Kulminiralo je kad su mi nepoznati ljudi pratili sina ceo septembar, svaki dan kad je išao u školu, i dete se povlačilo sve više u sebe (inače 2008. su pokušali da ga kidnapuju, prijavio sam policiji, dali smo izjavu sa svedokom da bi mi u avgustu 2011. na moje pitanje šta je sa slučajem odgovorili da ne postoji dosije sa tim mojim slučajem... I kome ja da se obratim više i kome da verujem...). Tada sam se stvarno zabrinuo i odlučio sam da napustim zemlju, čak mi je i otac rekao: „Molim te idi, ne čekaj da se desi neko zlo“.

Svi su u Pazaru znali za moju situaciju, policija, NVO, Zaštitnik građana, svi su okretali glavu a političari su nastavili hajku na mene i moju porodicu. Nisam imao kome da se obratim, a i iskreno više nikome ne verujem. Informacije cure na sve strane i izvrću se činjenice, sve se vrti u krug, kupuje se vreme, to oni rade... Nisam se nikome javio, samo sam otišao, glavu da spasavam... Nije lako, porodica, deca su mi dole ostala, i dalje nemilice pljuju po meni, hajka i dalje traje, pravi psihološki rat protiv mene. Šta će ovde biti ne znam, još čekam odgovor, sve papire sam dao kao dokazni materijal. Neka mi je Bog na pomoći. Eto tako ti sad živi „radnički lider“. Drago mi je da se i dalje boriš i istrajavaš u svemu, jer sigurno nije lako, ja to najbolje znam...

Želim ti i dalje puno uspeha i da na kraju sve bude u vašu korist, jer će se sa tim alama iz Srbije teško izaći na kraj. Puno sreće!

Veliki pozdrav od tvog druga Zorana

Pismo Zorana Bulatovića iz azilantskog kampa, septembar 2012.

Zrenjanin, jedan od najvećih gubitnika u tranziciji

Zrenjanin je u vreme stare Jugoslavije bio grad koji je pre svega imao toliku robnu razmenu u okviru kombinata koji se zvao „Servo Mihalj“, da danas tu razmenu imaju tri nekadašnje republike zajedno BiH, Makedonija i Crna Gora. Zrenjanin je pre svega bio jedan veliki industrijski grad, koji danas ima isti broj stanovnika kao i 1981. godine, a to je 135 hiljada. Davne 1981. godine bilo je zaposleno oko 80 hiljada ljudi, a danas radi jedva 17 hiljada. To je pokazatelj koliko je veliki broj ljudi ostao bez posla u ovoj tranziciji, i ono što ja mogu da kažem jeste da je Zrenjanin bio „očigledna nastava“ kako se kroz privatizaciju mogu opljačkati industrijska preduzeća, i kako se fabrike mogu gurnuti u stečaj sa ciljem da se oni koji kupuju oslobode balasta radnika i akcionara, što je i bio osnovni cilj. To je ono što je i Verica Barać zagovarala u našim stalnim debatama, pošto je bila na Anketnom odboru skupštine grada, kada smo mi pokušavali da kažemo istinu o preduzećima koja nestaju u Zrenjaninu. Država je zagovarala sistem prodaje fabrike kao nekretnine, a ne kao privrednog subjekta. Na taj način nije vodila računa šta će posle biti sa preduzećima, nakon godinu, dve kada se ispune prve obaveze Ugovora. Takođe, ulazio je i prljavi kapital. Kapital od prodaje cigareta, kapital od prodaje narkotika što se kasnije i ispostavilo kao tačno. Privredni subjekti su postepeno nestajali, a radnici ostajali bez posla. Tu je nažalost jedina svetla tačka bila „Jugoremedija“, koja se deset godina nalazi u borbi.

Ja mislim da su političari najodgovorniji u celoj toj priči. Oni su imali moć da prodaju fabriku kome oni žele, mogli su da prave zakone koji su doveli do toga da nakon godinu, dve sa fabrikom možeš da uradiš šta hoćeš. Mogli su da transformišu fabrike, izmeste ili ugase proizvodnju. Tako su političari u gradu Zrenjaninu doneli lokalnu uredbu, protiv koje smo se mi bunili i borili,

a koja kaže da se privredni subjekti koji duže ne rade mogu pretvoriti u građevinsko zemljište. Drugim rečima, prvo se fabrika uništi, zatim se na tom mestu izgradi neki tržišni centar ili stanovi. To je činjenica koja govori da oni nisu ni želeli da se te fabrike pojave kao privredni subjekti na tržištu, već da to postanu nekretnine bez radnika i akcionara.

Ima više aspekata deindustrijalizacije u Zrenjaninu. Ljudi su ostajali bez svog kapitala u vidu akcija, koje su dobijali na principu godina staža. Govorili su nam da smo to dobili na poklon, da je to palo sa neba. To nikako nije palo sa neba, to su silne generacije naših očeva i dedova uradile za vreme socijalizma u tim fabrikama. Ako je Srbija pre nekog kraćeg vremenskog perioda mogla da ima zakon o restituciji, i to da je vraćala imovinu svima kojima je nova vlast 1945. godine nakon oslobođenja uzimala, mi možemo da očekujemo da ćemo ako se ozbiljno budemo zalagali za te vrednosti, moći da tražimo jednom ovo što je uzeto u tranziciji na jedan pljačkaški i otimački način. Zašto to govorim? Zato što znamo da je grad Zrenjanin pre trideset godina imao 70-80 hiljada radnika, a danas ima jedva 17 hiljada. Očigledan je primer da su te ljude ostavili bez ekonomske moći da žive, ne bilo šta drugo da rade, nego da žive. Samim tim su ubili jedan grad, i ostavili ga bez omladine koja će tu završavati škole i zapošljavati se. Mi smo imali situaciju osamdesetih godina da su mladi ljudi završavali fakultete i vraćali se u uspešnu zrenjaninsku privredu. Danas, ko ode na školovanje više se ne vraća, jer prosto nema gde da se vrati. To je vrlo ozbiljan problem, drugo, sa aspekta budžeta grada više nemamo budžet koji može da zadovolji potrebe celog stanovništva. Danas se suočavamo sa činjenicom da mesne zajednice više ne mogu da se finansiraju, jer nema samodoprinos. Samodoprinos nema zato što nema industrije, niko više ne radi, nema izdvajanja iz ličnog dohotka onih jedan, dva ili tri posto da bi mogao da se finansira život grada. Nema priliva sredstava za društvene potrebe, nema nijednog javnog interesa da nešto u gradu opstane i nema male privrede da bi ljudi mogli da žive od svog rada.

Jer ako ne živite od svog rada, vi ste onda teret svih onih koji vas vole i svih onih koji moraju da vas opsluže. To su javne institucije grada ili vaši supružnici, roditelji i slično. Mi danas imamo jednu vrlo ozbiljnu situaciju, a to je da penzioneri izdržavaju ljude moje dobi, ljude od 48 godina. Jedan vrlo ozbiljan društveni problem. U tom dobu svog života trebalo bi da ste u najboljem životnom periodu, kada ste sa životnim i radnim iskustvom, više niste početnik i imate još dosta do penzije, i trebalo bi da izdržavate i starije i mlađe. No, vi ste ustvari teret penzionerima, a vaša deca ne mogu da očekuju od vas neku materijalnu podršku. Kako su fabrike prestale sa radom, tako su otpušteni radnici neprestano tražili načine da obezbede egzistenciju sebi i svojoj porodici, i sa nešto malo otpremnine, započinjali su neke nove poslove i to je dovodilo do novih problema. Tako smo imali situaciju da je u gradu u jednom trenutku bilo hiljadu taksista, ta branša, ta delatnost postala je socijalni problem. Počelo je sa tučama, paljenjem, otimanjem kola i svega i svačega. Sukob nije bio među tim ljudima zato što su oni problematični, nego zato što je sistem to od njih napravio.

Ne bih situaciju u svom Zrenjaninu stavljao u neki svetski kontekst, jer prosto praksa je pokazala da u Srbiji, pa samim tim i u Zrenjaninu, sve se svodilo na to da je cilj društvenu imovinu pretvoriti u privatnu. Nije se primenjivao model koji bi trebalo da bude podjednak, da imamo društvenu, akcionarsku i pojedinačnu svojину, nego se favorizovao samo jedan model, a to je pojedinačno vlasništvo. Što je najgore, jedan gazda nije favorizovan tako što je njemu dato pravo uprave kada kupi većinski paket akcija, već kad kupi i manjinski deo preduzeća. Taj gazda se onda pojavljivao kao apsolutni gospodar. To apsolutni gospodar značilo je da ne koristi državu samo tako što mu je prodala, nego se država sklanjala sa strane, a on je sa privatnom vojskom, privatnom armijom napravio takav sistem da mu ne može niko prići. Apsolutno je jasno da ako je njegov profit bio dobar, to bi značilo da će se umnožiti i broj radnih mesta, i da će se na neki način i radnici zadovoljiti privatizacijom.

Iskustvo je pokazalo da niko nije ulagao u tehnologiju i u nova radna mesta, ali uzimao je sve što se moglo uzeti u prve dve, tri godine, a onda bi firmu oterao u stečaj preko nekih svojih sestrijskih firmi, i tako došao do „čistih zidova“. Zašto? Zato što se prljavi novac u prvoj akumulaciji kapitala uvlačio u fabrike. Sada imamo drugi krug akumulacije kapitala gde se pojavljuju banke, koje na legitiman način preuzimaju te pljačkaške privatizacije. Zašto? Zato što su svi oni koji su se pojavili u prvom krugu došli sa sumnjivim novcem i firme odveli u stečaj. Podizali su i kredite koje su im banke legitimno davale, uzimali su novac i pobjegli sa njim, a time što nisu vraćali kredite ostavili su mogućnost da banke legitimno mogu preuzeti sve. To više ni jedan Strazbur, ni jedan Međunarodni sud ne mogu da vrate akcionarima, iako je sve urađeno pljačkaški. Ja lično mislim da gazde neće vratiti radnike na njihova radna mesta da bi tako ostvarili dobar profit, jer to nisu prave gazde i nisu kupovali fabrike sa ciljem da rade nešto. U Srbiji je privatizovano oko 2.600 fabrika, od toga je jedna trećina ugovora raskinuta, i jasno je da je država ta koja je branila nesavesne gazde iako je još jedna trećina nestala u stečaju i propasti. To nam govori da je ceo sistem napravljen tako da se stvori pogodno tlo za pljačku, i da se društvena imovina koju je radnik posedovao od 1963. godine po Ustavu preda nekom drugom. To je trebalo uzeti za male pare i time ne dozvoliti da radnici imaju upravljačku moć. Čim prodaja nije bila poštena dobili smo kriminal. Ne možete graditi vladavinu zakona na kršenju Zakona, i to je osnovni problem u Srbiji, koja plaća taj danak. Imamo slučajeve da se hapse pojedinci koji su privatizovali nešto, ali šta radnici i akcionari imaju od toga? Ništa! Mi nemamo ništa od toga što pune zatvore. Oni moraju da isprave greške koje su napravljene u tranziciji. Dakle, neophodno je da vrate na početnu situaciju ili da obeštete akcionare i radnike koji su ostali bez svojih radnih mesta. Samo tako će se napraviti normalan i zdrav sistem. Nije problem cele stare Jugoslavije nastao tada kada je došlo do privatizacije devedesetih godina. Problem je nastao mnogo ranije, kada su se „nacionalisti“ udružili sa „staljinistima“,

i kada su se Titovi poslušnici udružili sa nacionalistima i osmislili taj sistem pljačke. Devedesetih godina ukidanjem radničkih saveta, sindikalnih organizacija, ukidanjem zakona o lokalnim samoupravama koje više nisu bile nosioci vlasništva u svojim sredinama, stvoren je sistem da se iz jednog centra odlučuje kome se privatizuje. Postavljeni su direktori koji su bili sve i svja u svojim preduzećima, a svu vrednost i koliko šta vredi znala je Služba državne bezbednosti. Svi ljudi koji su bili bliski vlasti znali su šta koliko vredi i šta treba i kako treba kupiti. Danas je to teško vratiti, ali se može obešteti i može se promeniti u Zakonu. Zato radnici moraju napraviti neki front koji će ići ka ispravljanju grešaka u tranziciji.

Branislav Markuš, UG Ravnopravnost
TV Scripta, Zagreb, 18.05.2012.

Zgrada Skupštine grada Zrenjanina (Torontalska županija)

„ZIP“ – Zrenjanin

Zrenjaninska industrija piva je prva fabrika u gradu Zrenjaninu nastala 1745. godine. Preživela je kao i mnoge druge fabrike ratove i bombardovanja, ali nije privatizaciju. Izlaskom iz stečaja 2000. godine Zrenjaninska industrija piva pokreće proizvodnju. Nije to bila proizvodnja kao u najboljim danima, ali je nagoveštavala bolje dane. Kao akcionarsko društvo u kojem su radnici, mali akcionari imali većinski deo akcija, oko 62%. Upravni odbor donosi odluku da se problematična mesta u proizvodnji uklone, tako što će se kupiti nova oprema. U samoj proizvodnji postojala su tri kritična mesta: sita u varioni, hladnjak za obradu sladovine i linija za punjenje i etiketiranje. Odluka Upravnog odbora je sprovedena i proizvodnja piva je mogla da se unapredi i poveća.

Tokom leta 2003. godine stiže ponuda od strane konzorcijuma „Pan bira“. Ponudu su naslovili kao „dobre namere“. Ponuda se odnosila na to da žele da unaprede proizvodnju i da nam pomognu u marketingu i navodno stalo im je do toga da održe tradiciju Zrenjaninske industrije piva. Da bi u tome uspeali dali su ponudu za otkup akcija od „malih akcionara“ po ceni od 137 din. Procena vrednosti akcija AD ZIP koju je uradila UMA Srbija bila je 932,36 din. Naravno, da bi snizili vrednost akcija odradili su svoj marketing i uspeali su da u tri kupovine na berzi kupe većinski deo akcija.

Poslovanje ZIP-a u prva tri meseca privatizacije se održavalo na dotadašnjem nivou. Sledeći korak većinskog vlasnika je bio smanjenje plata za 50%, da bi kasnije smanjio na minimalac. Prave se sestrinske firme, pa radnike ZIP-a upućuju na privremeni rad.

Naravno, privremeni rad prerasta u rad na određeno vreme. Sestrinske firme se gase ili odlaze u stečaj. Na ovaj način se zakonski oslobađaju radnika, i ZIP sa oko 400 zaposlenih smanjuje se na 250, pa 130, i pred stečaj ostalo je desetak radnika. Stečaj ZIP-a otvoren je, po sili zakona, juna 2010. godine i još traje...

Borba radnika i „malih akcionara“ ZIP-a počela je tek kada je dogorelo do noktiju. Proizvodnja piva je ugašena, neisplaćena su višemesečna primanja, neplaćeno PIO i zdravstveno osiguranje. Radnici se obraćaju lokalnoj samoupravi i republičkim organima vlasti. Osim lepih reči podrške ništa drugo nisu dobili. Sredinom januara 2008. godine „mali akcionari“ se organizuju i podnose zahtev UO ZIP-a da im se omogući uvid u poslovanje fabrike. Zahtev je odbijen zbog proceduralnih grešaka, od strane predsednika UO Miroslave Rajić. Marta 2008. godine „mali akcionari“ se obraćaju Trgovinskom sudu u Zrenjaninu, da im sudskim rešenjem omogući uvid u poslovanje ZIP-a. Trgovinski sud traži od „malih akcionara“ da prilože dokaz o vlasništvu akcija. Upućujemo novi zahtev i molimo sud da vlasništvo akcija proveri na zvaničnom sajtu Centralnog registra hartija od vrednosti RS, jer nam materijalno stanje ne dozvoljava pribavljanje potvrde, neisplaćenih 16 plata. Trgovinski sud uvažava zahtev i nalaže UO ZIP-a da pruži na uvid tražena dokumenta. Naravno ovo je tek prva prepreka koja je stajala na putu. Sledi sakrivanje i uništavanje dokumenata, zastrašivanje i fizičko obračunavanje sa akcionarima, koji su došli da fotokopiraju dokumenta. Onemogućeno je fotokopiranje zbog neispravnosti fotokopir aparata. U pomoć dolazi „Jugoremedija“ i Pokret Ravnopravnost dajući fotokopir aparat i potreban materijal.

Dok su se dokumenta o poslovanju ZIP-a prikupljala, 22.02.2008. godine dopisi se upućuju Policijskoj upravi Zrenjanin, predsedniku Opštinskog suda Zrenjanin i Ministarstvu finansija poreska uprava filijala Zrenjanina.

Predstavnici ZIP-a odlaze kod organa lokalne samouprave, inspekcije rada, sanitarne inspekcije, gradonačelnika itd. Predstavnici ZIP-a obilaze i partije koje su u republičkom i lokalnom parlamentu, održava se skup radnika, akcionara i penzionera ispred fabrike, 28.02.2008. godine. Na skupu su prisutni i lokalni a i republički mediji.

Kada je završeno prikupljanje dokumenata o poslovanju ZIP-a, mada mnoga dokumenta nisu data na uvid, pristupilo se pripremanju krivične prijave protiv većinskog vlasnika. Zašto? Kome god smo se obratili sve je ostalo na obećanjima i u krivičnoj prijavi smo videli jedinu mogućnost da se ZIP spase, a krivci za njegovu propast kazne. Pribavljena dokumenta o poslovanju fabrike dajemo advokatu koji priprema krivičnu prijavu. Pribavljena dokumenta koja će biti priložena uz krivičnu prijavu snimamo na CD i ponovo obilazimo organe lokalne samouprave i političke partije u našem gradu. Uz pomoć pokreta Ravnopravnost odlazimo i u Republičku Skupštinu u poslanički klub SPS-a, gde ih upoznajemo sa stanjem ZIP-a i dajemo CD sa podacima o zloupotrebi. Podnosi se krivična prijava protiv većinskog vlasnika.

Radnici i „mali akcionari“ i dalje obilaze organe lokalne samouprave i političke partije u gradu. Pridružuju se protestima radnika fabrika koje su isto uništene lošom privatizacijom. Krivična prijava protiv većinskog vlasnika je odbijena. Posle ovakvog epiloga, odbijanja krivične prijave, mali broj radnika i „malih akcionara“ je nastavio borbu. Dok je trajala borba radnika i „malih akcionara“ da spase fabriku, većinski vlasnik je na sve moguće načine prisvajao imovinu ZIP-a. Početkom juna 2010. godine dolazi u fabriku i seče liniju za punjenje i etiketiranje sa namerom da je otuđi. U tome ga sprečavaju radnici okupljanjem ispred fabrike.

Juna 2010. godine, odazivamo se pozivu gradonačelnika i pravobranioca lokalne samouprave. Na sastanku kojem su prisustvovali radnici ZIP-a, Mega Spasa, Pivare Komerc i penzioneri predloženo nam je da je najbolje da ZIP ode u stečaj i traženo je od prisutnih, a bilo ih je oko 20-ak da se glasa. To praktično znači da je tih dvadesetak ljudi odlučilo o sudbini ZIP-a, a većina prisutnih zvanično nije bila zaposlena u ZIP-u. Glasanje je obavljeno i većinom glasova za stečaj gradonačelnik je rekao da će grad platiti potrebne takse da bi se u ZIP-u pokrenuo stečaj. Ovo obećanje je izvršeno i u ZIP-u je pokrenut stečaj jula 2010. god. koji još traje.

Potraživanja radnika na osnovu izvršnih sudskih presuda, neisplaćena lična primanja ušla su u stečajnu masu. Radnici su ostali bez plaćenog staža, neisplaćenih ličnih primanja, a i bez akcija koje su posedovali.

Radivoj Adamov, bivši radnik

*

Radivoj Adamov - Rođen 1956. godine u Zrenjaninu, gde je završio Hemijsko tehnološku školu, a 2000. godine, zapošljava se u ZIP-u. Privatizacija u ovoj fabrici se sprovodi 2003. godine, kada i počinje propast ZIP-a. Višegodišnja agonija završila se stečajem, a njegova firma se 2010. godine, briše iz Privrednog registra i time prestaje radni odnos. Organizator je raznih protesta protiv nezakonitog urušavanja najstarije zrenjaninske fabrike, a 2010. godine, zajedno sa dvoje svojih kolega sprečava iznošenje mašina iz zrenjaninske pivare. Njihov nesavesni gazda je završio u zatvoru, ali pivara nikad više nije proradila.

Reč, dve o gazdi

Momčilo Rajić (53) bio je i ranije hapšen zbog preprodaje alkoholnih pića, utaje poreza i pranja novca, ali je uvek puštan iz pritvora. Rajić je poslovnu imperiju u proizvodnji alkohola proširio kupovinom pivara u Bečeju, Zrenjaninu, Jagodinske pivare i pogona u Tite-lu, ali su mu ove firme oduzete zbog nesipunjavanja obaveza. Rajić je počasni predsednik FK Spartak i kum Tomislava Karadžića, predsednika Fudbalskog saveza Srbije. Subotički biznismen zvani Moma Spas, nagodio se sa državom, kojoj će morati da plati oko 60 miliona dinara, a moraće i da odleži šest godina u zatvoru Odlukom Specijalnog suda. Rajiću je u zatvorsku kaznu uračunata i prethodna presuda od dve godine zatvora, koja mu je izrečena zbog istog krivičnog dela. Osim zatvorske kazne u obavezi je da plati pet miliona dinara i 54.778.000 dinara na ime protivpravno stečene imovinske koristi, a novac će se sliti u državni budžet u naredne dve godine, ali bivši radnici ZIP-a neće od toga imati nikakve koristi.

Etiketa zrenjaninskog piva iz 1995. godine

„Šinvoz“ – Zrenjanin

„Šinvoz“ je osnovan septembra 1887. godine, kao radionica za održavanje i opravku šinskih vozila. Rad nije prekidan ni za vreme balkanskih ratova, I i II svetskog rata, rata u bivšoj SFRJ, pa čak ni za vreme bombardovanja 1999. godine. Sa nekadašnjih rekordnih 1600 zaposlenih, danas je spao na 20 do 30 proizvodnih radnika. Da nije bilo kriminalne privatizacije sledećeg meseca bi slavili 125 godina od osnivanja, ali strah nas je da ova godina ne bude i poslednja u postojanju „Šinvoza“.

„Šinvoz“ nikad nije imao dobre plate, ali su bile redovne. Međutim, kad su od 2002. godine, plate počele da izostaju, prvo jedna pa do celih pet, jer ŽTP – Beograd prekida da izmiruje svoje obaveze, postaje vidljivo da se ostvaruje poznati scenario kojim se firme dovode do beznađa radi što lakše prodaje i privatizacije na srpski način.

ŽTP – Beograd nam nameće za direktora mladog čoveka iz Arandjelovca sa samo jednom namerom, da pripremi „Šinvoz“ za prodaju a po željama nalogodavaca. Počinje besomučna kampanja da je za „Šinvoz“ jedini izlaz iz krize i problema privatizacija. To se konačno i dešava krajem aprila 2004. godine, kada na aukciji „Šinvoz“ kupuje totalni anonimus Nebojša Ivković, kao fizičko lice na višegodišnjih rata. Broj zaposlenih je bio oko 450 radnika. Naizgled prva godina donosi poboljšanje, polako se nadoknađuju zaostale zarade i rađa se optimizam za budućnost preduzeća. Kasnije uviđamo da je i taj segment deo scenarija uvođenja firme u totalnu propast i preuzimanja celokupne imovine od strane vlasnika, i to bez zaposlenih. Prva sumnja u nameri vlasnika se javlja angažovanjem u Upravnom odboru kao i za savetnika Nebojše Ivkovića, osobe koja je bila poznata po najprljavijim poslovima u ŽTP – Beogradu, i po uništavanju firme „Bratstvo“ iz Subotice. Sve postaje jasno tokom 2006. godine, kada se i pored porasta proizvodnje plate konstantno smanjuju.

To izaziva u leto 2006. godine, obustavu proizvodnje – štrajk koji je trajao više od mesec dana. Ovaj štrajk se može smatrati početkom borbe protiv vlasnika i već tada vidljive, neuspele privatizacije.

Vlasnik već uveliko sve finansijske transakcije vrši preko svoje druge firme „TTC“ - Logistic tako da „Šinvoz“ uvlači u dužnički položaj prema „TTC“ – Logistici koja inače ima 5 do 7 zaposlenih. Krajem 2006. godine, počinju potpuno da izostaju plate, pa je radnicima do stečaja novembra 2007. godine, ostalo neisplaćenih devet plata. Znači, 16. novembra 2007. godine, vlasnikova firma „TTC“ – Logistic, uvodi „Šinvoz“ u stečaj i svi radnici odlaze na tržište rada.

Nepunih mesec dana kasnije zahvaljujući Pokretu Ravnopravnost i Zdravku Deuriću, koji nas u teškim trenucima organizuju i pod njihovim vođstvom zauzimamo firmu i držimo je nekoliko meseci pod kontrolom sve do sramne Odluke suda da napustimo fabriku pod pretnjom prinudnog izbacivanja. 15. januara 2008. godine, organizovano, preko 500 radnika odlazi za Beograd, rešeni da tamo ostanu dok god se ne raskine privatizacija. U toku noći u Domu Sindikata nam umire radnik, i tek nakon toga nas prima ministar Mlađan Dinkić. Čvrsto nam obećava raskid privatizacije, što se i dešava već poslednjeg dana januara 2008. godine. To je valjda jedino obećanje od političara da nas nisu izigrali, a svi su obećavali sve i svašta.

Međutim i taj raskid privatizacije je bio samo da nas skinu sa vrata, jer smo tek kasnije shvatili da nam je ostala omča oko vrata – stečajni postupak u koji niko nije želeo da zalazi, a za nas je to bilo živo blato iz kojeg nismo mogli da se izvučemo, mada je svima bilo jasno da je stečaj režiran. Borba za povraćaj firme, imovine i radnih mesta se nastavlja do današnjeg dana, sa manje radikalnim metodama i više se premešta na politički teren i konstantnim pritiscima na institucije države koje do danas ostaju neme (dopisi, saopštenja, konferencije za štampu, tribine...)

Problemi u štrajku su manje više isti u svim štrajkovima, a to je razjedinjenost radnika po sindikalnoj liniji, na proizvodne radnike i službenike, na štrajkače i na one lojalne rukovodstvu. To su osnovni razlozi za neuspeh svakog štrajka. Isti problemi su značajni i u toku protesta ili najveći problem i protivnik kojeg još nismo uspeli da savladamo je sprega korumpirane vlasti, sudstva, policije, politike i takozvanih tajkuna.

Takođe veliki problem u protestu su bili oni koji su najviše nudili pomoć, da bi nam kasnije zabadali nož u leđa. Ovim se postizala velika nesigurnost, i kome uopšte verovati u ovoj državi? Problemi koji se ne mogu zaobići su napadi na živote i imovinu aktivista u borbi, razne pretnje, ispisivanje pretećih grafiti, paljenje automobila pa konačno i pritvaranja vođe ovih protesta, Zdravka Deurića.

Naši uspeši:

- Raskid ugovora o privatizaciji.
- Upoznavanje celokupne javnosti Srbije o pljačkaškoj privatizaciji „Šinvoza“.
- Uz veliku pomoć Saveta za borbu protiv korupcije i pokojne Verice Barać, došli smo na spisak Saveta Evrope do 24 problematične privatizacije koje se moraju ispitati.
- Stigli smo do svih institucija Srbije i najviših državnih funkcionera (na žalost bez ikakvih rezultata).
- Jedan od najvećih uspeha je da smo jedini u Srbiji ujedinili poziciju i opoziciju da oformi Anketni odbor o „Šinvozu“ čiji je Izveštaj da je stečaj u „Šinvozu“ namerno izazvan, a Skupština grada Zrenjanina jednoglasno usvojila. Moramo napomenuti da na ovaj značajan uspeh, veliku mrlju stavlja gradonačelnik dr Mileta Mihajlov i zamenik predsednika opštine Zrenjanin, koji nakon mesec dana od donete Odluke Anketnog odbora i Skupštine grada, odlazi u posetu „Šinvozu“, bez ikakve najave, sa medijima gde daje podršku Nebojši Ivkoviću, gazeći Odluku Skupštine kao najvišeg organa vlasti u gradu. Ni to nije bilo dovoljno, te posle ove sramne posete,

gradonačelnik odlazi u Beograd, u Vladu Republike Srbije, gde moli da se daju poslovi „Šinvozu“. Lično smatram da su ovo bili jedni od najvećih udaraca borbi radnika „Šinvoza“ za pravdu.

Naši neuspesi:

- Neuspeh bi se mogao analizirati sa raznih aspekata, ali bi se sve svelo na jedan: i posle skoro pet godina uporne borbe, većina radnika je i dalje na ulici bez svoje imovine i radnih mesta, a time i bez prava na život.

Sudbina „Šinvoza“ je verovatno najcrnja po broju izgubljenih života tokom ove borbe. Pre stečaja kada su počele da izostaju plate, tri radnika su digla ruke na sebe, ostavljajući oproštajna pisma na svojim radnim mestima. Izgubili smo tridesetdevetogodišnjeg radnika na samom protestu u Beogradu. Svih ovih godina, retko kad izađe lokalni list u kojem nema čitulja nekog od radnika koji su radili do 2007. godine u „Šinvozu“. Razlozi su jasni: stres, nemaština i beznađe. Umrlih, aktivnih radnika iz 2007. godine, se ubrzano približava broju pedeset.

Što se mene lično tiče, mogu reći da do pre tri godine nisam imao zdravstveni karton, i ni dana bolovanja dok sam radio. Tad mi je otkriven dijabetes sa neverovatnih 27 jedinica šećera (skoro pet puta više od normalne vrednosti). Od prvog dana sam na insulinu i šest vrsta lekova sa pritiskom 200/110. Ekonomsku situaciju ne vredi ni opisivati. U kući sa pet visoko-školskih diploma radi samo jedan sin i to kao portir za 18.000 dinara. Sad mi se i porodica raspada jer mi sin i snaja odlaze u drugi grad tražeći posao i odvođe mi unuke, jedinu moju radost i sreću u životu.

Strategija ubuduće mora biti:

- Borba mora biti što radikalnija u okviru zakonskih normi, jer je to jedino što dosadašnje vlasti razumeju.
- Apsolutno jedinstvo u svakom pogledu i po svim osnovama.
- Ujedinjenje svih radnika – akcionara na nivou Srbije sa sličnim

sudbinama jedino može doneti konkretne uspehe i naterati vlast da rešava njihove probleme.

Na kraju u ime radnika – akcionara „Šinvoza“, moram izraziti veliku zahvalnost svima onima koji nam daju nadu da ćemo dočekati pobedu, ako ne uz pomoć Evropskog parlamenta i Evropske unije. Posebnu zahvalnost dugujemo Zdravku Deuriću, Pokretu Ravnopravnost, Savetu za borbu protiv korupcije, pokojnoj Verici Barać i listu „Republika“ koji nas je jedino iskreno medijski pratio i vodio tokom svih ovih godina, svim pojedincima, organizacijama i pokretima koji su nam sve ovo vreme davali konkretnu i moralnu podršku.

dipl. maš. ing Dragomir Eremić, bivši radnik – akcionar

Dragomir Eremić – Rođen 1952. godine u Zrenjaninu, napunio trideset godina radnog staža u zrenjaninskoj fabrici šinskih vozila. Pre privatizacije je bio predsednik Upravnog odbora „Šinvoza“. Privatizaciju i prvi štrajk u fabrici 2006. godine, dočekuje na mestu direktora komercijalnog sektora. U štrajku ne učestvuje zvanično jer je član rukovodstva fabrike, međutim podržava svoje dugogodišnje kolege i saradnike te prilikom konstituisanja Upravnog odbora nakon privatizacije, radnici – akcionari su ga izabrali da njihove interese zastupa u novoformiranom Upravnom odboru. Nakon šikaniranja i pretnji, biva smenjen od strane novog gazde, pod izgovorom da je došlo do promene nekakvih zakona, u koje nije bio upoznat od strane pravne službe svoje fabrike. Danas nezaposlen.

„Jugoremedija“ – Zrenjanin

„Jugoremedija“ je privatizovana 10. septembra 2002. godine, na aukcijskoj prodaji 41,93% akcija iz državnog portfelja. Prodaja akcija „Jugoremedije“ je jedini poznat slučaj u kojem je Agencija za privatizaciju iskoristila zakonska ovlašćenja da proda jednu fabriku zaobilazeći berzu. „Jugoremediju“ kupuje farmaceutska, kozmetička i dijetetska industrija ad „Jaka 80“ iz Radoviša sa osnivačkim kapitalom od 1000\$, u većinskom vlasništvu Jovice Stefanovića – Ninija, koji je u vreme kupovine 41,93% kapitala „Jugoremedije“ bio na interpolovoj poternici, između ostalog i zbog šverca lekova.

Kupac se obavezao da će platiti kupoprodajnu cenu u roku od pet dana od održane aukcije. Zatim, da u „Jugoremediju“ investira 360.000.000,00 dinara u roku od 30 meseci, a da to ulaganje bude izvršeno gotovim novcem ili materijalnim sredstvima i time izvrši dokapitalizaciju fabrike. Treći uslov je bio, da zbog obaveze investiranja obezbedi bezuslovnu bankarsku garanciju. Zbog nepoštovanja navedenih klauzula iz kupoprodajnog Ugovora, u narednom periodu doći će do prvih sukoba između radnika i novog rukovodstva fabrike.

Oko dvestotine radnika „Jugoremedije“, članova samostalnog sindikata, posle niza upozorenja i jednočasovnih obustava rada, konačno stupaju u prvi, generalni štrajk 27. decembra 2003. godine, sa izričito radničkim zahtevima koji se tiču malih plata i ponuđenog kolektivnog ugovora. Pre ponoći, uoči dočeka 2004. godine, Jovica Stefanović – Nini je sa oružanom pratnjom ušao u fabriku „jurišajući na skladište gotovih proizvoda (lekova)“, ne prezajući čak ni da upotrebi silu nad radnicima koji su hteli da ga spreče u njegovim namerama da isprazni magacine, koji su u tom trenutku imali na zalihama lekove u vrednosti od 11,5 miliona evra. Posle pregovora u kojima je posredovao i tadašnji gradonačelnik Zrenjanina Milan Čežek, postignut je dogovor da se ispune zahtevi radnika. Štrajk se okončava 07. januara 2004. godine, a kasnije će se pokazati, da nijedna tačka od postignutog dogovora neće biti ispoštovana od strane Jovice Stefanovića – Ninija, niti od njegovog novoustoličenog direktora Aleksandra Radovanovića.

Jovica Stefanović – Nini, u datom vremenskom periodu nije položio bankarsku garanciju i time nije nastupio dan ispunjenja uslova, ali Akcijskom fondu to ne predstavlja problem i Jovici Stefanoviću – Niniju daje fabriku na upravljanje. Problem nastaje kada Jovica Stefanović – Nini počinje da narušava prava malih akcionara. Najdrastičnije kršenje ugovora je kada Jovica Stefanović – Nini, mimo Skupštine akcionara, 17. juna 2003. godine, falsifikuje zapisnik i donosi Odluku da izvrši dokapitalizaciju putem konverzije duga u akcije, i time postaje većinski vlasnik „Jugoremedije“ sa 61,02% kapitala, zanemarujući prava ostalih vlasnika. Posle prevare, poslovodstvo započinje sa šikaniranjem radnika – akcionara koji su se samoorganizovali i prikupili zastupničke izjave, kako bi učestvovali u radu Skupštine. Radnike – akcionare prisilno teraju da se iščlane iz samostalnog sindikata, a pojedinci se premeštaju na nova radna mesta, čak i po drugim gradovima u kojima Stefanović ima svoje firme. Onima koji su odbili premeštaje nezakonito se raskida ugovor o radu.

Drugi štrajk počinje 11. maja 2004. godine, sa isključivo vlasničkim zahtevima, gde akcionari skreću pažnju na kršenje zakona i ugovora od strane Agencije za privatizaciju, Akcijskog fonda i „Jake 80“ iz Radoviša. U noći između 19. i 20. avgusta 2004. godine, žandarmerija na čelu sa generalom Milivojem Mirkovim ulazi u fabriku, javno se stavlja na stranu jednog od suvlasnika (Jovice Stefanovića – Ninija) i prisilno izbacuju male akcionare iz svog poseda, a policija narednog dana zadržava četvoro akcionara u četvorodnevnom pritvoru, pod izgovorom da su narušavali javni red i mir, te time ometali policiju u svom radu. Od tog dana, počinje represija prema radnicima – akcionarima koji su podržali vlasničke zahteve svojih kolega. Raskidaju se ugovori o radu blizu 150-oro radnika, a sve uz podršku suprotstavljenog sindikata (Nezavisnost) koji je javno podržao Stefanovića u toj odluci.

Nakon višegodišnje uporne i solidarne borbe radnika – akcionara, decembra 2006. godine, pravosnažnom i izvršnom sudskom presudom zaključeno je da se raskida pređašnja privatizacija sa Jovicom Stefanovićem, zbog nepoštovanja ugovornih obaveza, te se državi vraća vlasništvo od 41,93% a malim akcionarima 58.07% vlasništva.

Od tog trenutka usledila je četvoromesečna opstrukcija izvršenja pravosnažnih sudskih Odluka koju je Stefanovićeva uprava iskoristila da obustavi proizvodnju i donese niz štetnih poslovnih odluka, kako bi izazvali namerni stečaj.

Uprkos pritiscima vlasti koji su nastali nakon raskida ugovora sa Stefanovićem, uprava koju su postavili mali akcionari 01. marta 2007. godine, u kratkom roku je uspela da konsoliduje preduzeće i da već 2008. godine, započne investiciju u vrednosti od 14.000.000€, kako bi izvršili sanaciju proizvodnih pogona radi usklađivanja sa međunarodnim GMP standardima.

U periodu od 11. juna 2010. godine do 11. maja 2011. godine, uprava, akcionari i zaposleni su pod konstantnom policijskom istragom na osnovu anonimnih prijava u kojima se navode zloupotrebe prilikom sanacije, čime se ometa rad, nanosi šteta i narušava poslovni ugled fabrike. Odeljenje za privredni kriminal policijske uprave u Zrenjaninu pleni dokumentaciju koja se tiče sanacije, kao i zajedničkog ulaganja sa Luksol farmacijom i osnivanja izdvojenog pogona za proizvodnju penicilina. Potom je usledio i sastanak u Ministarstvu ekonomije 07. jula 2011. godine, sa državnim sekretarom Ministarstva Branislavom Zecom, koji je postavio uslove „Jugoremediji“. Država će pomoći u savladavanju problema sa poslovnim bankama jedino ukoliko se uprava izabrana glasovima privatnih akcionara povuče, a da na njeno mesto dođu ljudi koje će predložiti Ministarstvo, što nije u skladu sa zakonom. Tom prilikom Branislav Zec je ponovo zapretio direktoru „Jugoremedije“ policijskom istragom, i od tog trenutka Uprava prihoda svakodnevno sprovodi detaljnu kontrolu u „Jugoremediji“ po nalogu ministra ekonomije i regionalnog razvoja Nebojše Čirića.

Novi pokušaj države da „Jugoremediju“ odvede u stečaj je bio kroz konstantnu medijsku hajku i satanizovanje radničke uprave, a sve iz razloga da na osmoj redovnoj Skupštini, mali akcionari ne prikažu dovoljno prikupljenih sudski overenih punomoći i time se onemogućuje da usklade svoja akta sa novim Zakonom o privrednim društvima. Posle ponovljene Skupštine 15. jula. 2012. godine, mali akcionari su ipak uspeli da spasu fabriku od namerno montirane likvidacije, koji im je na perfidan način nametala država.

Uporedo sa održavanjem osme redovne Skupštine, mali akcionari su podneli i tužbu protiv države koja im je nanela štetu od 111,2 miliona evra nametnutom i nezakonitom privatizacijom. Ubrzo nakon Skupštine akcionara Jugoremedije, 01. avgusta, lišeni su slobode Zdravko Deurić, Milana Zlokas, Ankica Malušić (svi direktori u firmi). Hapšenje najvišeg rukovodstva „Jugoremedije“, u medijima je predstavljeno kao akcija MUP-a, u funkciji rasvetljavanja nezakonitih privatizacija. Tako dolazimo do jedne paradoksalne situacije da se ljudi koji su bili žrtve bezakonja i tih nezakonitih privatizacija, u medijima predstavljaju kao dželati. Nema novinskog teksta, gde se nakon činjenica koje su iznete za sama hapšenja i privođenja ne spominje na kraju da je to deo procesa rasvetljavanja nezakonitih privatizacija. U trenucima hapšenja „Jugoremedija“ je radila, lekovi se proizvode iako se otežano plasiraju na tržište. Nakon pedesetodvodnevnog, nezakonitog zatvorskog zadržavanja menadžmenta, u „Jugoremediji“ staje proizvodnja i država ubrzano, obezglavljenu fabriku uvodi u stečaj. Hipo banka je 03. decembra 2012. godine, podnela zahtev za stečajni postupak protiv „Jugoremedije“, zbog neblagovremenog izmirenja kreditnih obaveza. Na ročištu 27. decembra 2012. godine, na devetogodišnjicu od početka prvog štrajka u „Jugoremediji“, Privredni sud u Zrenjaninu kojim je predsedavala sudinica Gordana Kocić, pred praznom sudnicom iz koje je prethodno odstranila sve radnike i akcionare, i u odsustvu javnosti, donosi odluku da otvori stečaj u ovoj fabrici! Istog trenutka je 400 radnika ostalo bez posla i prava na život.

Robert Fai, urednik fabričkog biltena u Jugoremediji, u periodu od 2007. do 2012. godine.

Bezakonje traje 12 godina

Posle 52 dana provedena u istražnom zatvoru, zbog sumnje da je sa saradnicima oštetiо „Jugoremediju“ za 600.000 evra, bivši v.d. direktora Zdravko Deurić u razgovoru za NIN kaže da se nada da će uskoro istraga biti proširena i na neke sadašnje i bivše ministre, druge funkcionere i bivše rukovodstvo zrenjaninske fabrike lekova. Deurić tvrdi da oni snose deo krivice što je fabrika lekova, u kojoj je država svoj udeo od 42 odsto pre 10 godina prodala za 16 miliona evra, sada pred stečajem. „Zbog Jugoremedije može doći do ozbiljnih nesuglasica i u vladajućoj koaliciji, jer EU i evropski izvestilac Jelko Kacin insistiraju da se ispitaju sve sporne privatizacije i utvrde sve nepravilnosti“, kaže Deurić. On ističe i da se nada da će potpredsednik Vlade Aleksandar Vučić istrajati u borbi protiv korupcije, bez obzira na to do kojih će ljudi dovesti istraga sumnjivih poslova. Osim što je osumnjičen, Deurić je sa istomišljenicima iz „Jugoremedije“ tužio državu, za štetu koja je ovoj firmi naneta tokom privatizacije. „Posle izbora smo ponovo pokrenuli tužbu i samo sedam dana kasnije su me uhapsili. Tužba je na 111 miliona evra, a tu štetu procenili su sudski veštaci. Niko od nas ne želi da ošteti budžet, ali mi se čini da ni nova vlast nema sluha za to“, kaže Deurić.

Dokle je stigao proces u kome se teretite da ste oštetili firmu?

Taj proces ne traje od 1. avgusta, kada sam priveden. Policija je još pre dve godine iz „Jugoremedije“ odnela oko 600 različitih papira. U njima nema ništa sporno. Prava istina je da nekim aktuelnim i bivšim ministrima, i svima koji se zalažu za dosadašnji koncept privatizacije, smeta što smo se 2007. godine izborili da se poništi privatizacija. Već na startu, 2002. godine „Jugoremedija“ je nezakonito privatizovana.

Kako nezakonito?

Samo je država prodala svoj udeo, a malim akcionarima, kojih je bilo 4.000, to nije bilo omogućeno.

Zar to nije bila greška nekog drugog ko je po tada važećem zakonu, odlučio da se zaposlenima i penzionerima podele udeli, kojima nije ni moglo da se trguje na berzi?

Tadašnje rukovodstvo firme je to tako uradilo, jer je namera bila da se „Jugoremedija“ proda slovenačkom „Leku“. Na aukciji je pobedila makedonska „Jaka 80“ Jovice Stefanovića Ninija, za kojim je, kako navodi i Savet za borbu protiv korupcije, bila raspisana Interpolova poternica. Aukcija je bila nezakonita zato što mali akcionari, koji su imali 58 odsto, nisu uopšte bili obavješteni da država prodaje svoj udeo. Fabrika je procenjena na 3,6 miliona nemačkih maraka, a samo su zalihe lekova vredele 12 miliona. Neko je prikrilo stvarno stanje, a istraga koju odavno zahtevamo bi trebalo da utvrdi ko je to uradio.

Zar prospekt u kojem je navedena sporna procena, nisu potpisala ovlašćena lica iz „Jugoremedije“?

Jesu i njih to i treba da pitaju. Tek ovih dana na informativnom razgovoru bio je bivši finansijski direktor Vojislav Ribar, jer je istragom u Makedoniji utvrđeno da je on 2002. godine, pre nego što je 10. oktobra te godine prodana „Jugoremedija“, bio u kontaktu sa Ninijem. Tadašnje rukovodstvo, sa direktorom Srđanom Kamenkovićem na čelu, pristalo je da se na aukciji proda državni udeo, uvereno da će kupac biti „Lek“ iz Ljubljane, ali je neko očito dojavio i drugim kupcima da u magacinima ima dosta gotovih proizvoda koji odmah mogu da se prodaju.

Kome je bio interes da se prećute zalihe od 10 miliona evra? Znači li to da bi državni udeo bio prodat po početnoj ceni od 2,5 miliona evra, da se nisu pojavila još tri zainteresovana kupca?

Da nije bilo drugih, „Jugoremediju“ bi kupio „Lek“ po početnoj ceni. To tada niko ne bi smeo da uradi bez saglasnosti nekoga iz vlasti, a istraga bi trebalo da pokaže ko je sve i sa kakvim motivima bio umešan. Na naše zahteve do sada niko nije reagovao. Ni policija, ni tužilaštvo, ni država.

Zašto niste tražili da se udeli pretvore u akcije, koje biste mogli da prodate kome i po kojoj ceni hoćete?

Tada ništa nismo znali o tome. Ni sindikat se time nije bavio. Niko.

Posle četiri godine protesta, privatizacija je ipak poništena. Šta se dešavalo posle 2006. godine?

Mi smo i pre toga pokušali da osporimo prodaju, jer Nini nikada nije položio bankarsku garanciju za investicije od 360 miliona dinara, što je bilo predviđeno ugovorom o dokapitalizaciji. Do većinskog vlasništva došao je tako što je „Jaka 80“ isporučila „Jugoremediji“ dve tone sirovina. Cena je bila skoro 100 puta veća od realne, a onda je taj dug pretvoren u vlasništvo.

Imate li dokaze i da li ste podneli krivičnu prijavu zbog toga?

Naravno. Pre toga smo na Skupštini udeličara skupili 51 odsto, i imali smo više glasova od Stefanovića, koji je imao 42 odsto, ali su posle 15 dana falsifikovane skupštinske odluke i Stefanović se uknjižio kao većinski vlasnik.

Jeste li sudu predočili originalne zapisnike iz kojih se to vidi?

Sudija u Zrenjaninu nije nam dao godinu dana ni da se približimo sudu, a kamoli da mu predočimo originalne zapisnike sa Skupštine od 10. maja. Naš advokat je tek posle godinu dana dobio saglasnost da pregleda svu dokumentaciju. Podneli smo tužbu za falsifikovanje, spor je trajao skoro tri godine i tek posle dugih protesta Akcijski fond je pokrenuo tužbu za raskid ugovora. Pravim čudom, u Ministarstvu pravde dobio sam duplikat potvrde da je dokumentacija, koju je Viši sud u Beogradu poslao, uredno dostavljena „Jaki 80“ u Skoplje. Pošto je originalna dostavnica „nestala“, ta kopija je poslužila kao dokaz da je istekao rok za žalbu i samo zato je privatizacija poništena u junu 2006. godine. Uprkos tome, niko od nadležnih nije reagovao. Opet štrajk. Nas iz štrajkačkog odbora hapse i drže tri dana. Tek u januaru 2007. sudska odluka počinje da se sprovodi, ali Nini i dalje rukovodi firmom, prazni magacine, i tek u martu su mali akcionari postavili svoj menadžment. Zatekli smo 200 miliona dinara duga za neisplaćene zarade, 140 miliona za poreze i doprinose, što mu je tolerisala Poreska uprava iz Niša, gde je prebacio sedište firme. Fabrika je bila paralizovana, ali smo pokrenuli proizvodnju. I tada se u Centralnom registru „Jaka 80“ vodi kao vlasnik 42 odsto, pa su Stefanovićeви ljudi iz Niša skidali novac sa našeg računa.

Zar niste mogli to da sprečite?

Podneli smo tužbu sa zahtevom da se sedište firme vrati u Zrenjanin. Dok je spor trajao, Stefanović je potpisao nekoliko spornih ugovora, koji su nas koštali nekoliko miliona evra. Na posao je odlukom suda vraćeno 150 radnika, koje je on ranije otpustio a na njihova mesta zaposlio nove ljude, pa je broj radnika povećan sa 300 na 460. Mnogi „fajlovi“ preneti su u „Srbolek“, drugu Stefanovićevu firmu, koja je kasnije propala.

U takvoj situaciji morali smo da rekonstruišemo fabriku i uvedemo GMP sertifikat, jer bismo u suprotnom već u avgustu 2009. morali da stavimo ključ u bravu. Za to smo uzeli 10 miliona evra kredita, a nekoliko miliona za učešće obezbedili smo prodajom akcija „Medele“ i AIK banke, koje je ranije Stefanović kupovao parama „Jugoremedije“. No, čim smo krenuli, opet svi počinju da nas ruše. Osam godina posle privatizacije tužila nas je „Jugohemija“, koja je ranije imala 11 odsto vlasništva u „Jugoremediji“. Ekspresno je doneta pravosnažna presuda. Ne da se „Jugohemiji“ vrati njeno vlasništvo, već da platimo odštetu, koja je sa kamatama bila oko 300 miliona dinara ili oko 4,5 miliona evra. Šta smo mogli? Umesto novca dali smo im lekove. „Jugohemija“ daje veći popust i preuzima kontrolu nad tržištem. I kada smo dobili GMP sertifikat, nijedna banka više ne želi da nas kreditira, iako je fabrika procenjena na 21 milion evra, za 10 miliona evra više nego pre rekonstrukcije. Tada se javio „Nelt“, dali su novac da im uz popust od 25 do 35 odsto, proizvedemo neke lekove, pa su nam kasnije i oni konkurisali.

A koliko ste vi krivi što je 2008. bila poslednja godina u kojoj je ostvarena dobit, jer je naredne dve godine iskazan gubitak od ukupno devet miliona evra.

Svi su nam podmetali klipove u točkove.

Zar gubici nisu razlog što banke nisu htele više da vas kreditiraju?

Ne. Stigla im je naredba. Ovde političari sve odlučuju. A ako neko misli da je za probleme krivo rukovodstvo „Jugoremedije“, šta je onda sa „Galenikom“?

Zar i tamo nije bilo dosta spornih stvari?

U redu. A „Hemofarm“? Ni tamo se baš nisu proslavili dobrim

poslovnim potezima. Da, ali je to i odraz stanja na tržištu lekova i odnosa države prema farmaceutskom sektoru.

Osećate li, ipak, bar deo lične odgovornosti? Da li je tačno da su dugovi „Jugoremedije“ skoro 40 miliona evra, kao što je nedavno za NIN izjavio Danilo Šuković, član UO?

Nema teorije. Dugovi su maksimalno 20 miliona evra.

Znači taman koliko je procenjena i vrednost fabrike. Plašite li se da bi banka, kojoj dugujete, uskoro mogla da preuzme „Jugoremediju“?

Naravno da to može da se desi.

A slažete li se sa Šukovićevom tvrdnjom da ima mnogo zainteresovanih da fabrika propadne i da je neko posle preuzme. Ko je sve u igri i imate li dokaze za to?

Pre dve godine država je ponovo raspisala tender za prodaju svog udela, a mi smo se pridružili i formirali paket od 93 odsto akcija. Tog momenta vrednost jedne akcije procenjena je između 12 i 15 evra, cela fabrika na 54 miliona evra, a sada je potpuno obezvređena. Kako je to moguće?

U udruženju akcionara „Jugoremedija3“ misle da ste vi falsifikovali zapisnike i doprineli da se upropasti preduzeće...

Punomoć akcionara mora da se overi na sudu i grupa akcionara koja me podržava je to uradila. Mi smo skupili 24 odsto glasova.

Pošto država ima 42 odsto, to znači da 34 odsto malih akcionara nije sa vama?

Neki od njih su svoje akcije uneli u zajedničke firme sa Stefanovićem, a jedan od njih, Vojislav Ribar, je pre nekoliko dana pozvan na informativni razgovor da objasni neke stvari koje su ranije rađene.

Čija je bila ideja da 2011. godine „Jugoremedija“ i „Luksol“ farmacija osnuju novu firmu, „Penfarm“? Mnogi smatraju da su time oštećeni?

Ministarstvo zdravlja je još 2006. zabranilo da se u krugu fabrike proizvode antibiotici, koji u ukupnoj proizvodnji učestvuju sa pet odsto. Tih 46 ljudi, koji su radili u tom pogonu, osnovali su Luksol hemiju, a Skupština akcionara je predložila da „Jugoremedija“ za licence koje poseduje, postane suvlasnik nove fabrike s tim da naš udeo ne može biti manji od 25 odsto. Tu ništa nije sporno, osim što je policija pokušala da me optuži da sam potpisao dokument na kome piše da je vrednost licence za jedan lek 600.000 evra, za koliko sam navodno oštetio firmu. Finansijsku direktorku su pokušali da nagovore da kaže da sam ja potpisao taj papir, ali je ona to odbila.

Šta je sa Dušanom Davidom Mladenom, Amerikancem poreklom iz Banata, koji je navodno spreman da plati sve dugove i preuzme fabriku?

Ma, ništa me ne pitajte. Zlo i naopako.

Zašto, zar ga niste predstavljali kao mogućeg spasioca?

On je tako sam sebe predstavio i kada sam iz pritvora podneo ostavku, on je izabran za direktora. Za njega neki naši kreditori tvrde da ima novca, i da je on za njih mogući investitor, ako se u međuvremenu ne pojavi neko bolji. A radnici već mesecima ne primaju plate.

Milan Ćulibrk, NIN, 25.10.2012.

Zdravko Deurić – Rođen u Zrenjaninu 1963. godine. Po zanimanju mašinski tehničar. Radni vek proveo je u „Jugoremediji“ gde je bio do privatizacije pogonski bravar. U prvim danima po privatizaciji stavlja se na čelo radnika i akcionara koji vode višegodišnju bitku za svoje vlasništvo. Nakon uspostavljanja akcionarske uprave 2007. akcionari ga biraju za menadžment fabrike, gde kasnije preuzima ulogu direktora. Za to vreme u fabrici se vrši sanacija fabrike za GMP propise, investicija vredna oko 13 miliona evra.

U svojoj borbi za prava radnika i akcionara dva puta je privođen 2006. u štrajku i 2012. kao radnički direktor. Svojom borbom povukao je za sobom mnoštvo radnika u borbu za osnovno načelo zrenjaniskih radnika „ništa o meni bez mene samog“. I pored velikih ličnih stradanja kao direktor potpisuje tužbu protiv loše privatizacije protiv države. To je jedinstveni slučaj za sada u Srbiji. Danas deli sudbinu svojih saboraca iz „Jugoremedije“ jer je ostao bez radnog mesta.

„Jugoremedija“ više ne postoji!

Vlast i remek delo Verice Barać

Privredni sud u Zrenjaninu je 27. decembra otvorio stečaj „Jugoremedije“, na predlog Hipo banke. Pre nego što će doneti odluku o stečaju, sudija Gordana Kocić je najpre novinarima zabranila snimanje, a kad su se prisutni radnici i akcionari pobunili, iskoristila je „nered“ da isprazni sudnicu, zapretivši da će policija pohapsiti one koji ne poslušaju. Ročište je trajalo ceo radni dan, sa upadljivom odlučnošću suda da se volja vlasti izvrši makar i nebo gorelo. Efikasnost pravosuđa po tužbi „Jugoremedije“ protiv države za odštetu zbog nezakonite privatizacije u visini od 111 miliona evra, lako bi rešila sve probleme, jer bi sa samo 10% sredstava od odštete „Jugoremedija“ izašla iz blokade, normalizovala poslovanje i sačuvala više od 400 radnih mesta, pa ne bi ni bilo potrebe da se stečajni postupak uopšte vodi. Međutim, sud je odgovor države na ovu tužbu ekspedovao „Jugoremediji“ sa čitavih mesec i po dana „zakašnjenja“, a svega par dana uoči ročišta na kom je Privredni sud demonstrirao izvanrednu efikasnost u otvaranju stečaja.

Država protiv radnika

Stečaj je posledica desetogodišnjeg iscrpljivanja „Jugoremedije“. Najpre pljačkom Jovice Stefanovića. Nakon raskida ugovora između države i Stefanovića 2007. godine, radnici i mali akcionari odlučili su da sami preuzmu odgovornost za vođenje i razvoj fabrike, za imovinu i radna mesta – ne samo svoja, već i onih radnika koje je Stefanović angažovao umesto otpuštenih štrajkača. Od tog trenutka, nastavlja se iscrpljivanje „Jugoremedije“ spletom pritisaka vlasti: primoravanje da fabrika odjednom plati sve dugove Stefanovićeve uprave, čije je nagomilavanje vlast i omogućila;

odbijanje države, inače vlasnika 42% akcija fabrike, da podrži investiciju i usklađivanje proizvodnih pogona sa evropskim standardima (koja je bila obavezna po zakonu te iste države, sa vrlo kratkim rokom za realizaciju), zbog čega se „Jugoremedija“ i zadužila kod Hipo banke; smanjenje cene lekova koje „Jugoremedija“ proizvodi za državni zdravstveni sistem (a to su joj najprofitabilniji lekovi) ispod granice rentabilnosti, u trenutku kad je fabrika trebalo da ponovo pokrene proizvodnju i kapitalizuje 11 miliona evra vrednu investiciju; konstantne policijske racije u fabrici koje nisu utvrdile nikakve nezakonitosti, ali su ometale njen rad, urušavale ugled i rasterivale poslovne partnere; napadi na fabriku i njeno rukovodstvo u medijima... Pritisci su onemogućili slobodno poslovanje i doveli do trajne nesigurnosti radnika i malih akcionara, a time i do unutrašnjih podela i nemogućnosti da se za otkup državnog dela akcija zainteresuje bilo koji iole ozbiljan investitor. Otud nelikvidnost i stečaj.

Naporedo sa klanjem „Jugoremedije“, odvija se i hajka na Zdravka Deurića, najeksponiraniju ličnost borbe radnika i akcionara „Jugoremedije“, kako u vreme borbe protiv Ninija, tako i u borbi za rekonstrukciju i oporavak fabrike. Posle višegodišnjeg pljuvanja po tabloidima, spaljivanja automobila i sl., letos su on i njegova saradnica Milana Zlokas skoro dva meseca ležali u pritvoru, gde su grubo kršena njihova ljudska prava. (Pored brojnih nezakonitosti o kojima su više puta govorili advokati, verovatno se sećate istražnog sudije koji je Zdravku i Milani odredio pritvor, da ne bi uticali na svedoke koje on treba da sasluša, a onda je otišao na more na mesec dana. Takođe, Milanina ćelija bila je smeštena pored zatvorskog klozeta, odakle je prebačena u normalnu ćeliju, tek posle trodnevnog štrajka glađu...). Na jesen je pokrenut i postupak da se Zdravku oduzmu stanovi (dve garsonjere od po 18 kvadrata i jedan jednosoban stan od 30 kvadrata) koje je kupio pre nego što je počinjeno navodno krivično delo. Sve je to objasnio i dokazao, a ipak su mu 10. januara privremeno oduzeli stanove. Obaveštenje da iz stanova blagovremeno izbaciti stvari i stanare, otkucano je i preporučeno poslato 4. januara. Revnosna službenica koja je usred praznika zapela da odradi svoj posao zove se Biljana Pavlović, inače direktorka Direkcije za upravljanje oduzetom imovinom Ministarstva pravde.

Sve po spisku

Zašto su „Jugoremedija“, njeni radnici, mali akcionari i njihov lider pod udarom i ove vlasti, koja za sebe veli da se od prethodnih razlikuje po tome što je posvećena razvrgavanju sprege finansijskih, kriminalnih i političkih centara moći, razrešenju 24 ključna slučaja krupne korupcije, preporukama Evropskog parlamenta i nasleđu Verice Barać?

„Jugoremedija“ je bila Vericino remek delo. Niste joj morali biti blizak prijatelj i saradnik, kao ja, pa da to znate. O razlozima za svoju posvećenost „Jugoremediji“ takođe je često, jasno i razgovetno govorila i pisala u javnosti. Verovala je da su aktivni građani najvažniji antikorupcijski potencijal, i da su radnici – akcionari institucija koju treba gajiti ako nam je do preduzetništva, stabilnosti i srednje klase. Složili se mi ili ne, tek Verica Barać je zaista verovala u to, i borbi za svoja uverenja posvetila je onoliko vremena i energije koliko i borbi protiv bolesti. Na bljuvotine o navodnom lopovluku Zdravka Deurića i njegove uprave takođe je reagovala. Letošnja hapšenja Zdravka i Milane su inače samo kulminacija policijskog izživljavanja nad „Jugoremedijom“, koje je počelo još 2010. godine. Vericin stav tim povodom i dalje se može naći na sajtu Saveta za borbu protiv korupcije. Neki novi stav ne može. Manje je poznato da je Jelko Kacin tokom letošnje posete „Jugoremediji“, u vreme dok su Zdravko i Milana bili u buvari, između ostalog izjavio da je „svakome ko razume srpski“ jasno na šta je mislio Evropski parlament kada je preporučio preispitivanje privatizacije „Jugoremedije“, i da svakako nije mislio „da se hapse dioničari“. Nijedan medij u Srbiji ovo nije preneo, pa ako niste bili na licu mesta teško da možete znati. Kacin je tada još na novinarsko pitanje: „A koje su to 24 privatizacije?“, u čudu odgovorio da sporne predmete nije istraživao Evropski parlament, već da su to uradile „vaše institucije“, i da se „spisak“ odavno nalazi na sajtu Saveta za borbu protiv korupcije.

Potpuno je nepoznato šta i zbog čega Vlada radi sa istragama „po spisku“. Pritom ne mislim da kukumavčim što vlasti čereče rad Verice Barać tek sada, kad nje više nema.

Ako me baš pitate, naravno da ću reći da je Dačić onomad u „Kažiprstu“ lagao da su on i Verica zajedno radili na izveštajima Saveta, i tvrđiću da se njih dvoje u životu nisu ni čuli, ni videli, i da je koliko ja znam, pokušala da ga dobije na telefon u kabinetu jedan jedini put – ne bi li ga pitala šta to radi njegova policija po „Jugoremediji“. Tada se nije ni javio, ali dobro, nije to sada bitno. Da li će čovek lagati o mrtvima, to neka raspravi sa sobom, a nama je važno zašto njegovi ministri uništavaju „Jugoremediju“ i fenduju stvari Zdravku Deuriću, kad se u dokumentima Saveta jasno sumnja na odgovornost Aleksandra Gračanca, Vlahovića, Vide Uzelac, Dinkića, pa i samog Dačića za propadanje „Jugoremedije“? Hapšenje Jovice Stefanovića i Zlatka Markovića je, naravno, dobar početak, ali ako je nastavak „hapšenje dioničara“, a ne državnih funkcionera koji su od Jovice Stefanovića napravili gazda – Ninija, odnosno ako je zaključak da je „Jugoremediju“ u prvih pet godina upropastio Stefanović, a u sledećih pet godina Deurić, onda bolje neka odmah lepo puste i Ninija i Markovića, da se bar ne zamlaćujemo pričom kako se „po spisku“ nešto radi.

Dačićeva posla u „Jugoremediji“

Naravno da razvrgavanje sprege vlasti i kriminalaca ne ide preko noći. Zaista je moguće da se u „Jugoremediji“ poslednjih meseci zapravo dešavaju dve potpuno odvojene policijske akcije – jedna Vučićeva, koja je dovela do postupka protiv Ninija i Markovića, i jedna Dačićeva, koja uništava „Jugoremediju“ radi interesa farmaceutske grupe (SPS odavno kontroliše „Galeniku“, a Jedinstvena Srbija apotekarske ustanove, a moglo bi se štošta pretpostaviti i o vezama Dačića i Tončeva sa farmaceutskim pakeraima „Nelt“ i „Delta farm“...). Čak je moguće da će Vučić nešto i preduzeti tim povodom, budući da je na Top 24 sam dopisao baš „Galeniku“, kojom se Savet za borbu protiv korupcije nikada nije bavio. Moguće je, ali je i dalje samo još jedna dvorska spletk.

Vučić nam stalno govori da je u krupnoj korupciji oštećena država. Ta „država“ je ništa drugo do isti onaj aparaturski koji je korupciju i generisao, i na čijoj izmeni ni ova Vlada ne radi ama baš ništa. „Jugoremedija“ je protiv te i takve države i podnela navedenu tužbu, nakon čega je krenulo guranje u stečaj. Da li je uništavanje „Jugoremedije“ i progon Zdravka Deurića takođe način da se zaštiti „država“ od plaćanja odštete? Nema „Jugoremedije“ – nema tužbe. Ali nije ni to najgore. Zdravko Deurić i radnici – akcionari „Jugoremedije“ su od 2003. godine u neprestanoj borbi i za sebe i za druge. Od kako su krenuli u štrajk bilo ih je na zajedničkim protestima i drugim inicijativama i sa „C marketom“, „Keramikom“, „Zastavom elektro“, „BEKom“, „Šinvozem“, „Srbolekom“, i sa „Trudbenikom“. Osnovali su i motor Unije radnika i akcionara Srbije, pa onda i Pokreta Ravnopravnost (valjda prve samoorganizovane radničke partije u Srbiji), pa dobijali izbore, gubili, gurali dalje... Gde su bili, šta su radili Dačić i Vučić svo to vreme? RTV Vojvodina se nedavno, u emisiji „Radar“, sat vremena bavila Vladinom borbom protiv korupcije – u delu o Miškoviću, „Delrealu“ i „C marketu“, rečju nije pomenut Vericin rad po ovim pitanjima, a deo o „Jugoremediji“ je retko viđena smeša novinarske zlovolje i manipulacije, gde su Zdravko i njegovi saradnici predstavljeni čas kao lopovi, čas kao idioti. Da li je cilj uništavanja „Jugoremedije“ da se uništi i poslednji dokaz da je ovde bilo ičega pre nego što su se aparatura dohvatili dobri momci da pohapse loše? Verice Barać više nema da posvedoči, još da sahrane „Jugoremediju“ i spakuju Deurića iza brave.

Ivan Zlatić, član kolektiva „Učitelj neznalica i njegovi komiteti“
Danas, 15.01.2013.

INSTITUCIJE, SINDIKATI, POKRET, POJEDINCI

Kurta, Murta, Šurta i štrajk

Dok deo zaposlenih u javnim službama kao što su obrazovanje, zdravstvo i policija štrajkuje tražeći povišicu uistinu niskih plata, što je prosvetarima svojevremeno i obećano, dotle zaposlenima „kod privatnika“ ne pada na pamet obustava rada, iako su u proseku još bednije plaćeni. Objašnjenje je prilično jednostavno: u sistemu političkog kapitalizma uvedena je podela rada među oligarsima, pa privatnici imaju potpuno određene ruke da u uslovima visoke nezaposlenosti drže svoje zaposlene pod zaptom, jer ako im se ne sviđa biće vrlo lako i jednostavno zamenjeni drugima. Razume se, oni koji su neophodni dobro su i plaćeni, a ako su nezadovoljni, mogu naći drugi posao. Deo oligarhije koji vlada državom mora se brinuti o javnim službama i preduzećima, dok od zaštite prava radnika u privatnom sektoru pilatovski pere ruke. Istovremeno, taj deo mora zavredeti demokratsku legitimaciju u sistemu koji bi trebalo da počiva na narodnom suverenitetu ispoljenom na periodičnim izborima. Naravno, oligarhiji je posao olakšan činjenicom da svi bitni politički delatnici zavise od istih kapitalista kojima su prethodno omogućili da se prekomerno obogate. Otuda se politički delatnici međusobno takmiče, kao pripadnici iste oligarhije ali organizovani u različite stranke, podastirući pred biračima basnoslovna obećanja. Utoliko je sistem navodno zasnovan na načelu narodnog suvereniteta, u stvari oligarhija u kojoj se političari, koji štite interese najbogatijih od kojih finansijski zavise, trude da demagoškim sredstvima zavedu šire društvene slojeve i osvoje vlast i sinekure po javnim preduzećima.

Ako izgube, nije strašno, jer tu su mesta poslanika i odbornika, raznovrsne sinekure po opštinama kojima vladaju, a kada njihovi takmaci izgube popularnost, zajahaće Murta uz pomoć Šurte ponovo.

Zaposleni u javnim službama shvataju da se pred izbore Kurta mora udvarati onima od kojih dobija demokratski legitimitet. Znaju da se pred izbore deli šakom i kapom, a sledi prodaja „Telekoma“. To što je sasvim jasno da se dugoročno gubi, jer će inflacija brzo pojesti dobitak, a u državi je sve manje porodičnog srebra koje se može prodati i deo nagomilanih dugova dobijenim novcem isplatiti, izgleda da ih ne zanima. Njihovo ponašanje nije sasvim nerazumno, jer uviđaju kratkoročnu korist za sebe; ali nije ni umno, jer ne vide dugoročnu štetu svih, pa i sopstvenu i njihovog potomstva. Ipak, ne može ih čovek osuđivati, jer sistem ih uči takvom ponašanju, pošto političari odgovaraju samo na pritisak i moguću političku štetu, ako ne udovolje zahtevima onih koji im pružaju demokratski legitimitet. Ukoliko Kurta ne ispunjava očekivanja građana, utoliko Murta obećava brda i doline, a novce obojici daje Šurta. Oligarhijski politički kapitalizam se na taj način učvršćuje i društvo na periferiji svetskog kapitalističkog sistema postaje sve siromašnije.

Odgovorna vlast kojoj je uistinu stalo do dugoročnog dobra građana ne bi smela da u ovom trenutku popusti zahtevima za povećanjem zarada. Pa ipak, vlast, a naročito onaj njen deo koji je poznat po navodnoj prednosti koju daje stručnosti nad politikom, stalno prednjači u demagogiji, jer još je u prošloj godini na sva zvona razglasio tobožnji izlazak iz krize i tražio povećanje zarada, uprkos upozorenjima stručne javnosti i zahtevima međunarodnih finansijskih ustanova, praveći istovremeno nepodnošljivu atmosferu i u ovoj vladi, baš kao što je to činio u prethodnim. Da je drugi deo vlasti politički kuražniji išlo bi se na izbore što pre, jer najgore će proći ona vlada u kojoj su ministri dugo kao rogovi u vreći. No, kako petlja glavnim političkim delatnicima nedostaje, očekivan je nastavak mrcvarenja još godinu dana, ali ovog puta sa zadocnelo imenovanom nekolicinom novih ministara.

Naposletku, u mnoštvu loših stvari kojima vlast dariva građanstvo, nalazi se i ona najgora: unošenje zle krvi među građane. Kao i obično, „stručnjaci“ prednjače, pa je zavada Valjevaca i Zaječaraca tek najdrastičniji primer. Osim toga, pročulo se da je službenicima poreske uprave početkom ove godine isplaćeno 30 000 dinara, a da drugi u javnim službama novce nisu dobili. Nejednakim odnosom prema zaposlenima uopšte i onima u javnim službama posebno, oligarhija se ponaša po sistemu: zavadi pa vladaj. Sveopšta fragmentacija građanstva, međusobno zavidljivog i nepoverljivog, zavađenog naročito po stranačkim linijama, samo olakšava ukorenjivanje oligarhije.

Jovo Bakić, docent na Filozofskom fakultetu u Beogradu
Politika, 14.02.2011.

Pravosudni sistem je propao

Pravosudni sistem je propao, tu je naš problem. Naše pravosuđe nije dobro, sistem nije dobar. Uopšte nije iznenađenje što se sudi po novinama, što živimo od afere do afere. Pravosuđe mora da bude tako ustrojeno da se ne čuje i da radi svoj posao, a sada iz štampe političari „sude“ i određuju kad će ko biti pritvoren. Prema tome naša situacija proizilazi iz te nesređene situacije u pravosuđu.

Tako danas imamo sudije koje se boje da li će biti izabrani ili reizabrani, i da li će opstati. Unošenje straha u pravosuđe dalo je prostora za nesređene situacije. To je uticaj lokalnih moćnika, politike i korupcije. Zašto? Zato što nemate sudiju koji može to da iznese. Eto, tu je suština.

Leposava Karamarković, bivši sudija
Okrugli sto „Korišćenje pravosuđa za političke i ekonomske interese“, Beograd, 01.02.2013.

1. Februar 2013, Beograd, Centar za kulturnu dekontaminaciju.
Okrugli sto: "Tajkunski sud - korišćenje pravosuđa za političke i ekonomske interese"

Mediji

Nije problem medija i javnosti samo to o čemu se govori i piše, nego je pitanje celokupnog zadavanja ritma. Vi ne znate šta da radite sa osobom koja se tri puta dnevno pojavi na naslovnim stranama svih novina, a vi znate da je ta osoba lopov. Tu se događa nešto, kao ja gledam Vukovar, znam da je Dubrovnik bombardovan, nisam bila u Srebrenici ali ja znam da je u toj Srebrenici genocid. E sada ja to treba vama da dokažem. Dakle, ja moram da izvadim metke iz džepa, da ih stavim pred vas i da kažem da su to meci iz Vukovara. Dakle, svima nam je jasno šta je to. I mi imamo užasan društveni problem, i to hoću da vam kažem. Kako to da imenujemo? Ja ne znam kako to da nazovem, ali duboko sam ubeđena i uverena da je to ono: „neka svako radi svoj posao“. Ja ću poljubiti prvog čoveka koji mi kaže: „Ja sam kriv!“ ili „To je moja odgovornost!“, samo neka mi ne kaže: „Ja nisam kriv!“ kao u logoru, i neka mi ne kaže: „Onaj drugi nije odradio...“. Molim vas, taj leksički pojam – odraditi, je nastao posle dvehiljadite, do tada se to zvalo – raditi. A to odraditi znači skloniti, oturiti. Druga reč je ispoštovati. Dakle terminološki: pustiti niz vodu.

Nema potrebe da govorimo o donošenju zakona koji se pro-
ture kroz Skupštinu zato što neko dobija akcize za to. Tako je kako je, i taj sistem je mnogo komplikovaniji. Medijski pritisak i pravljenje popularnosti od osoba za koje nam je sasvim jasno, da ne mogu da pređu put a ne da sazidaju koridor deset. To je ono što zapravo proizvodi tu maglu, koja sigurno utiče i na sudije i na učitelje, i na sve ukupno jer se stvori kriterijum vrednosti. Kako sve što vidimo imenujemo, i kako se to da prevesti. Kako ta slutnja i to što očigledno vidimo daje da postoji pravda u tim zakonima.

Borka Pavićević, Centar CZKD

Okrugli sto „Korišćenje pravosuđa za političke i ekonomske interese“, Beograd, 01.02.2013.

Država je kriva i odgovorna što je ovakvo stanje

Teško je dati odgovor kakvo je pravo stanje kada su u pitanju radna prava i sindikati. Mislim da je stanje veoma loše, i da je država pre svega kriva i odgovorna za to. Hajde da počemo od analize šta mi u ovom trenutku imamo. Imamo 700 hiljada nezaposlenih, 600 hiljada rešenja za socijalna davanja, 25 milijardi duga fonda PIO na godišnjem nivou, imamo potpuno neregulisan i neadekvatno postavljen zakon o radu, imamo preko 26 hiljada registrovanih sindikata u Srbiji. Znači 26 hiljada osoba u prvom licu jednine, koje se odazivaju na ime predsedniče sindikata. Imate jednu potpuno neorganizovanu sindikalnu organizaciju koja ne može da ostvari interese i zaštiti prava radnika, jer je u potpunosti razjedinjena. Najveći broj sporova koji se danas vode su sporovi između sindikalnih organizacija, sindikalnih lidera, ovlašćenja koja jedni drugima uzimaju, krađe pečata i sa druge strane potpunu nemogućnost osnivanja sindikalnih organizacija, na primer u privatnim kompanijama. Od traženja velike zaštite došli ste u poziciju da nikakva zaštita ne postoji.

Danas kada pričamo o sindikalnom organizovanju, mi gotovo da možemo da pričamo o sindikalnom organizovanju samo u javnim preduzećima i zaposlenih koji rade u državnim institucijama, a gotovo da ne možemo da pričamo o organizovanom sindikalnom delovanju i zaštiti radnika koji rade u privatizovanim firmama, privatnim firmama gde se faktički ni minimumi koji su zakonom predviđeni ne ispunjuju. Ni sindikalne centrale se ne upuštaju u rešavanje tih problema koje objektivno ljudi imaju, i oni ostaju u nekom zapečku da sami, individualno rešavaju svoje probleme koliko su u tom trenutku individualno sposobni i moćni. Sa druge strane vrlo često se ne odvažavaju da krenu u rešavanje svojih problema, jer tržište rada je takvo kakvo jeste. 700 hiljada nezaposlenih i „ako ti nećeš ima ko hoće“, i zbog toga pristajete na sve.

Najveća privilegija danas je imati radno mesto, i ako izgubite svoje radno mesto pitanje je kada ćete ga i u kojoj firmi ponovo dobiti. Faktički dolazite u situaciju da je mogućnost manipulisanja na tržištu radne snage ogromna. Znači, sa jedne strane imate fikciju da imate organizovan sindikalni pokret u liku 26 hiljada organizacija, a sa druge strane imate neshvatljive sukobe između sindikata međusobno, u okviru istog preduzeća ili na različitim nivoima grupa, grana ili na republičkom nivou. Takođe, imate potpuno nedelovanje odbora za utvrđivanje reprezentativnosti sindikata, gde pojedini predmeti čekaju po godinu, dve ili tri. Za funkcionisanje odbora potreban je koncenzus, a odbor čine predstavnici reprezentativnih sindikata, i onda imate nešto što je nespojivo sa samim pravilima. Sami odlučujete o svojoj budućnosti, znači sami treba da dignete ruku da li ste vi reprezentativni ili niste, ili da dignete ruku da li je neko treći reprezentativan ili nije, a samim tim činom kad postane reprezentativan ugrožava vašu monopolsku poziciju.

Stvarno mislim da je nama neophodna reforma sindikata, i da država vapi za jakim sindikatom. Sindikat je nužan za socijalni dijalog, bez njega država ne može da izađe iz krize. Kolektivno pregovaranje je jedan od najvažnijih segmenata sa kojim moramo u narednom periodu da nađemo rešenje naše situacije. Deblokiranje blokiranog rada Socijalekonomskog saveta Vlade RS je nužno. Bez komunikacije vrtimo se u krug iz kojeg izlaza nema, a situacija je sve lošija.

Snežana Lakićević, bivši državni sekretar u Ministarstvu rada
Javna debata „Nova paradigma za nove sindikate“, Novi Sad,
20.11.2012.

Sindikalni pokret u Srbiji ne postoji

Ja sam sindikalista. Da, bila bi moguća SIRIZA u Srbiji kad bi postojala levica i kad bi postojao sindikalni pokret. Prvo, sindikalni pokret u Srbiji na postoji. Postoje usamljene male tačke otpora, koje još uvek pružaju otpor iako su potpuno opkoljene, potisnute, izolovane, odsečene. Postoji pad stepena sindikalizacije u Srbiji sa 89%, koliko je bilo 2000. godine na 29% koliko je ovog momenta, i postoji masa „kvislinških“ „žutih“ sindikata koji služe socijalnom i klasnom neprijatelju. Oni služe državi, neoliberalnom kapitalizmu, tajkunima, oni koji su se prodali raznim centrima moći, neki od njih čak i stranim obaveštajnim službama. I to je tako. Znači, sindikalni pokret u Srbiji u klasičnom smislu ne postoji, i to je demonstrirao više puta kroz svoju nemoć, doduše istine radi, od 2000. godine na ovamo bilo je par velikih sindikalnih aktivnosti, akcija, pokreta. U oktobru 2001. godine kada je organizovan generalni štrajk, koji je organizovan protiv takozvanog Milovanovićevoeg ili Đinđićevog zakona o radu, i koji je bio zaista užasan i potpuno neoliberalan i gde su sindikati pokušali da naprave generalni štrajk, i krenuli su u generalni štrajk. Nije to pošlo loše, čak su policijski izveštaji govorili da je negde oko 600 000 ljudi u štrajku. Znači, trebalo je hrabrosti za to. Poslednji štrajk je bio 1926. godine za vreme Kraljevine SHS i ugušen je u krvi. Mi nemamo generacijsko sećanje na to šta znači napraviti generalni štrajk, i onda je jedna grupa ljudi to pokušala. Ne mogu reći da je bio uspešan, ali nije bio ni potpuno neuspešan. Nešto se postiglo, nametnuli smo se Skupštini tada kao socijalnom partneru, a ne Vladi i nešto je od tog zakona promenjeno...

Drugi veliki sindikalni pokret se desio 2003. godine, kada je jedna duboko katastrofalna Vlada na čelu sa Zoranom Živkovićem srušena, pored ostalog ako se sećate i štrajka koji se zvao „pada vlada“ gde je učestvovalo više sindikata.

To su bila neka dva značajna pokušaja, i posle toga se mnogo toga radilo preko različitih službi, da se sindikalni pokret razbije i u tome se dosta i postiglo. Radilo se sistematično, upotrebili su sve ono što država ima i čime raspolaže, išli su na neke lične slabosti takozvanih sindikalnih lidera.

Dakle, ja sam sada kao sindikalista sa velikom tugom rekao da sindikalni pokret u klasičnom smislu ne postoji u Srbiji. U smislu iskrenog sindikalizma koji vidi jednu širu društvenu ulogu koja ako ništa drugo može da se drži one Tucovićeve izjave, ako ikada radnička klasa bude ušla u socijalizam to će biti tako što će hodati na dve noge, jedna će biti socijaldemokratska stranka, ali ne ova današnja, nego ona Tucovićeva, a druga noga će biti sindikalni pokret. U protivnom, rekao je Tucović, samo ćemo ćopati levo ili desno. Nažalost po meni SIRIZA je nemoguća u Srbiji. Mi kao sindikati imamo taj problem, nemamo jasno profilisanu i potpuno iskrenu levičarsku partiju ili opciju, savez više levičarskih ali iskreno levičarskih partija, ne zamaskirane neoliberalne, nego iskrene socijaliste, iskrene levičare, iskrene komuniste zašto da ne. Mi to jednostavno nemamo, nemojte da pomislite da sam suviše oštar. Levičarski pokret u Srbiji čine grupe pojedinaca koji čak i u grupi kojoj pripadaju nemaju jasno izdefinisane ideologije grupe. Minimum minimuma levičarske ideologije koja nas sve spaja. I tu postoji ogroman problem. Ako mene pitate šta je SIRIZA? Ja mislim da je to saglasnost oko ideološkog minimuma i ta saglasnost oko ideološkog minimuma je dovoljna do pravljenja masovnog pokreta, ono što je leviци neophodno, jer levičarima jedino ako preraste u masovni pokret može da ostvari svoju društvenu ulogu.

Živorad Mrkić, Ujedinjeni sindikati SLOGA

Okrugli sto „Da li je moguća SIRIZA u Srbiji“, Beograd, 28.09.2012.

Šta rade mediji sve ove godine?

U odsustvu Zdravka Deurića, očigledno fali ta slika šta se dešava sa „Jugoremedijom“? Ne samo da su uhapsili Deurića, nego je i ova fabrika uhapšena više od godinu dana i sada u poslednjim dramatičnim trenucima, to je bilo i juče, a očekuje se i u ponedjeljak, javno državno preduzeće hoće da je skine sa električne mreže, i tako da ugasi u toj našoj Balkanskoj krčmi taj prekidač državni, da zatvori tu fabriku. Za takav jedan kraj ne postoji pravno ime, ni pravno obrazloženje šta će se dogoditi sa fabrikom ukoliko isključe električnu energiju. To bi povuklo jezive posledice, pošto je u pitanju fabrika lekova koja poseduje poseban temperaturni režim u magacinima i laboratorijama, to bi izazvalo nečuvenu i neverovatnu štetu. Krug bi se zatvorio na jedan užasan način, od 2002. godine, sa one crvene Interpolove poternice do 3. septembra da država isključi struju i da ostavi ovih 430 radnika na ulici. Apel javnosti koji ste jednodušno svi podržali, govori o tome za šta ste se vi zapravo borili, šta sada doživljavate i gde je glavna udarna vest da ukoliko ove ljude ne puste na slobodu sve je besmisleno i bespredmetno. To povlači da istovremeno u zatvoru umire i ova fabrika. Ima jedan dodatak koji je najstrašniji, ustvari poruka bi bila da ste vi krivi za propast fabrike, vi koji ste spašavali tu imovinu, boreći se za zakonitosti i sva ova prava. Kad sada ovde računam 10.000 radnika je samo od vaših preduzeća izgubilo radna mesta.

To je ustvari esencijalna poruka javnosti, naravno niko ovde ne spominje medije, što je jednom prilikom i u jednom pluralu rekao dr Nebojša Popov: „Mi nemamo intelektualne kapacitete da promišljamo šta rade mediji sve ove godine“. U slučaju „Jugoremedije“, siguran sam da će mnogi mladi ljudi doktorirati na uticaju medija kao posrednika, trebalo bi između istine događaja i uspostavljanja javnosti.

Učinili su strašna dela, odnosno nedela u ovom slučaju. Rekli smo da više brojimo neuspehe nego male uspehe ili male domete, ali čuli smo i nešto drugo, mnogo važnije, a to je da ako stanemo da govorimo, da svedočimo o tome, za jednu normalnost ovoga društva to bi bilo mnogo jezivije. Tada bi ona narodna „da nema vetra pauci bi nebo premrežili“ bila prikladna.

Slavko Golić, profesor

Okrugli sto „Uspeši i neuspeši radničkih borbi“, Zrenjanin,
01.09.2012.

1. Septembar 2012, Zrenjanin, Kulturni centar Zrenjanina.
Okrugli sto: "Uspeši i neuspeši radničkih borbi"

Radnici ispred Predsedništva Srbije

14. septembra 2012. ispred Agencije za privatizaciju krenula je protestna kolona radnika i nezaposlenih ka zgradi Predsedništva Srbije.

U protestu su učestvovala radničke grupe u organizaciji Pokreta za slobodu. To su radnici Srboleka, Trudbenik Gradnje, IP Prosvete, Rafinerije nafte Beograd, ABS Minel Transformatora, Rekorda iz Beograda, SEVER-a iz Subotice, RS Partners PES iz Surdulice, Jugoremedije i Šinvoza iz Zrenjanina, Vršačkih vinograda iz Vršca, i mnogi drugi.

Zahtevi radničkog protesta:

1 - Zahtevamo da se omogući aktivno učešće radničkih predstavnika u najavljenom državnom preispitivanju spornih privatizacija. Radnička i javna kontrola nad procesom preispitivanja privatizacija potrebna je kako taj proces ne bi bio lažiran. Formiranjem radnih grupa u kojima bi bili i predstavnici radnika, javnost bi mogla da bude informisana i o stavu radnika prema istražnim radnjama koje se sprovode, ali i o merama preduzetim na saniranju problema u funkcionisanju pojedinačnih preduzeća.

2 - Zahtevamo da se odšteta sastoji u obnavljanju ili očuvanju proizvodnje u preduzećima uništenim nepravilnostima u privatizaciji na koje nadležne državne agencije nisu pravovremeno reagovale, iako je to bila njihova obaveza prema Zakonu o privatizaciji. Kao što postoji Uredba Vlade Srbije o privlačenju direktnih investicija,

koja omogućava stranim kompanijama da dobiju 5-10.000 evra po radnom mestu, takođe se uredbom novac može kanalisati u obnovu proizvodnje koja je uništena tokom procesa privatizacije, dok su fabričkom imovinom upravljali neodgovorni vlasnici. Pokretanjem proizvodnje, taj novac bi se preko poreza i doprinosa vratio u državni budžet.

3 - Zahtevamo proširenje spiska spornih privatizacija na veći broj preduzeća. Privatizacija u Srbiji je bila sistemska i nije dovoljno izdvojiti samo nekoliko slučajeva privatizacije, već treba preispitati sve one u kojima radnici godinama ukazuju na postojanje nelegalnih radnji, namerno guranje preduzeća u stečaj, kao i na poslovanje koje je štetilo preduzeću.

4 - Zahtevamo poboljšanje opštih prava radnika, kao na primer sprečavanje otpuštanja radnica na trudničkom bolovanju, koje se vrši neprodužavanjem Ugovora na određeno.

Sa protesta, Beograd, 14.09.2012.

14. Septembar 2012, Beograd,
protest Pokreta za slobodu

ALTERNATIVA, KAKO DALJE

Sudbina u svojim rukama

Veoma sam ohrabren što još uvek postoji jedna snaga, jer u ovoj državi je 90% nezadovoljnih, bez obzira na političke stranke koliko god da ih ima, zato što sva privatizacija koja nam se dogodila nije bila normalna i nema nijedne firme koja sada normalno funkcioniše. Znamo šta se događalo pre devedesete i kako je funkcionisala ona stara Jugoslavija. Sigurno tu postoji mogućnost i velika snaga ljudi, samo da li treba u savez ili kako god hoćete, ali treba se organizovati i onda krenuti, da kažem u neku borbu koja bi poboljšala stanje u kojem se trenutno nalazimo. Ja ne znam kako, ali u svakom slučaju treba se angažovati da se što više ljudi uključi u ovo, i onda postoji način za uspeh. Dok god budemo pojedinačno pričali o našim slučajevima ništa se neće dogoditi. Samo udruživanjem se može mnogo toga postići. Ja sam optimista, i drago mi je što ima puno ljudi koji su spremni da uzmu svoju sudbinu u svoje ruke, da bi na kraju svima bilo bolje.

Branko Trifunović, bivši direktor i zastupnik malih akcionara Okrugli sto „Uspesi i neuspesi radničkih borbi“, Zrenjanin, 01.09.2012.

1. Septembar 2012, Zrenjanin, Kulturni centar Zrenjanina.
Okrugli sto: "Uspesi i neuspesi radničkih borbi"

Da se samoorganizujemo, da promenimo ciljeve za koje se borimo

Najvažnije pitanje danas je ono : Šta da se radi? Kako dalje? Jedna od bitnih stvari po mom sudu za odgovor na ovo pitanje jeste promena vrednosti za koje se zalažemo. Na primer vladavina zakona za koji svi plediraju, dakle vladavina onog ko je vlast u državi. Zakon nije pravljen da bude jednak za sve. Zakon je pravljen da brani vlast i onog ko drži vlast, da brani kapital.

Ljudska prava su nešto što na individualnom planu pokriva istu tu priču. To je maska za vladavinu kapitala, za vladavinu države i zato se ne treba čuditi zašto treći sektor, civilni sektor na podržava radnike. Naprosto ne podržava jer su oni protiv njihovih interesa. Civilni sektor je takođe jedan od sektora u toj vertikali vlasti, država, crkva, škola, univerzitet i treći sektor. Ne možete očekivati da oni podržavaju radničke borbe, jer su one upućene protiv njih. Protiv tog sistema gde su oni treći sektor. Najvažnija stvar, ne možete se boriti protiv privatizacije, a tražiti privatizaciju. Nema poštene privatizacije, jer ona je uvek pljačka. Svojinsko pravo nije ljudsko pravo i ko god kaže, kao što danas govore, pravo na svojinu, to nije ljudsko pravo. Univerzalna povelja o ljudskim pravima, član 17. iz kojeg oni izvlače tu svoju priču, kaže svako ima pravo na imovinu, ne na svojinu. U raspravi kada je donošena ta povelja rečeno je da je to imovina dovoljna za dostojan život čoveka. Svojina je prisvajanje zajedničkog dobra, javnog dobra, opšteg dobra, lišavanje drugog isto toga, i raspolaganje na svoju volju.

Ako pričamo i razmišljamo šta da se radi, prva stvar je da se samoorganizujemo, da promenimo ciljeve za koje se borimo. Dakle od kada je napravljen ovaj sistem kojim mi živimo već 300 – 400 godina, od kada su razdvojeni rad i kapital, rad i svojina, ono što treba da bude naš interes i što istorija pokazuje, ono za šta treba da se zalažemo to je društvena svojina, socijalizacija proizvodnje i puna zaposlenost.

Dragomir Olujić – Oluja,

Okrugli sto „Uspesi i neuspesi radničkih borbi“, Zrenjanin, 01.09.2012.

1. Septembar 2012, Zrenjanin, Kulturni centar Zrenjanina.
Okrugli sto: "Uspesi i neuspesi radničkih borbi"

Ništa o meni bez mene samog

Zato ja mislim da je Srbija danas u velikom problemu, baš zbog toga što ako ne ispravi greške nastale u tranziciji neće imati nikakvog socijalnog temelja za bilo kakav napredak. Samim tim stvoriće se sloj ljudi koji više nema šta da izgubi. Mi jesmo danas umorni jer smo preživeli rat, preživeli smo i bombardovanje i dosta nam je uličnih nemira, ali kada vi nemate šta da izgubite, kada ste izgubili radno mesto, akcije, kada ne možete da izdržavate decu, ne možete da se brinete o starim roditeljima nego oni brinu o vama, onda nemate šta drugo nego da izađete na ulicu. To je problem koji može ozbiljno da pogodi Srbiju u nekom trenutku. To čeka i grad Zrenjanin, jer nemajući gde ljudi će izaći na ulicu, počće da spavaju u institucijama, kao mi iz „Jugoremedije“, pokušaće da preskoče kapiju i upadnu u neke fabrike i da prosto otimaju. Da bi mogli da skrenu ne samo pažnju, nego da skrenu jedan politički ili društveni tok da neko o njima mora da brine. Ne zato što oni hoće da budu nekom na teretu, nego zato što oni neće da budu na nečijem teretu. I ja mislim da je to načelo koje je bilo u pitanju „Jugoremedije“ od početka, i koje se u Zrenjaninu dosta primenjuje, a to je načelo „ništa o meni bez mene samog“. To načelo nam daje pravo da sva legitimna i nelegitimna sredstva koristimo u svojoj borbi.

Branislav Markuš, UG Ravnopravnost
TV Skripta, Zagreb, 18.05.2012.

Odoleti nametnutoj ili izabranoj marginalizaciji

Biće uskoro dve godine kako je u Briselu i Beogradu najavljeno preispitivanje 24 privatizacije. Mi u Republici koji smo pratili ne samo šta se zbiva u tim preduzećima, nego čitav proces tranzicije, podržali smo ideju o preispitivanju odnosno istraživanju problematičnih slučajeva privatizacija. U jednom trenutku nam je izgledalo da znatan deo medija u Srbiji ima zaista veliki interes da se ta stvar ispita, kritički, analitički. Iznenada je međutim nestalo to interesovanje koje se činilo da postoji, tako da je Republika marginalizovana, skrajnuta i od strane većih medija, i gotovo svih ostalih. Tako smo ostali gotovo usamljeni baveći se istraživanjem problematičnih slučajeva privatizacije i neprihvatajući ono što je ponuđeno od strane režima u Srbiji, a to je da će sprovesti istragu. Dakle, umesto istraživanja istraga što sasvim jasno ukazuje na policijski karakter te delatnosti koja nije zainteresovana za neko šire i temeljnije proučavanje.

Ovih dana možemo pratiti u medijima kako se sa vremena na vreme, upravo u tom duhu policijske istrage najavljuje da je neko uhapšen ili da će biti uhapšen.

Ima nas onoliko koliko ljudi nisu odoleli nemetnutoj ili izabranoj marginalizaciji u posmatračkoj poziciji. Tako da ima u ovoj zemlji više stranaka koje se formalno imenuju kao socijalističke, kao socijaldemokratske i tako dalje, ali nema ni govora o zastupanju i artikulaciji interesa radnika i malih akcionara. Neki pokušaji da se radnici i mali akcionari sami udruže imali su vrlo ograničen uspeh, tek toliko da se pokaže da nije nestala svaka solidarnost kada je reč

o „Trudbeniku“, „Srboleku“, „Jugoremediji“ i drugim firmama u Srbiji, ali od toga veće vajde i veće snage nema.

Nastavak hapšenja, dakle nastavak policijske istrage je nešto što odgovara određenim slojevima u društvu, naročito vlasti i odgovara izvesnim slojevima u samom društvu. To je ono što je Vilhem Rajh krajem Drugog svetskog rata, kada je već bilo izvesno da će biti poraženi fašizam i nacizam, nazvao novim oblikom totalitarizma koji počiva na takozvanom malom čoveku i njegovoj duhovnoj kugi, jednoj duševnoj bolesti koja znači odricanje od samog smisla života i podređivanje sili, bilo kojoj sili, koja zadovoljava neke potrebe, neki interes obespravljenih. Tako se recimo u vrlo širokim krugovima javnog mnjenja danas govori o tome kako je to pojačavanje istrage, hapšenja i najava novih hapšenja jedna vrsta zadovoljavanja potreba ljudi u ovoj zemlji za pravdom, jer osećaju velike nepravde s obzirom šta su doživeli i sada tim činom, tim ponašanjem osećaju na neki način da su kompenzovani i namireni.

Kuda će stvari dalje ići naravno to je otvoreno pitanje, naročito kada je reč o čitavoj zemlji Srbiji, tu nema odgovora da li je ova država zainteresovana za opstanak čitave industrije. Pokazalo se da nije zainteresovana, nikako da se izmeni jedna dogma koja postoji u koncepciji privatizacije u Srbiji, a da je najbolje čak jedino ispravno prodavati državne firme inokosnim privatnicima, domaćim ili stranim koji bi imali neograničena ovlašćenja u firmi, pri čemu gotovo nikakvu ulogu ne mogu imati radnici, a još manje mali akcionari kao suvlasnici. Dakle nije reč o nužnom antagonizmu, moguća je saradnja između malih akcionara i države kao suvlasnika. Tako nešto po onome što se čini u „Jugoremediji“ i pretežnom delu javnog mnjenja ne dolazi u obzir. Naprotiv, žurba da se kazni Deurić i da se ubrza stečaj, znači da se uništi subjekt tužbe protiv države od koje se traži obeštećenje koje je nastalo tokom privatizacije i uprave suvlasnika države koja je suvlasnik i njihove opstrukcije svi ovih deset godina.

Time što bi nestao subjekt tužbe, stiče se utisak da nema ni same tužbe, nema ni štete i nema nečega što bi moglo i te kako da bude važno, a to je da oni koji su oštećeni, koji su podneli zahtev za obeštećenje od 111 miliona evra, ulože deo dobijenog obeštećenja u sanaciju firme, da ona može slobodno da proradi i da ne mora da bankrotira u stečaju. Čime bi bio otvoren put razvoju privrede, i uklonjena ona dogma o tome da je jedino ispravno prodavati domaćem i stranom gazdi sa neograničenom vlasti celu ili deo imovine...

Da li Evropska unija ima ikakve koristi da Srbija u nekom obliku bude član EU. Ko u Srbiji ima koristi od ulaska u EU i kakvu EU. Tu se otvara veliko pitanje koje je skrajnuto u ovom dirigovanom javnom mnjenju i u redukciji naše istorije, u redukciji istorije Srbije kako u pogledu socijalne istorije tako kulturne istorije, političke istorije. Nestale su gotovo sve one ideje i tendencije koje su postojale i postoje u Evropi kako među raznim strujama unutar liberalizma koja daleko prekoračuju apsolutizaciju tržišta i svega ovoga što propoveda neoliberalizam i još više nadilaze sve one redukcije socijalizma na staljinizam i njegove brojne posledice na kojima insistira jedan deo ideološkog političkog pa i policijskog aparata u našoj zemlji. Dakle, reč je o tome da li postoji neka konvergencija između neke dinamike koja sada nije primetna, jedna dinamika koja bi govorila o tome da ono što još ima nekakvog života u Evropskoj uniji, jer sećamo se ni Evropa nije raj ljudskih prava, jer bilo je tu inkvizicije, klicanja uz gubilište i giljotinje, da ne pričamo o klicanju fašističkim vođama. Danas imamo kod nas sve više izborni totalitarizam, jer izbori u ovoj zemlji sve više izgledaju kao kažnjavanje nekoga, nego što znače mogućnost da se izabere solucija koja je racionalna. Racionalna je solucija da se ne upropasti ono što imaš, jer to može biti oslonac za razvoj ne samo privrede i društva, nego i čitave zemlje. Da li će stvari krenuti ovim ili onim tokom to naravno ne zavisi mnogo od nas, ali nisam lično razočaran što smo toliko marginalizovani, i što nam je oduzeto gotovo bilo kakvo pravo prisustva i relevantnosti

u javnom životu jer su mnogi opčinjeni svemoću onih koji sami uzimaju veća ovlašćenja nego što ih imaju, i koji zaobilaze neke vladajuće norme, procedure i institucije namećući svoju volju.

Oni koji su najviše progonjeni u ovakvoj privatizaciji od strane onih koji se najviše trse nacionalnim interesima i patriotizmom pokazuju da im uopšte nije stalo do nacionalnog interesa, gde je glavni dokaz njihovog vlasništva sposobnost da unište predmet vlasništva, a ne da ga očuvaju i razviju. I sad imate apsurdnu situaciju da ovi koji su progonjeni govore da zastupaju javni interes.

dr Nebojša Popov

Konferencija za štampu, Beograd, 06.02.2013.

6. Februar 2013, Republika - NUNS Beograd.
Okrugli sto: "Jugoremedija, drama srpske tranzicije"

Ja bih najradije ćutao

Ja bih najradije ćutao, posle svega što sam čuo ovde, ja bih da ćutim sada i da više ništa ne govorim, i da od danas čekam dan kada će radnici, akcionari i građani biti svesniji i izaći na ulice. 10 000 radnika da se pojavi sutra ispred Vlade završili bismo sve ove priče sa normalnim ljudima ko želi normalno da razgovara. Od ovoga nema ništa, od ove tribine, od ove priče. Ljubica iz „Prosvete“, pre deset godina smo se upoznali i počeli da se borimo zajedno, ona je tu i dan danas. Ja sam poništio nezakonitu privatizaciju što su očekivali mnogi u Srbiji, ja sam je poništio, ušli smo unutra, vlasnik koji je isti kao i kod „Srboleka“ Jovica Stefanović Nini je danas u zatvoru zbog „Jugoremedije“. Šta ja imam od toga? Šta ima „Jugoremedija“ što Jelko Kacin podržava sada Aleksandra Vučića da se bori protiv korupcije u Srbiji kao što se niko nije borio do sada, a sve je ostalo isto. Ja sam za ovih deset godina bio i pred Koštunicom, bio sam i pred Cvetkovićem, i pred Tadićem. Oni su i dalje u toj skupštini i rade nam ono što nam rade. Narod ne misli svojom glavom, ne misli da samo jedan dan odvoji i da se pojavi 10 – 20 hiljada ljudi ispred Vlade i da kaže ovo što ovi ljudi hoće. Svi bi to tamo rešavali odmah jer znaju da je izvršena velika pljačka društvene imovine. Nije društvena imovina devedesete godine, po ustavu iz 1974. godine, pretvorena iz državne u društvenu imovinu a da je titular radnik, to jest vlasnik te imovine. Sada treba vratiti ponovo tom radniku njegovu imovinu koja je evo još uvek u rukama akcionara „Jugoremedije“. Mi smo potonuli, ali na površini vode stoji ruka sa akcijom, hartijom od vrednosti, ali ne вреди.

Ja sam u zatvoru 52 dana kao najveći tajkun. Veljović me je prikazao kao najvećeg tajkuna, a nema pas za šta da me ujede, nemam para da platim struju u svom stanu, ali to je politika.

To je sistem koji radi dvadeset godina, oni su dobro organizovani, dobro plaćeni, dobro školovani, a moji saborci od pre deset godina su pomrli, iz „C marketa“, nema ih, umiru ljudi. Oni čekaju da svi izumru i da se pojave neki klinci koji ne znaju šta je društvena imovina. Pljačka je završena. Znači bolje je da ćutimo. Da čekamo dan kada će se pojaviti narod da izađe na ulicu i da kaže: „Dosta bre više ovog!“, pa zar su Slovenci hrabriji od nas.

Svi moramo ispred Vlade i da stavimo tačku. Ne možemo da ostavimo ovaj teret našoj deci da ga nose, da se obračunavaju sa policijom koju ovi formiraju da štiti njihov kapital i njihov kapitalizam, da se tuku na ulicama i dobiju razbijene glave i sve ostalo. Mi smo vlasnici i treba da kažemo, gospodo moja draga ovako više ne može. Ja više ne znam šta da pričam, neću više da pričam.

Deuriću se sada gasi firma. Stečaj je na pomolu. Fabrika koja ima trideset godina prošlosti u farmaciji, fabrika koja ima lekove koji su deficitarni na tržištu i koje pacijenti nemaju, fabriku koju su ugušili oni za ove dve godine, jer nisu hteli da povećaju cenu leku, a devize su skakale, na kursnoj razlici mi smo radili u negativnoj kalkulaciji. Gde su ti političari. Šta glume ovde, svakih 15 dana Kosovo, skreću pažnju sa glavnog problema, a to je privreda. Dok fabrike ne počnu da rade, dok ne bude proizvoda koji se prodaju i stvaraju profit i radnicima i vlasnicima, nećemo se pokrenuti.

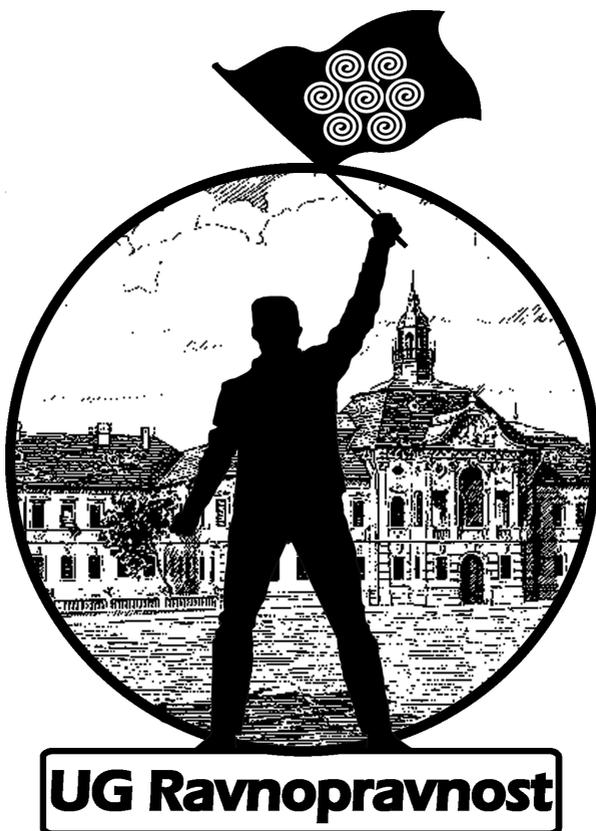
Ne može Evropa da rešava za nas, niti Jelko Kacin, niko. Ne može niko našu muku da muči, mi moramo sami da izmučimo našu muku, da isteramo sve na čistac. Deset godina ovo traje, borba svih ovih ljudi. Ista muka, ista priča, rame za plakanje, nema od toga ništa. Znači najbolje je ćutati, pa valjda će nekome dozlogrditi pre nego meni, ja mogu da trpim, ali ako je stvarno dozlogrdilo ovom srpskom narodu, hajde da rešimo to!

Zdravko Deurić, lider borbe radnika i malih akcionara
„Jugoremedije“, Beograd, 11.12.2012.

Proleter i svih zemalja, ujedinite se!

Te reči stoje kao bojni poklik na kraju Engelsova i Marksova Manifesta, a kao spomen na njihove humanističke ideale, izneverene u političkoj praksi. Stoje uklesane na Marksovom grobu u Londonu.

*

Imenski registar

- Aleksandar Gračanac 122
Aleksandar Konuzin 78, 82
Aleksandar Radovanović 107
Aleksandar Vlahović 17, 56, 86, 122
Aleksandar Vučić 84, 111, 122, 123, 151
Ankica Malušić 110
Biljana Pavlović 120
Boris Kanzleiter 23
Boris Tadić 33, 61, 64, 67, 86, 151
Borka Pavićević 131
Božidar Đelić 16, 17, 86
Branislav Markuš 9, 35, 96, 146
Branko Trifunović 8, 33, 57, 58, 59, 143
Branislav Zec 109
Danilo Šuković 116
Dejan Marković 47
Dejan Pantović 63, 67
Dimitrije Tucović 135
Dragan Đorđević 85
Dragan Kopčalić 47, 48, 49, 50, 53
Dragan Milovanović 86, 134
Dragan Stojković 85
Dragomir Eremić 106
Dragomir Olujić 145
Dragoslav Dimitrijević 85
Dušan David Mladen 117
Emir Kusturica 17
Goca Stanković 85
Gordana Kocić 110, 119
Hosni Mubarak 28
Ivan Zlatić 42, 123
Ivica Dačić 78, 82, 84, 122, 123
Ivica Tončev 122
Jelko Kacin 22, 81, 83, 84, 111, 121, 151, 152
Josip Broz Tito 17, 96
Jova Radovanović 56
Jovan Krkobabić 84
Jovan Vorkapić 76
Jovica Stefanović 70, 71, 72, 73, 74, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 117, 119, 122, 151
Jovo Bakić 129
Julijana Vučković 83
Jurij Gagarin 47, 54
Leposava Karamarković 130
Lune Milovanović 54
Ljuba Mihajlović 71
Ljubica Stjepanović Muhić 9, 64, 65, 66, 67, 68, 151
Mikloš Abel 9, 33
Milan Čežek 107
Milan Ćulibrk 117
Milan Zečević 57
Milan Živković 51
Milana Zlokas 42, 110, 120, 121
Mileta Mihajlov 104
Milisav Savić 66
Milivoj Mirkov 108

- Milo Đurašković 57
Milorad Veljović 151
Miodrag Kostić 70
Mirjana Nardin 66
Mirko Cvetković 89, 151
Miroslav Mišković 123
Miroslav Samardžić 15
Miroslava Rajić 98
Mirsad Đerlek 89
Mišela Nikolić 78
Mita Lisica 9
Mlađan Dinkić 35, 61, 54, 67, 78, 86, 103, 122
Moamer Gadafi 28
Momčilo Rajić 101
Moštić Dragan 60
Nebojša Banković 60
Nebojša Ćirić 53, 54, 67, 82, 109
Nebojša Ivković 102
Nebojša Popov 21, 68, 136, 150
Nikola Selaković 84
Petković Božidar 55, 56
Rade Terzić 57
Radivoj Adamov 100
Rainer Thomann 28
Ranko Dejanović 60,
Robert Fai 9, 110
Ronald Regan 14
Senada Rebronja 8, 33
Servo Mihalj 92
Slavica Dejanović 33, 60
Slavica Mladenović 85
Slaviša Makijević 9, 46
Slavko Carić 56
Slavko Golić 137
Slobodan Gajić 8, 33, 62
Snežana Lakićević 133
Srđan Dragojević 17
Srđan Kamenković 112
Staniša Stamenković 85
Tomislav Karadžić 101
Tomislav Nikolić 84
Verica Barać 34, 41, 64, 70, 92, 104, 106, 119
Verica Kalanović 84
Vida Uzelac 122
Vilhem Rajh 148
Violeta Đorđević 80, 85
Vladimir Novaković 9, 54
Vladislav Cvetković 53
Vojislav Koštunica 151
Vojislav Ribar 112, 117
Vuk Vujanić 48
Vulićević Milovan 55, 56, 57
Zdravko Deurić 8, 9, 19, 32, 33, 42, 59, 103, 104, 106, 110, 111, 118, 120, 121, 122, 123, 136, 148, 152
Zlatko Marković 122
Zoran Bogdanov 44, 45, 46
Zoran Bulatović 8, 33, 89, 90, 91
Zoran Đinđić 86, 134
Zoran Gočević 9, 72
Zoran Mihajlović 88
Zoran Živković 134
Želimor Žilnik 17, 18
Živorad Mrkić 135

Od radničkih borbi ka socijalnom pokretu | Knjiga izdata od strane Udruženja Ravnopravnost u okviru projekta za 2013. godinu - "Ka socijalnom pokretu" | Izdavanje knjige podržano je od strane Rosa Luxemburg Stiftung | Tehnička podrška, Građanska čitaonica, osnivači Penpharm-e, Danijela Fai | Lektura i korektura: Vanja Lazić | Ilustracija: Zoran Međo | Koordinator projekta Branislav Markuš | Asistent projekta Adam Markuš | Grafičko uređenje i dizajn korica: Robert Fai |

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

330.342(497.11) (082)

338.246.025.88 (497.11) (082)

Od radničkih borbi ka socijalnom pokretu / priredio
Branislav Markuš . - 1. izd. - Zrenjanin : Ravnopravnost,
2013 (Zrenjanin : Dragić) . - 157 str. : ilustr. ; 21 cm

Tiraž 700 . - Registar .

ISBN 978-86-89115-01-7

1 . Маркуш, Бранислав

а) Транзиција - Србија - Зборници б) Приватизација -
Србија - Зборници

COBISS . SR - ID 277472775

“Nemamo mi državu, znate, to vam govorim kao pravnik. Država se sastoji od institucija koje su formirane na zakonski predviđen način i na zakonom predviđen način funkcionišu, za njih je osnovna stvar rada zakon. I to su ta pravila, što mi kažemo vladavina zakona ili pravna država. To nije nikakva floskula, to je stvarna sadržina nečega što se zove država. Naša država se nažalost sastoji iz institucija koje odgovaraju političkim strankama, a ne odgovaraju zakonu. To vidimo u ovim strašnim (privatizacijama) stvarima, ali očigledno da tako funkcionišu i sve ostale institucije koje su i formirane na taj način. Znate da se čitav proces privatizacije faktički odvija bez ikakve eksterne kontrole, a ako na to dodate da do dana današnjeg u Srbiji nije počela da radi državna revizorska institucija, mi smo jedina zemlja koja pored Vatikana tu reviziju nema. Tako da bi deo ovog procesa takođe bio deo provere državnih institucija. Naravno, ono što razlikuje nas od neke države kako treba to je da postoji mreža različitih institucija koja svaka u okviru svoje zakonitosti radi predviđeni posao, i onda bismo mi makar za ove stvari imali tačno proverene podatke. Znači, tačno bismo znali šta Agencija za privatizaciju radi, kako se sve to kreće. Naravno da se to ne radi, upravo zato što se institucije koje su državne i koje finansiraju poreski obveznici ustvari potpuno drugačije formiraju kao partijski sistem. Ono što bi trebalo da budu pravila na početku procesa privatizacije to je da se zakonom dobro uredi vlasnička prava, a u korpus tih prava spada i država kao vlasnik. Ono što nama posebno govori da nešto nije u redu je to da se država ne ponaša kao vlasnik. Jer država kao vlasnik nije država kao vlast, i onda vidite da državna svojina propada uz pomoć države.”

Verica Barać

Anketni odbor skupštine grada Zrenjanina,
Zrenjanin, 15.01.2009. godine.